

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

13284 REIAL DECRET 831/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen l'ordenació general i els ensenyaments comuns de l'educació secundària obligatòria. («BOE» 158, de 3-7-2003.)

Segons estableix l'article 8.2 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, correspon al Govern fixar els ensenyaments comuns, que són els elements bàsics del currículum, quant als continguts, objectius i criteris d'avaluació. La fixació d'aquests ensenyaments, en tot cas i per la seva pròpia naturalesa, és competència exclusiva de l'Estat, d'acord amb el que preveu la disposició addicional primera.2.c) de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació, i d'acord amb la disposició final tercera.2 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

La finalitat d'aquests ensenyaments comuns, i raó de ser de la competència que correspon en exclusiva a l'Estat per fixar-les, tal com expressa l'article 8.2 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, és garantir una formació comuna a tots els alumnes dins el sistema educatiu espanyol i la mateixa validesa dels títols corresponents.

Per assegurar l'assoliment d'aquesta finalitat, els ensenyaments comuns, en els seus propis termes, han de quedar inclosos en el currículum que cada una de les administracions educatives estableixi per al seu territori respectiu i per impartir-los s'ha de dedicar, en tot cas, d'acord amb el que determina l'article 8.2 de la mateixa Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, el 55 per cent dels horaris escolars a les comunitats autònomes que tinguin, juntament amb la castellana, una altra llengua pròpia cooficial, i el 65 per cent en el cas de les que no en tinguin.

A aquestes exigències imposades per la mateixa finalitat dels ensenyaments comuns obeeix la fixació que fa aquest Reial decret dels continguts, els objectius, els criteris d'avaluació i els horaris corresponents a l'etapa d'educació secundària obligatòria.

D'altra banda, els termes en què s'estableixen aquests ensenyaments permeten atendre les innovacions dels continguts amb els mitjans i els instruments pedagògics i didàctics de què disposen els centres i els mateixos alumnes, amb independència dels ajustos o les adaptacions que els professors considerin oportú de fer, i sense perjudici, en tot cas, de la facultat que correspon a les administracions educatives d'acord amb el que preveu l'últim incís de l'apartat 4 de la disposició addicional tercera de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

Aquest Reial decret estableix mesures orientades a atendre les diverses aptituds, expectatives i interessos dels alumnes, a fi de promoure, de conformitat amb el principi de qualitat, el màxim desenvolupament de les capacitats de cada un d'ells. Així, s'estableixen diferents opcions que, a través d'itineraris, puguin oferir les fórmules educatives que s'adeqüin millor a les expectatives i els interessos dels alumnes, sense que en cap cas l'opció exercida tingui caràcter irreversible.

Amb aquesta mateixa finalitat, els programes d'iniciació professional, que estableix aquest Reial decret, es conceben com una alternativa presidida pels principis de la màxima inclusivitat i l'adequada flexibilitat del sistema educatiu i orientada, primordialment, als alumnes amb dificultats en el procés de formació escolar, de manera que els qui els cursin amb aprofitament puguin

conciliar la qualificació professional i les competències bàsiques de caràcter general, mitjançant una adaptació dels continguts, dels ritmes i de l'organització escolar. Aquest nou tractament educatiu, en conduir al títol de graduat en educació secundària obligatòria, permet reduir les actuals xifres d'abandonament del sistema i obrir a un major nombre d'alumnes totes les oportunitats de formació i qualificació que ofereix el sistema reglat postobligatori, així com l'accés, amb més garanties, a la vida laboral.

Els ensenyaments de societat, cultura i religió, corresponents a les opcions confessional i no confessional, s'han de desenvolupar amb un respecte estricte a la Constitució espanyola. Els objectius i els continguts generals s'estableixen en aquest Reial decret sense perjudici de la competència corresponent per a l'elaboració del currículum de l'opció confessional.

En el procés d'elaboració d'aquest Reial decret han estat consultades les comunitats autònomes i n'han emès informe el Consell Escolar de l'Estat i el Ministeri d'Administracions Públiques.

En virtut d'això, a proposta de la ministra d'Educació, Cultura i Esport, d'acord amb el Consell d'Estat i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 27 de juny de 2003,

DISPOSO:

Article 1. *Principis generals.*

1. L'educació secundària obligatòria constitueix la primera etapa de l'educació secundària i comprèn quatre anys acadèmics, que es cursen ordinàriament entre els 12 i els 16 anys d'edat.

Els alumnes poden accedir al primer curs l'any natural en què compleixin 12 anys.

2. No obstant això, els alumnes tenen dret a estar escolaritzats en règim ordinari fins al curs acadèmic complet en el qual compleixin els 18 anys d'edat, sempre que l'equip d'avaluació consideri que, d'acord amb les seves actituds i interessos, poden obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

3. Els alumnes de més de 16 anys que, sense finalitzar l'etapa, no puguin continuar escolaritzats en un centre educatiu en règim ordinari poden finalitzar els estudis a través dels ensenyaments per a adults.

Article 2. *Finalitats.*

Les finalitats de l'educació secundària obligatòria són: transmetre als alumnes els elements bàsics de la cultura, especialment en els aspectes científic, tecnològic i humanístic; refermar-hi hàbits d'estudi i treball que afavoreixin l'aprenentatge autònom i el desenvolupament de les capacitats; formar-los perquè assumeixin els seus deures i exerceixin els seus drets com a ciutadans responsables, i preparar-los per a la seva incorporació a estudis posteriors i per a la inserció laboral amb les degudes garanties.

Article 3. *Elements bàsics del currículum.*

1. A l'annex I d'aquest Reial decret s'especifiquen, per a les diferents assignatures de l'educació secundària obligatòria, els elements bàsics del currículum, als quals es refereix l'article 8 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, que constitueixen els ensenyaments comuns.

2. A l'annex II d'aquest Reial decret s'estableix, per a les diferents assignatures d'aquesta etapa, l'horari escolar corresponent als ensenyaments comuns, de conformitat amb el que disposa l'article esmentat.

3. A l'annex III d'aquest Reial decret s'estableixen els ensenyaments comuns i l'horari corresponent a aquests ensenyaments dels programes d'iniciació professional.

Article 4. *Currículum de l'Administració educativa.*

1. Les administracions educatives han d'establir el currículum de l'educació secundària obligatòria, que ha d'incloure, en els seus propis termes, els ensenyaments comuns que fixa aquest Reial decret.

2. Als continguts dels ensenyaments comuns els correspon, en tot cas, el 55 per cent dels horaris escolars a les comunitats autònomes que tinguin, juntament amb la castellana, una altra llengua pròpia cooficial, i el 65 per cent en el cas de les que no en tinguin.

Article 5. *Objectius.*

Els alumnes han d'assolir durant l'educació secundària obligatòria les capacitats següents:

a) Assumir responsablement els seus deures i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància i la solidaritat entre les persones, exercitar-se en el diàleg i refermar els valors comuns d'una societat participativa i democràtica.

b) Desenvolupar i consolidar hàbits d'estudi i disciplina, com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge, i com a mitjà per al desenvolupament personal.

c) Desenvolupar destreses bàsiques en l'ús de les fonts d'informació per adquirir, amb sentit crític, nous coneixements.

d) Refermar el sentit del treball en equip i valorar les perspectives, experiències i formes de pensar dels altres.

e) Comprendre i expressar amb correcció textos i missatges complexos, oralment i per escrit, en la llengua castellana i, si s'escau, també en la llengua cooficial de la comunitat autònoma, i iniciar-se en la lectura, el coneixement i l'estudi de la literatura.

f) Concebre el coneixement científic com a un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, matemàtiques i científiques, i conèixer i aplicar els mètodes per identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència, per a la seva resolució i per a la presa de decisions.

g) Desenvolupar la competència comunicativa per comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada, a fi de facilitar l'accés a altres cultures.

h) Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, fonamentalment mitjançant l'adquisició de les destreses relacionades amb les tecnologies de la informació i de les comunicacions, a fi de fer-les servir en el procés d'aprenentatge, per trobar, analitzar, intercanviar i presentar la informació i el coneixement adquirits.

i) Consolidar l'esperit emprenedor desenvolupant actituds de confiança en si mateix, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

j) Conèixer els aspectes bàsics de la cultura i la història i respectar el patrimoni artístic i cultural; conèixer la diversitat de cultures i societats, a fi de poder valorar-les d'una manera crítica, i desenvolupar actituds de respecte per la cultura pròpia i per la dels altres.

k) Apreciar, gaudir i respectar la creació artística; identificar i analitzar de manera crítica els missatges explícits i implícits que conté el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques.

l) Conèixer el funcionament del propi cos, per refermar els hàbits de cura i salut corporals, i incorporar la pràctica de l'esport, per afavorir el desenvolupament personal i social.

m) Conèixer l'entorn social i cultural, des d'una perspectiva àmplia; valorar el medi natural i gaudir-ne, i contribuir a la seva conservació i millora.

Article 6. *Assignatures.*

1. D'acord amb el que estableix l'article 23 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, en l'educació secundària obligatòria s'imparteixen les assignatures següents:

- a) Biologia i geologia.
- b) Ciències de la naturalesa.
- c) Cultura clàssica.
- d) Educació física.
- e) Educació plàstica.
- f) Ètica.
- g) Física i química.
- h) Geografia i història.
- i) Llatí.
- j) Llengua castellana i literatura.
- k) Llengua oficial pròpia i literatura de la comunitat autònoma, si s'escau.
- l) Llengües estrangeres.
- m) Matemàtiques.
- n) Música.
- ñ) Tecnologia.
- o) Societat, cultura i religió.

2. La comprensió lectora i la capacitat d'expressar-se correctament en públic s'han de desenvolupar en totes les assignatures de l'etapa. Les administracions educatives han de promoure les mesures necessàries perquè en les diferents assignatures es portin a terme activitats que estimulin l'interès i l'hàbit de la lectura i de l'expressió oral.

3. Als cursos tercer i quart, les matemàtiques s'organitzen en dues opcions de diferent contingut. De la mateixa manera s'organitzen la física i química a quart curs.

4. A més de les assignatures de l'apartat 1, el currículum comprèn assignatures optatives. Correspon a les administracions educatives regular l'oferta d'aquestes assignatures, així com el nombre d'aquestes assignatures que els alumnes han de cursar. En tot cas, entre les assignatures optatives, els centres han d'oferir obligatòriament una segona llengua estrangera a cada curs de l'etapa.

5. Als cursos tercer i quart, les administracions educatives també poden oferir com a assignatures optatives qualsevol de les assignatures específiques dels itineraris que estableix aquest Reial decret.

Article 7. *Ordenació.*

1. A primer curs s'imparteixen les assignatures següents: ciències de la naturalesa; educació física; educació plàstica; geografia i història; llengua castellana i literatura; si s'escau, també llengua i literatura de la comunitat autònoma corresponent; llengua estrangera; matemàtiques; tecnologia; societat, cultura i religió.

2. A segon curs s'imparteixen les assignatures següents: ciències de la naturalesa; educació física; geografia i història; llengua castellana i literatura; si s'escau, també llengua i literatura de la comunitat autònoma corresponent; llengua estrangera; matemàtiques; música; tecnologia; societat, cultura i religió.

Article 8. *Mesures de reforç i suport.*

1. Amb la finalitat de facilitar que tots els alumnes assoleixin els objectius d'aquesta etapa, les administracions educatives han d'establir en els cursos primer i segon mesures de reforç educatiu, adreçades als alumnes que tinguin dificultats generalitzades d'aprenentatge.

en els aspectes bàsics i instrumentals del currículum. Aquestes mesures han de permetre la recuperació dels coneixements bàsics, així com el desenvolupament dels hàbits de treball i estudi.

2. Les mesures de reforç les ha de promoure l'equip d'avaluació, en el marc que estableixin les administracions educatives. L'aplicació individual de les mesures s'ha de revisar periòdicament i, en tots els casos, quan finalitzi el curs acadèmic.

3. Les administracions educatives poden oferir altres mesures de suport, en el marc que estableixen els articles 9 i 10, perquè els alumnes assoleixin els objectius de l'etapa i obtinguin el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

4. Les administracions educatives han de dotar dels suports necessaris els alumnes amb necessitats educatives específiques perquè puguin assolir els objectius establerts amb caràcter general.

Article 9. Itineraris.

1. De conformitat amb el que estableix l'article 26 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, en els cursos tercer i quart els ensenyaments s'organitzen en assignatures comunes i en assignatures específiques, que constitueixen els itineraris formatius següents: a tercer curs, l'itinerari tecnològic i l'itinerari científicohumanístic, i a quart curs, l'itinerari tecnològic, l'itinerari científic i l'itinerari humanístic.

2. A tercer curs, les assignatures comunes als dos itineraris són les següents: biologia i geologia; cultura clàssica; educació física; geografia i història; llengua castellana i literatura; si s'escau, també llengua i literatura de la comunitat autònoma corresponent; llengua estrangera; societat, cultura i religió.

Són assignatures específiques de cada itinerari les següents:

Itinerari tecnològic	Itinerari científicohumanístic
Matemàtiques A	Matemàtiques B.
Tecnologia	Física i química.
Educació plàstica	Música.

3. El quart curs s'anomena curs per a l'orientació acadèmica i professional postobligatòria. Té caràcter preparatori per als estudis postobligatoris i per a la incorporació a la vida laboral. En aquest curs, les assignatures comunes als tres itineraris són les següents: educació física; ètica; geografia i història; llengua castellana i literatura; si s'escau, també llengua i literatura de la comunitat autònoma corresponent; llengua estrangera; societat, cultura i religió.

Són assignatures específiques de cada itinerari les següents:

Itinerari tecnològic	Itinerari científic	Itinerari humanístic
Matemàtiques A .	Matemàtiques B .	Matemàtiques B/A.
Tecnologia	Física i química B .	Llatí.
3a assignatura ...	3a assignatura ...	3a assignatura.

La tercera assignatura la determina cada Administració educativa entre les següents: educació plàstica; música; biologia i geologia; física i química A; tecnologia, sempre que en un itinerari no es cursin dues versions diferents de la mateixa assignatura.

4. D'acord amb el que preveu l'article 26.3 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat

de l'educació, l'elecció d'itinerari realitzada en un curs no ha de condicionar la del següent.

5. El Govern, amb l'informe previ de les comunitats autònomes, pot establir nous itineraris i modificar els que estableix aquest Reial decret.

Article 10. Programes d'iniciació professional.

1. Mitjançant els programes d'iniciació professional els alumnes també poden obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

2. Els programes d'iniciació professional estan destinats als alumnes de 16 anys que s'hi vulguin incorporar i que, segons el parer de l'equip d'avaluació, puguin obtenir per aquesta via el títol de graduat en educació secundària obligatòria. També s'incorporen als esmentats programes els alumnes de 15 anys que, després de l'adequada orientació educativa i professional, no vulguin cursar cap dels itineraris oferts i els alumnes als quals sigui aplicable l'article 15.3.

3. Els programes d'iniciació professional tenen com a finalitat fomentar en els alumnes les capacitats necessàries que els permetin continuar els estudis o, si s'escau, la inserció laboral. Per a això, aquests programes tenen, amb caràcter general, els objectius següents:

- Adquirir les capacitats bàsiques de l'etapa.
- Desenvolupar les habilitats i destreses necessàries per exercir un lloc de treball en el qual sigui necessària una qualificació bàsica en un camp professional determinat.

Article 11. Ordenació dels programes d'iniciació professional.

1. Els programes d'iniciació professional tenen una durada de dos cursos acadèmics amb l'estructura següent:

- Formació bàsica, integrada pels àmbits de coneixement: social i lingüístic; científic i matemàtic; llengua estrangera, educació física i societat, cultura i religió.
- Formació professional específica, integrada per mòduls professionals associats a una qualificació del Catàleg nacional de qualificacions professionals i que inclou un període de formació en centres de treball a segon curs.

2. Les administracions educatives han d'aprovar els programes d'iniciació professional, en l'àmbit de les seves competències, d'acord amb els aspectes bàsics que fixa aquest Reial decret. Així mateix, han de determinar els centres on s'han d'impartir, en funció de les característiques, les necessitats i els interessos dels seus destinataris, de les condicions de l'entorn cultural, social i laboral i de factors de tipus organitzatiu.

3. Les administracions públiques han de promoure la participació d'altres institucions i entitats per al desenvolupament d'aquests programes.

Article 12. Efectes dels programes d'iniciació professional.

1. La superació d'un programa d'iniciació professional dóna dret a obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

2. La superació total o parcial dels mòduls de caràcter professional integrats en els programes d'iniciació professional s'acredita d'acord amb el que estableix l'article 8 de la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional. En el cas de superar tots els mòduls, la certificació atorgada, a més, té els efectes acadèmics que preveu l'article 38.3.a) de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, en relació amb la proves d'accés als cicles formatius de grau mitjà.

Article 13. *Avaluació.*

1. L'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes en l'educació secundària obligatòria ha de ser contínua i diferenciada segons les diferents assignatures, àmbits i mòduls del currículum.

2. Els professors han d'avaluar els alumnes tenint en compte els objectius específics i els coneixements adquirits en cada una de les assignatures, àmbits i mòduls, segons els criteris d'avaluació que s'estableixin en el currículum per a cada curs i concretats en les programacions didàctiques.

3. Els professors han d'avaluar, a més dels aprenentatges dels alumnes, els processos d'ensenyament i la seva pràctica docent en relació amb l'assoliment dels objectius educatius del currículum.

Article 14. *Elements bàsics dels documents d'avaluació.*

El Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, amb l'informe previ de les comunitats autònomes, ha de determinar els elements bàsics dels documents d'avaluació, així com els requisits formals derivats del procés d'avaluació que siguin necessaris per garantir la mobilitat dels alumnes.

Article 15. *Promoció.*

1. En finalitzar cadascun dels cursos de l'etapa i com a conseqüència del procés d'avaluació, l'equip d'avaluació, integrat pel conjunt de professors de cada grup d'alumnes i coordinat pel professor tutor del grup, ha de decidir, d'acord amb el que estableixen els apartats següents, la promoció de cada alumne al curs següent tenint en compte la seva maduresa i les possibilitats de recuperació i de progrés en els cursos posteriors.

2. Els alumnes poden fer una prova extraordinària de les assignatures, àmbits i mòduls que no hagin superat, en les dates que determinin les administracions educatives. Una vegada feta aquesta prova, quan el nombre d'assignatures, àmbits i mòduls, si s'escau, no superats sigui superior a dos, l'alumne ha de romandre un altre any en el mateix curs, i ha de repetir tot el curs.

3. Cada curs es pot repetir una sola vegada. Si, després de la repetició, l'alumne no compleix els requisits per passar al curs següent, l'equip d'avaluació, assessorat pel d'orientació, i amb la consulta prèvia als pares, ha de decidir segons escaigui i en funció de les necessitats dels alumnes la promoció a segon curs amb mesures de reforç si l'alumne està cursant primer; a un itinerari de tercer o a un programa d'iniciació professional, sempre que en aquest últim cas l'alumne tingui 15 anys complerts, si l'alumne està cursant segon, i a un itinerari de quart o a un programa d'iniciació professional, si l'alumne està cursant tercer.

4. Els alumnes que promocionin amb assignatures, àmbits i mòduls pendents han de rebre ensenyaments de recuperació en les matèries que en facilitin la superació.

Article 16. *Autonomia dels centres.*

1. Les administracions educatives han de fomentar l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres, afavorir el treball en equip dels professors i estimular-ne l'activitat investigadora a partir de la pràctica docent.

Els centres docents, dins el marc general que estableixin les administracions educatives, han d'elaborar el projecte educatiu en el qual s'han de fixar els objectius i les prioritats educatives, així com els procediments d'actuació. Per a l'elaboració d'aquest projecte s'han de tenir en consideració les característiques del centre i de l'entorn escolar, així com les necessitats educatives dels alumnes.

2. Els centres docents han de desenvolupar el currículum establert per les administracions educatives mitjançant l'elaboració de programacions didàctiques en les quals s'han de tenir en compte les necessitats i les característiques dels alumnes.

3. Els òrgans de coordinació didàctica dels centres docents públics tenen autonomia per triar els llibres de text i altres materials curriculars que s'hagin d'emprar en cada curs i en cada assignatura d'aquesta etapa educativa, sempre que s'adapti al currículum normativament establert.

4. Els centres docents, en virtut de la seva autonomia pedagògica, i d'acord amb el procediment que estableixin les administracions educatives, que han de garantir l'absència de discriminació entre els alumnes, poden oferir projectes educatius que reforcin i amplii determinats aspectes del currículum referits als àmbits lingüístics, humanístic, científic, tecnològic, artístic, esportiu i de les tecnologies de la informació i de la comunicació, d'acord amb el que estableix l'article 66 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació. Aquests centres han d'incloure en el projecte educatiu la informació necessària sobre l'especialització corresponent a fi d'orientar els alumnes i els seus pares.

5. Per poder desenvolupar al màxim les capacitats, la formació i les oportunitats de tots els alumnes, els centres docents poden ampliar el currículum, l'horari escolar i els dies lectius, respectant sempre el currículum i el calendari escolar establerts per les administracions educatives.

Article 17. *Tutoria i orientació.*

1. La tutoria i l'orientació educativa, acadèmica i professional té una especial consideració en aquesta etapa educativa.

2. En finalitzar el segon curs l'equip d'avaluació, amb l'assessorament de l'equip d'orientació, ha d'emetre un informe d'orientació escolar per a cada alumne a fi d'orientar les famílies i els alumnes en l'elecció dels itineraris, dels programes d'iniciació professional o del seu futur acadèmic i professional.

3. Així mateix, en finalitzar el quart curs o un programa d'iniciació professional, s'ha d'emetre un informe per orientar l'alumne sobre el seu futur acadèmic i professional, que té caràcter confidencial.

Article 18. *Títol de graduat en educació secundària obligatòria.*

1. Els itineraris formatius i els programes d'iniciació professional condueixen al títol de graduat en educació secundària obligatòria. Aquest títol és únic i hi ha de constar la nota mitjana de l'etapa.

2. Per obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria es requereix haver superat totes les assignatures cursades durant els quatre anys de l'etapa, així com els àmbits i els mòduls del programa d'iniciació professional, si s'escau.

3. Excepcionalment, l'equip d'avaluació, tenint en compte la maduresa acadèmica de l'alumne en relació amb els objectius de l'etapa i les seves possibilitats de progrés, pot proposar per a l'obtenció del títol els alumnes que en finalitzar quart curs tinguin una o dues assignatures no aprovades, sempre que les dues assignatures no siguin simultàniament les instrumentals bàsiques de llengua castellana i literatura, i matemàtiques. A aquests efectes, té la mateixa consideració la llengua cooficial en les comunitats autònomes que, juntament amb la castellana, en tinguin.

En el cas dels programes d'iniciació professional, es pot proposar per obtenir el títol els alumnes que en finalitzar el segon curs tinguin, com a màxim, un àmbit i un mòdul no superats.

4. El títol de graduat en educació secundària obligatòria permet d'accedir al batxillerat, a la formació professional de grau mitjà i al món laboral.

5. Els alumnes que no obtinguin el títol de graduat en educació secundària obligatòria reben un certificat d'escolaritat en què han de constar els anys cursats. El Ministeri d'Educació, Cultura i Esport ha de definir els elements bàsics d'aquest certificat.

Article 19. Calendari escolar.

1. El calendari escolar, que han de fixar anualment les administracions educatives, comprèn un mínim de 175 dies lectius per a l'educació secundària obligatòria. En aquest còmput, no s'hi inclouen els dies dedicats a proves extraordinàries.

2. En cap cas l'inici del curs escolar ha de ser abans de l'1 de setembre ni el final de les activitats lectives després del 30 de juny de cada any acadèmic, excepte per a l'ensenyament d'adults i per al desenvolupament de la formació en centres de treball, quan raons d'estacionalitat de l'activitat de les empreses així ho exigeixin.

Disposició addicional primera. Societat, cultura i religió.

1. L'assignatura de societat, cultura i religió comprèn dues opcions de desenvolupament: una, de caràcter confessional, d'acord amb la confessió per la qual optin els pares o, si s'escau, els alumnes, entre aquelles respecte de l'ensenyament de les quals l'Estat hagi subscrit acords; una altra, de caràcter no confessional. Ambdues opcions són d'oferta obligatòria pels centres, i els alumnes n'han de triar una.

2. L'ensenyament confessional de la religió s'ha d'ajustar al que estableix l'Acord sobre ensenyament i assumptes culturals subscrit entre la Santa Seu i l'Estat espanyol i, si s'escau, al que disposin els altres acords subscrits, o que es puguin subscriure, amb altres confessions religioses.

3. Els ensenyaments comuns de l'opció no confessional estan inclosos a l'annex I. Determinar el currículum de l'opció confessional és competència de les autoritats religioses corresponents. Les decisions sobre l'ús de llibres de text i de materials didàctics i, si s'escau, la seva supervisió i aprovació corresponen a les autoritats religioses respectives, de conformitat amb el que estableixin els acords subscrits amb l'Estat espanyol.

4. El procediment d'elecció de l'opció de desenvolupament d'aquesta assignatura s'efectua d'acord amb el que disposen l'article 3.1 i el primer incís de l'article 3.2 del Reial decret 2438/1994, de 16 de desembre; s'entén que les mencions d'aquests preceptes a religió i a activitats d'estudi alternatives es refereixen, respectivament, a les opcions confessional i no confessional de l'àrea de societat, cultura i religió.

Disposició addicional segona. Flexibilització de la durada de l'etapa.

1. De conformitat amb el que disposa l'article 43.3 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, es pot reduir la durada de l'educació secundària obligatòria per als alumnes que hagin estat identificats com a superdotats intel·lectualment, d'acord amb les normes que estableixi el Govern, amb la consulta prèvia a les comunitats autònomes.

2. Excepcionalment, es pot autoritzar la permanència en l'educació secundària obligatòria fins als 19 anys als alumnes escolaritzats en aules d'educació especial en centres ordinaris, sempre que segons el parer de l'equip d'avaluació puguin obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

Disposició addicional tercera. Incorporació a l'etapa d'alumnes estrangers.

1. La incorporació a qualsevol dels cursos que integren l'educació secundària obligatòria d'alumnes proce-

dents de sistemes educatius estrangers que estiguin en edat d'escolarització obligatòria s'ha de fer tenint com a referent l'edat i la competència curricular, mitjançant el procediment que determini l'Administració educativa.

2. Les administracions educatives han d'afavorir la incorporació dels alumnes que desconeguin la llengua i la cultura espanyoles, o que tinguin greus manques en coneixements bàsics, mitjançant el desenvolupament de programes específics d'aprenentatge, que estableix l'article 42 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

Aquests programes s'han d'aplicar en l'aprenentatge tant del castellà com de les altres llengües cooficials a les respectives comunitats autònomes, d'acord amb els seus estatuts.

3. Els alumnes de més de 15 anys que tinguin greus problemes d'adaptació a l'educació secundària obligatòria es poden incorporar als programes d'iniciació professional.

4. Així mateix, els alumnes estrangers que s'incorporin al sistema educatiu amb més de 16 anys han de fer els seus estudis en la modalitat dels ensenyaments per a la població adulta.

Disposició addicional quarta. Règim de convalidacions.

El Ministeri d'Educació, Cultura i Esport ha d'establir, amb efectes per a tot l'Estat, les equivalències entre els ensenyaments de règim especial de música i dansa, corresponents als cicles primer i segon del grau mitjà, i els ensenyaments de música i educació física de l'educació secundària obligatòria.

Disposició addicional cinquena. Avaluació general de diagnòstic.

A partir del curs 2005-2006, d'acord amb el que disposa l'article 30 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, les administracions educatives, en els termes que estableix l'article 97 de la Llei esmentada i amb l'aprovació prèvia de la normativa bàsica corresponent, han de fer en l'educació secundària obligatòria una avaluació general de diagnòstic, que té com a finalitat comprovar el grau d'adquisició de les competències bàsiques previstes per a aquesta etapa. Aquesta avaluació no té efectes acadèmics i té caràcter informatiu i orientador per als centres, el professorat, les famílies i els alumnes.

Disposició addicional sisena. Adaptació per a les persones adultes.

1. Les administracions educatives poden adaptar l'educació secundària obligatòria en els aspectes metodològics, organitzatius i de promoció perquè les persones adultes puguin cursar aquesta etapa. L'adaptació s'ha d'ajustar als objectius, continguts i criteris d'avaluació fixats amb caràcter general en el currículum de l'educació secundària obligatòria de la respectiva Administració educativa. Per obtenir el títol, aquests alumnes han de complir els requisits que estableix l'article 18.

2. En virtut del que estableix l'article 53.3 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, el Govern ha d'establir les condicions bàsiques en les quals les administracions educatives poden organitzar proves perquè els adults de més de 18 anys d'edat puguin obtenir directament el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

Disposició addicional setena. Atribució d'assignatures a les especialitats dels professors.

L'assignatura de llatí s'atribueix a l'especialitat de llatí dels cossos de catedràtics i de professors d'ensenyament

secundari. L'assignatura de societat, cultura i religió en l'opció no confessional pot ser atribuïda per les administracions educatives als professors la preparació acadèmica dels quals considerin idònia per impartir-la. En tot cas, tenen aquesta consideració els especialistes en geografia i història i en filosofia dels cossos de cate-dràtics i de professors d'ensenyament secundari.

Disposició transitòria primera. *Mòduls dels programes d'iniciació professional.*

La denominació i els continguts dels mòduls dels programes d'iniciació professional han de tenir relació amb els dels cicles formatius de grau mitjà de la família professional corresponent. Una vegada establert el Catàleg Nacional de les Qualificacions Professionals que preveu l'article 7 de la Llei orgànica 5/2002, de les qualificacions i de la formació professional, els mòduls han de quedar associats almenys a una qualificació de les previstes en aquest Catàleg.

Disposició transitòria segona. *Referències a assignatures, àmbits de coneixement i mòduls.*

Les referències a assignatures, àmbits de coneixement i mòduls efectuades en els articles 13, 15 i 18 s'entenen fetes a àrees i matèries quant a l'aplicació el curs acadèmic 2003-2004 en l'avaluació, la promoció i els requisits per obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria, segons el que preveu la disposició addicional primera del Reial decret 827/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu, que disposa la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

Disposició derogatòria única. *Derogació normativa.*

1. En la mesura que s'implanti la nova ordenació de l'educació secundària obligatòria que estableix Reial decret, d'acord amb el que disposa el Reial decret 827/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu, queda sense efecte el contingut del Reial decret 1007/1991, de 14 de juny, modificat pel Reial decret 3473/2000, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació secundària obligatòria.

2. Queden derogades les altres normes del mateix rang o inferior en tot el que s'oposin al que estableix aquest Reial decret.

Disposició final primera. *Títol competencial.*

Aquest Reial decret, que es dicta a l'empara del que disposen l'article 149.1.1a, 18a i 30a de la Constitució espanyola, la disposició addicional primera.2 de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació, i en virtut de l'habilitació que confereix al Govern la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, en els articles 8.2, 27.1, 29.3 i 31.2, té caràcter de norma bàsica.

Disposició final segona. *Desplegament reglamentari.*

Correspon al ministre d'Educació, Cultura i Esport, sense perjudici del que disposin les comunitats autònomes en l'àmbit de les seves competències, dictar totes les disposicions que siguin necessàries per al desplegament i l'execució del que disposa aquest Reial decret.

Disposició final tercera. *Entrada en vigor.*

Aquest Reial decret entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Madrid, 27 de juny de 2003.

JUAN CARLOS R.

La ministra d'Educació, Cultura i Esport,
PILAR DEL CASTILLO VERA

ANNEX 1

ELEMENTS BÀSICS DEL CURRÍCULUM D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Educació secundària obligatòria

BIOLOGIA I GEOLOGIA

Introducció

Les ciències experimentals en la societat actual constitueixen una àrea de coneixement imprescindible per comprendre els avenços tecnològics que continuament s'estan produint i que, a poc a poc, van transformant la nostra forma de vida.

Però ha estat en el camp de les ciències biològiques on els èxits aconseguits pels investigadors han estat espectaculars, sobretot en aspectes directament relacionats amb la salut, el medi ambient i els recursos tecnològics aplicats a la recerca científica. Per aquest motiu, els coneixements científics s'han d'integrar en el currículum bàsic perquè la seva formació integral estigui degudament compensada. Coneixent els aspectes bàsics d'ambdós camps, els alumnes tenen possibilitat d'escollir el seu futur amb expectatives d'èxit.

Els coneixements sobre biologia i geologia adquirits per l'alumnat en els cursos primer i segon d'aquesta etapa han de ser refermats i ampliat durant els cursos tercer i quart de l'educació secundària obligatòria, i també s'hi han d'incorporar activitats pràctiques, pròpies de la biologia i la geologia, enfocades sempre a la recerca d'explicacions científiques dels fenòmens observats.

Els continguts que es treballen en aquesta assignatura han d'estar orientats a l'adquisició per l'alumnat de les bases pròpies de la cultura científica, i han de fer un èmfasi especial en la unitat dels fenòmens que estructuren el món natural i en les lleis que els regeixen, amb la qual cosa obtenen una visió racional i global del nostre entorn, amb la qual poden abordar els problemes actuals relacionats amb la vida, la salut, el medi i les aplicacions tecnològiques.

En el currículum que es planteja en l'assignatura de biologia i geologia, en els dos últims cursos d'aquesta etapa, s'ha elaborat una unitat curricular que manté una aproximació de conjunt al coneixement dels fenòmens naturals, integra conceptes i subratlla les relacions i connexions entre aquests fenòmens. Es pretén que l'alumne descobreixi l'existència de marcs conceptuals i procediments d'indagació comuns als diferents àmbits del saber científic.

Els continguts seleccionats en els dos cursos obeeixen a un ordre creixent de complexitat i, per tant, van associats a la maduresa de l'alumnat al qual estan destinats. Els procediments que s'introdueixen són aspectes de l'aprenentatge estretament relacionats amb els conceptes; s'hi han d'incloure la tecnologia de la informació i la comunicació i els mitjans audiovisuals com a eines de treball. També es considera necessari desenvolupar el mètode científic en l'estudi de la biologia i geologia, així com de les implicacions que se n'infereixen amb la tecnologia i societat.

La biologia i geologia en el tercer curs introdueixen un nucli referent al coneixement teòric i pràctic de la matèria mineral, i un altre de més ampli, d'anatomia i fisiologia humanes, i les relaciona amb les formes de vida saludable. A quart s'aborda amb detall la dinàmica terrestre i es fa èmfasi en el paradigma de la tectònica global; també s'aprofundeix en aspectes de citologia i ecologia i s'introdueix la genètica mendeliana i l'estudi de l'ecologia i el medi ambient.

Pel que fa a la metodologia, els alumnes han de conèixer i fer servir alguns mètodes habituals en l'activitat científica exercida en el procés d'investigació, i els professors, tant en els plantejaments teòrics com

en les activitats pràctiques, han de reforçar els aspectes del mètode científic corresponents a cada contingut.

La realització d'activitats pràctiques, adaptades a cada nivell d'ensenyament de l'etapa, posa l'alumne davant el desenvolupament real del mètode científic, li proporciona mètodes de treball en equip, l'ajuda a enfrontar-se amb la problemàtica de la tasca científica i el motiva per a l'estudi. Les activitats pràctiques han de permetre a l'alumne aprofundir la seva formació metodològica i desenvolupar el domini de les seves habilitats experimentals i de l'observació. Aquesta formació és indispensable per a tots els joves, sigui quina sigui la seva futura orientació, perquè s'ha d'aplicar a tots els camps del coneixement, fins i tot en els que no són considerats habitualment científics.

Finalment, no s'ha d'oblidar la inclusió, en la mesura que sigui possible, de tots els aspectes relacionats amb els grans temes actuals que la ciència està abordant, així com l'ús de les metodologies específiques que les tecnologies de la informació i la comunicació posen al servei d'alumnes i professors, que amplien els horitzons del coneixement i en faciliten la concreció a l'aula o al laboratori.

Objectius

1. Iniciar-se en el coneixement i l'aplicació del mètode científic.
2. Comprendre i expressar missatges científics fent servir el llenguatge oral i escrit amb propietat, així com interpretar diagrames, gràfiques, taules, expressions matemàtiques senzilles i altres models de representació.
3. Interpretar científicament els principals fenòmens naturals, així com les possibles aplicacions tecnològiques, fent servir les lleis i els conceptes de les ciències de la naturalesa.
4. Participar de manera responsable en la planificació i la realització d'activitats científiques.
5. Fer servir de manera autònoma diferents fonts d'informació, incloses les noves tecnologies de la informació i la comunicació, a fi d'avaluar-ne el contingut i adoptar actituds personals crítiques sobre qüestions científiques i tecnològiques.
6. Adquirir coneixements sobre el funcionament de l'organisme humà per desenvolupar i refermar hàbits de cura i salut corporal.
7. Aplicar els coneixements adquirits en les ciències de la naturalesa per gaudir del medi natural, valorar-lo i participar en la seva conservació i millora.
8. Reconèixer i valorar les aportacions de la ciència per a la millora de les condicions d'existència dels éssers humans i apreciar la importància de la formació científica.
9. Entendre el coneixement científic com a un fet integrat, que es compartimenta en diferents disciplines per aprofundir en els diversos aspectes de la realitat.

Tercer curs

Continguts

1. Roques i minerals.
 1. La matèria mineral.—Característiques de la matèria mineral, matèria cristal·lina i matèria amorfa. Concepte de cristall. Cristallització. Els minerals. Propietats fisicoquímiques i classificació. Les seves aplicacions i interès econòmic.
 2. Les roques.—Classificació genètica de les roques. El cicle litològic. Les roques sedimentàries: la seva classificació. Les roques metamòrfiques: la seva classificació. Les roques magmàtiques: la seva classificació. Aplicacions d'interès industrial i econòmic dels diferents tipus de roques.

II. Anatomia i fisiologia humana.

3. L'home com a animal pluricel·lular.—La cèl·lula, els teixits, els òrgans i els aparells. El concepte d'organisme pluricel·lular. El concepte de salut i el de malaltia. Principals agents causants de malalties infeccioses. La lluita contra aquestes malalties. Malalties no infeccioses. Causes, remeis i prevenció. El trasplantament d'òrgans. Implacacions ètiques i socials.

4. Nutrició i salut.—Concepte de nutrició. Dietes saludables i equilibrades. Prevenció de les malalties provocades per la malnutrició. La conservació, manipulació i comercialització dels aliments. Les persones i el consum d'aliments. Els aliments transgènics.

5. Aparells que intervenen en la nutrició.—L'aparell digestiu. Hàbits saludables. Malalties més freqüents. L'aparell respiratori. Hàbits saludables. Malalties més freqüents. L'aparell circulatori. Hàbits saludables. Malalties més freqüents. L'aparell excretor. Hàbits saludables. Malalties més freqüents.

6. Relació i coordinació.—El sistema nerviós. Conceptes bàsics. Processos degeneratius del cervell. Malaltia d'Alzheimer. Els receptors sensitius. Els diferents nivells d'integració nerviosa. Els efectors motors. L'aparell locomotor. Els actes involuntaris. Els actes voluntaris. Factors que repercuteixen en la salut mental en la societat actual. El sistema endocrí. El control intern de l'organisme. Glàndules i principals hormones. L'equilibri hormonal. Malalties més freqüents.

7. La reproducció humana.—L'aparell reproductor. Funcionament. El cicle menstrual. Relació amb la fecunditat. Fecundació, embaràs i part. Mètodes anticonceptius. Noves tècniques de reproducció i la seva valoració ètica i social. Hàbits saludables d'higiene sexual. Les malalties de transmissió sexual.

Criteris d'avaluació

1. Definir els conceptes de matèria amorfa, matèria cristal·lina, matèria mineral i cristall.
2. Identificar les principals roques sedimentàries, magmàtiques i metamòrfiques, i relacionar-ne l'origen amb les seves estructures i textures.
3. Descriure la morfologia cel·lular i explicar el funcionament dels òrgans més importants.
4. Descriure els òrgans i aparells humans implicats en les funcions vitals, i establir relacions entre aquestes i els hàbits d'higiene i salut.
5. Explicar els processos fonamentals de la digestió i assimilació dels aliments i, a partir d'aquests, justificar els hàbits alimentaris saludables, independents de pràctiques consumistes inadequades.
6. Explicar la missió integradora del sistema nerviós davant diferents estímuls, descriure'n el funcionament, enumerar alguns factors que l'alteren i reflexionar sobre la importància d'hàbits de vida saludable.
7. Explicar la importància integradora del sistema endocrí, i conèixer les causes de les seves alteracions més freqüents, i valorar la importància de l'equilibri entre tots els òrgans del cos humà.
8. Localitzar els principals ossos i músculs que integren l'aparell locomotor.
9. Descriure els aspectes bàsics de l'aparell reproductor, i diferenciar entre sexualitat i reproducció. Conèixer els mètodes de control de la reproducció i els mètodes de prevenció de les malalties de transmissió sexual.
10. Elaborar correctament informes senzills de les activitats pràctiques dutes a terme.

Quart curs

Continguts

- I. La dinàmica de la Terra.
 1. El modelatge del relleu terrestre.—Concepte de relleu. Agents i processos externs: meteorització, erosió,

transport i sedimentació. Factors externs del modelatge del relleu: litològics, estructurals, dinàmics, climàtics i antròpics. El modelatge litoral. El modelatge càrstic. Els sistemes morfoclimàtics. Classificació. Els sistemes morfoclimàtics de zones temperades i de zones desèrtiques.

2. Tectònica de plaques.—Distribució geogràfica de terratrèmols i volcans. Wegener i la deriva continental. L'expansió del fons oceànic. Les plaques litosfèriques. Vores de placa. Proves de la tectònica de plaques.

3. Fenòmens geològics associats al moviment de les plaques.—Els terratrèmols. El pla de Benioff. Vulcanisme terrestre. Les dorsals oceàniques. Les fosses submarines. La subducció. La formació de serralades. Les estructures tectòniques: plecs, falles i mantells de corriment.

4. La història de la Terra.—Origen de la Terra. El temps geològic. Història geològica de la Terra: les eres geològiques. Els fòssils com a indicadors.

II. Genètica i evolució.

5. Genètica.—Reproducció cel·lular. Mitosi i meiosi. Reproducció i herència. Les lleis de Mendel. Aproximació al concepte de gen. Estudi d'algunes malalties hereditàries. Aspectes preventius: diagnòstic prenatal. Manipulació genètica: aplicacions més importants.

6. Evolució.—L'origen de la vida. Principals teories. L'evolució: mecanismes i proves.

III. Ecologia i medi ambient.

7. Els éssers vius i el medi ambient.—El medi ambient i els seus tipus. Conceptes d'espècie, poblacions i comunitats. Les adaptacions als diferents medis. Ecosistemes terrestres i aquàtics.

8. Dinàmica d'ecosistemes.—El flux de l'energia en un ecosistema. El cicle de la matèria. Principals cicles biogeològics. Canvis naturals en els ecosistemes. Canvis produïts per l'home. Impactes ambientals. La seva prevenció.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer en la naturalesa, o mitjançant fotos i diapositives, indicadors de processos d'erosió, transport i sedimentació en el relleu, i indicar-ne l'agent causant.

2. Explicar les principals manifestacions de la dinàmica interna de la Terra (sismes, volcans, serralades, plecs i falles) tenint en compte la tectònica global.

3. Confeccionar mapes mundials i zonals en els quals s'indiqui la situació de les plaques litosfèriques i els fenòmens més importants associats al seu moviment.

4. Indicar les diverses unitats temporals de la història de la Terra, i explicar la importància dels fòssils com a testimonis estratigràfics i paleobiòtics.

5. Descriure la reproducció cel·lular, i assenyalar les diferències principals entre meiosi i mitosi, així com la finalitat d'ambdues.

6. Resoldre problemes senzills de transmissió de caràcters hereditaris, incloent-hi els relacionats amb malalties en l'home, amb aplicació dels coneixements de les lleis de Mendel.

7. Exposar raonadament algunes dades sobre les quals es basa la teoria de l'evolució, així com les controvèrsies científiques i religioses que va suscitar aquesta teoria.

8. Identificar en un ecosistema els factors desencadenants de desequilibris i establir estratègies per restablir-ne l'equilibri.

9. Analitzar algunes actuacions humanes sobre diferents ecosistemes i exposar les actuacions individuals, col·lectives i administratives per evitar el deteriorament del medi ambient.

Educació secundària obligatòria LLENGUA CASTELLANA I LITERATURA

Introducció

El llenguatge constitueix una activitat humana complexa que assegura dues funcions bàsiques: la de comunicació i la de representació, mitjançant les quals al seu torn es pot regular la conducta pròpia i l'aliena. D'altra banda, són funcions que no s'exclouen entre si, sinó que apareixen de forma interrelacionada en l'activitat lingüística. L'educació i l'aprenentatge en aquesta assignatura han d'atendre aquesta funcionalitat múltiple de la llengua, en les funcions tant de comunicació i de representació com de regulació del comportament aliè i propi. També ha d'incloure una iniciació al text literari com a manifestació de la dimensió estètica de la llengua.

Els éssers humans es comuniquen entre si a través de diferents mitjans i sistemes: els gestos, la música, les representacions plàstiques, els símbols numèrics i gràfics. El llenguatge verbal, mitjà universal de comunicació, permet rebre i transmetre informacions de diversa índole i influir sobre les altres persones amb les quals interactuem, regulant i orientant la seva activitat, al mateix temps que elles influeixen sobre nosaltres i poden regular i orientar la nostra pròpia activitat. Per tant, la comunicació és una funció essencial del llenguatge en l'intercanvi social.

L'objectiu bàsic de l'ensenyament de la llengua i de la literatura en l'educació secundària obligatòria ha de ser que els alumnes progressin en el domini de l'ús de l'idioma amb precisió i riquesa en els aspectes de l'ús oral, escrit i, també, en la lectura. En el transcurs de l'educació secundària obligatòria la didàctica s'adreça a refermar aquestes competències, parant especial atenció en l'expressió escrita, el domini de la qual encara és limitat. Es tracta en aquesta etapa d'enriquir el llenguatge, oral i escrit, en el doble procés de comprensió i d'expressió, i d'avançar en l'educació literària.

L'alumne és el protagonista actiu en el procés de comunicació lingüística en la seva doble dimensió: de recepció i de creació. El desenvolupament de la seva capacitat lingüística depèn en gran mesura de l'intercanvi comunicatiu amb els companys i amb el professor en el marc escolar. En totes les assignatures s'aprèn llengua en realitzar els aprenentatges específics. El domini del discurs adequat en les situacions d'aprenentatge és una responsabilitat de l'escola en les diferents matèries, ja que des de totes aquestes s'ha de col·laborar en el desenvolupament de la capacitat de fer servir el llenguatge com a instrument de representació i de coneixement. En particular, totes les assignatures lingüístiques que busquen el desenvolupament i la millora de la capacitat de comprensió i expressió han de participar d'un marc de referència comú i d'uns criteris didàctics coherents i que respectin l'especificitat de cada disciplina.

En aquesta etapa, com en l'educació primària, és necessari partir dels usos reals de la llengua que fan servir els alumnes. L'entorn lingüístic en el qual viuen, juntament amb els factors culturals i socioeconòmics que el determinen, comporta importants diferències en la competència i els usos lingüístics dels joves. Cal assumir el seu bagatge lingüístic i partir-ne per suggerir i propiciar patrons lingüístics que amplii les possibilitats de comunicació. En aquest enriquiment, l'ús de la llengua per part del professor i l'ús dels textos que es fan servir han d'exercir una funció modelica per aconseguir una competència lingüística millor.

En tot cas, els alumnes han de ser capaços d'apreciar les diferents varietats lingüístiques, tant les existents entre les diferents llengües, com les que es troben diàriament en l'ús quotidià. També, i sobretot, l'alumne ha de valorar les restants llengües constitucionals. En aquest

sentit, l'educació ha d'afavorir el coneixement i la valoració positiva de la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya.

El domini de la llengua parlada és una condició prèvia per dominar la llengua escrita. Les deficiències en la primera s'acaben reflectint en la segona. En qualsevol cas, llenguatge oral i llenguatge escrit es donen un suport mutu, la qual cosa obliga a plantejar-ne l'ensenyament i l'aprenentatge, com ja va ser tradició occidental, en estreta relació.

Com a resultat dels aprenentatges del nivell anterior, al començament de l'educació secundària obligatòria, els alumnes han de dominar les relacions entre sons, fonemes i grafies. Es tracta d'un conjunt de relacions el coneixement de les quals s'ha de consolidar en aquesta etapa, en estreta dependència de la funció comunicativa de la llengua i en relació amb els dos eixos fonamentals de comprensió i d'expressió. L'ensenyament de l'escriptura ha d'afirmar i desenvolupar els elements de selecció, anticipació, planificació i estructuració dels missatges, elements que, també presents en les creacions orals, adquireixen una importància considerable en les creacions escrites, en les quals és possible llegir i rellegir innombrables vegades, i igualment és possible revisar un text i modificar-lo abans de donar-lo per acabat.

El domini de la llengua escrita ha de permetre als alumnes de descobrir les possibilitats que ofereix la lectura, i l'escriptura, com a fonts de plaer i de fantasia, d'informació i de saber. Els textos escrits, sobretot els literaris, ofereixen especials possibilitats de plaer i de gaudi, tant en la seva lectura i comprensió, com en la seva creació. Els alumnes han de ser capaços de fer un ús personal de la paraula escrita, com dels usos orals, explorar les seves pròpies possibilitats i tractar d'expressar-se amb precisió i riquesa de recursos lingüístics.

Aprendre llengua suposa conèixer els principis gramaticals bàsics entesos com a coneixements sistemàtics de les classes de paraules, de les combinacions possibles entre elles i de les relacions d'aquestes expressions amb els significats. En l'ensenyament de la llengua en aquesta etapa hi ha, doncs, uns coneixements fonamentals: les relacions entre sons i grafies, els principis gramaticals bàsics que regeixen la norma panhispànica, i l'anàlisi dels problemes lèxics més importants. Aquests s'apliquen a l'observació de les principals funcions lingüístiques i als textos de naturalesa prototípica en un doble procés d'estudi i de creació. S'adjunten a aquests mòduls unes tècniques de treball de caràcter summament pràctic, ja que sempre s'ha de considerar que la llengua ha de ser l'instrument primer en les tasques dels alumnes durant tota la seva vida; a aquestes tècniques de treball s'han aplicat els elements que avui les noves tecnologies posen al nostre abast i que ja són vitals en la nova societat. Els alumnes d'aquesta etapa, com a ciutadans, han de conèixer les relacions que s'estableixen entre la llengua i la societat. El coneixement rigorós d'aquestes relacions els ha de permetre entendre el món que els envolta, ja sigui en el caràcter plurilingüe d'Espanya, com en les dimensions americanes de la llengua. Aquest mateix principi teòric s'ha aplicat a l'ensenyament de la literatura, en què es recomana amb molt encariment l'ús d'exemples en les diferents llengües constitucionals i, també, en les principals llengües estrangeres.

Respecte de la literatura, l'educació en aquesta etapa ha de desenvolupar el coneixement i l'estima del fet literari com a fet lingüístic, producte d'una forma de comunicació específica, analitzar i considerar els principals tipus de procediments literaris com a expressió del món personal i com a producte social i cultural que s'emmarca en un context històric.

Objectius

1. Fer servir la llengua per expressar-se oralment i per escrit de la forma més adequada en cada situació de comunicació.
2. Reconèixer i ser capaç de fer servir els diferents tipus de textos i les seves estructures formals.
3. Conèixer i usar les normes lingüístiques, amb especial atenció en les ortogràfiques, que es considerin vigents en el moment actual.
4. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica espanyola, i reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seves combinacions.
5. Conèixer i valorar la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya i considerar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.
6. Conèixer i comprendre les principals formes de la tradició literària occidental.
7. Reconèixer els principals gèneres de la tradició literària.
8. Distingir les principals èpoques artístiques i literàries, els seus trets característics i els autors i les obres més representatius de cada una d'aquestes.
9. Conèixer les obres i els fragments representatius de les literatures de les llengües constitucionals i de les obres fonamentals de la literatura.
10. Fer servir la llengua per adquirir nous coneixements.
11. Incorporar la lectura i l'escriptura com a formes d'enriquiment personal.
12. Aprendre i fer servir tècniques senzilles de maneig de la informació: recerca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies.

Primer curs

Continguts

- I. Comunicació.
 1. Elements de la comunicació.
 2. Tipologies textuais.
Narració.
Descripció.
Diàleg.
- II. Llengua i societat.
 1. La variació espacial: dialectes i parles. Principals fenòmens lingüístics: sigmatisme, zetacisme, iodització, ús de vós en lloc de tu, etc.
 2. Realitat plurilingüe d'Espanya. Mapa de les llengües constitucionals.
- III. Estudi de la llengua.
 1. Fonètica i ortografia (I). Correspondència entre sons i grafies. Nocions bàsiques d'accentuació i puntuació.
 2. Norma culta de la llengua espanyola (I): Reconeixement de les principals normes fonètiques. Lectura en veu alta (l'enunciat). Qüestions morfològiques: l'article, el gènere i el nombre. Lèxic (vulgarismes).
 3. Gramàtica.
Classes de paraules.
Estructura de l'oració simple. La concordança.
 4. Lèxic (I). Estructura de la paraula.
- IV. Tècniques de treball.
 1. Iniciació en l'ús del diccionari, les enciclopèdies i altres obres de consulta.
 2. Tècniques de treball (I).
Anàlisi (lectura i anotacions).
Síntesi (esquemes, resums).

V. Literatura.

1. Introducció als gèneres literaris a través de la lectura de fragments representatius. Anàlisi dels trets més característics.

2. El llenguatge literari. Recursos lingüístics més importants.

Criteris d'avaluació

1. Fer servir la llengua per expressar-se oralment i per escrit de la forma més adequada en cada situació de comunicació.

2. Reconèixer i ser capaç de fer servir els diferents tipus de textos i les seves estructures formals.

3. Conèixer i emprar les normes lingüístiques, amb especial atenció en les ortogràfiques, que es considerin vigents en el moment actual.

4. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica espanyola, i reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seves combinacions.

5. Conèixer i valorar la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, i considerar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.

6. Conèixer i comprendre les principals formes de la tradició literària occidental.

7. Reconèixer els principals gèneres de la tradició literària.

8. Distingir les principals èpoques artístiques i literàries, els seus trets característics i els autors i les obres més representatius de cada una d'aquestes.

9. Conèixer els fragments i les obres representatius de les literatures de les llengües constitucionals i de les obres fonamentals de la literatura.

10. Incorporar la lectura i l'escriptura com a mitjans d'enriquiment personal.

11. Aprendre i fer servir tècniques senzilles de maneig de la informació: recerca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies.

Segon curs

Continguts

I. Comunicació.

1. Funcions del llenguatge.

2. Tipologies textuais.

Exposició.

Argumentació.

II. Llengua i societat.

1. La variació social i estilística.

2. Realitat plurilingüe d'Espanya. Introducció breu a la història de les llengües constitucionals.

III. Estudi de la llengua.

1. Fonètica i ortografia (II). Ús de la titlla en combinacions vocàliques (diftongs, triftongs, hiatus). Ús dels signes d'exclamació i interrogació.

2. Norma culta de la llengua espanyola (II): pronunciació dels grups cultes. Lectura en veu alta (paràgrafs de diferent estructura). Pronoms. Lèxic (dialectismes).

3. Gramàtica.

L'oració simple. Subjecte i predicat. Tipus de complements.

Classes d'oracions.

4. Lèxic (II). Polisèmia, homonímia, sinonímia i antonímia.

IV. Tècniques de treball.

1. Ús de diccionaris especialitzats (sinònims, refranys, locucions, dubtes, etc.).

2. Tècniques de treball (II).

Anàlisi.

Síntesi.

V. Literatura.

1. Els gèneres literaris: trets característics.

La narrativa: estructura. L'èpica, el conte i la novel·la. La lírica: el ritme i la rima. Mètrica. Versos i estrofes.

2. El teatre: text i representació.

Aspectes generals de la tragèdia i de la comèdia.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer en un text les diferents funcions del llenguatge.

2. Reconèixer i ser capaç de fer servir els diferents tipus de textos i les seves estructures formals.

3. Conèixer i valorar la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, i considerar les diferents situacions que plantegen les llengües en contacte.

4. Conèixer i aplicar correctament les normes d'accentuació vigents.

5. Conèixer l'estructura de l'oració i les diferents classes d'oració.

6. Reconèixer els principals gèneres de la tradició literària.

7. Fer servir la llengua per adquirir coneixements nous.

8. Incorporar la lectura i l'escriptura com a mitjans d'enriquiment personal.

9. Conèixer els gèneres literaris i aprendre a classificar els textos llegits per gèneres literaris.

10. Conèixer el procés que porta del text dramàtic a la representació teatral.

Tercer curs

Continguts

I. Comunicació.

1. Els mitjans de comunicació escrits: la premsa.

2. Estructures formals del text.

Estructures narratives (conte, novel·la, notícia, etc.). Estructures descriptives (descripció científica, literària, etc.).

Estructures dialogades (entrevista, enquesta, teatre, etc.).

II. Llengua i societat.

1. Origen i evolució de la llengua espanyola.

2. El bilingüisme: característiques generals.

III. Estudi de la llengua.

1. Fonètica i ortografia (III).

Problemes d'accentuació (monosíl·labs, paraules compostes, interrogatius i exclamatius).

2. Norma culta de la llengua espanyola (III): el verb. La preposició. Lectura en veu alta (diàlegs). Lèxic (neologismes).

3. Gramàtica.

Categories i funcions.

L'oració composta: coordinació i subordinació.

4. Lèxic (III). Processos fonamentals de la formació de paraules: derivació i composició.

IV. Tècniques de treball.

1. Tècniques de recerca d'informació en suports tradicionals (fitxes, biblioteques, etc.).

2. Presentació de la informació.

Tractament informàtic de textos (I).

V. Literatura.

1. Lectura de textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.

2. La literatura medieval.

Característiques generals.

La lírica.

L'èpica: la Cançó del Cid.
 La prosa: el Conde Lucanor.
 3. Els segles d'or. Característiques generals.
 La lírica: Garcilaso de la Vega, Luis de Góngora, Francisco de Quevedo.
 La prosa: el Lazarillo i el Quixot.
 El teatre: Lope de Vega i Calderón de la Barca.
 4. El segle XVIII. Característiques generals.
 El teatre i la prosa.

Criteris d'avaluació

1. Captar les idees essencials de textos orals de diferent tipus i diferent nivell de formalització, i reproduir-ne el contingut en textos escrits.
2. Elaborar el resum d'una exposició o un debat oral sobre un tema específic i conegut, i reflectir-hi els principals arguments i punts de vista dels participants.
3. Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits narratius, descriptius i dialogats de diferent tipus (incloent-hi els propis de la premsa escrita) i diferent nivell de formalització, identificar-ne les intencions, diferenciar-ne les idees principals i secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.
4. Integrar informacions procedents de diferents textos sobre un tema a fi d'elaborar un text de síntesi en què es reflecteixin tant les principals informacions i punts de vista trobats com el punt de vista propi.
5. Exposar oralment el desenvolupament d'un tema de forma ordenada, ajustant-se a un pla o guió previ, adequar el tema a la situació comunicativa i mantenir l'atenció del receptor.
6. Crear textos escrits de diferent tipus (narratius, descriptius i dialogats), adequar-los a la situació comunicativa i fer-ne servir l'estructura organitzativa, amb un vocabulari ric i variat i respectant els criteris de correcció.
7. Planificar i dur a terme, individualment i en equip, la consulta de diferents obres de consulta en suports tradicionals.
8. Identificar el gènere al qual pertany un text literari llegit sencer i reconèixer-ne els elements estructurals bàsics i els grans tipus de recursos lingüístics que s'hi empren.
9. Establir relacions entre moviments fonamentals en la història de la literatura fins al segle XVIII i els autors o les obres més destacats de cada un d'aquests.
10. Reconèixer les diferents unitats de la llengua, les seves combinacions i, si s'escau, la relació entre aquestes i els seus significats i ser capaç de fer-los servir en l'ús oral i escrit de l'espanyol.
11. Comprendre l'origen i l'evolució de la llengua espanyola.
12. Identificar i localitzar les llengües constitucionals i conèixer les característiques principals del bilingüisme.
13. Manejar els processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a tasques senzilles d'investigació, fent servir els mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, processadors de textos, etc.).

Quart curs

Continguts

- I. Comunicació.
 1. Els mitjans de comunicació audiovisuals: ràdio i televisió.
 2. Estructures formals del text.
Estructures expositives (currículum, instància, carta, correu electrònic, etc.).
Estructures argumentatives (reclamació, recurs, etc.).

- II. Llengua i societat.
 1. L'espanyol actual.
 2. L'espanyol d'Amèrica.
- III. Estudi de la llengua.
 1. Fonètica i ortografia (IV). Abreviatures, acrònims i sigles.
Us de correctors ortogràfics en processadors de textos.
 2. Norma culta de la llengua espanyola (IV): principals problemes sintàctics. La concordança i l'ordre. Lectura en veu alta (el vers). Lèxic (manlleus).
 3. Gramàtica.
Text i discurs. Us dels principals marcadors.
 4. Lèxic (IV). Formació del lèxic de la llengua espanyola: veus patrimonials, manlleus, neologismes.
- IV. Tècniques de treball.
 1. Tècniques de recerca d'informació en nous suports (CD-ROM, Internet, etc.).
 2. Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos (II).
- V. Literatura.
 1. Lectura de textos de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.
 2. La literatura del segle XIX: romanticisme i realisme. Característiques generals.
La literatura romàntica: José de Espronceda i Gustavo Adolfo Bécquer.
La narrativa realista: Benito Pérez Galdós i Leopoldo Alas «Clarín».
 3. El segle XX. Característiques generals.
Rubén Darío. Modernisme i generació del 98.
La generació del 27.
La literatura contemporània.

Criteris d'avaluació

1. Captar les idees essencials de textos orals de diferent tipus i diferent nivell de formalització i reproduir-ne el contingut en textos escrits.
2. Elaborar el resum d'una exposició o un debat oral sobre un tema específic i conegut, i reflectir-hi els principals arguments i punts de vista dels participants.
3. Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits, de diferent tipus i diferent nivell de formalització, identificar-ne les intencions, diferenciar les idees principals i secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.
4. Integrar informacions procedents de textos diversos sobre un tema amb la finalitat d'elaborar un text de síntesi en què es reflecteixin tant les principals informacions i punts de vista trobats com el punt de vista propi.
5. Exposar oralment el desenvolupament d'un tema de forma ordenada, ajustar-se a un pla o guió previ, adequar el tema a la situació comunicativa i mantenir l'atenció del receptor.
6. Crear textos escrits de diferent tipus (narratius, descriptius, expositius, i argumentatius), adequar-los a la situació comunicativa i fer-ne servir l'estructura organitzativa, amb un vocabulari ric i variat i respectant els criteris de correcció.
7. Planificar i dur a terme, individualment i en equip, la consulta de diverses fonts d'informació, mitjançant el maneig d'índexs, fitxes i diversos sistemes de classificació de fonts, amb aplicació de mitjans tradicionals i noves tecnologies.
8. Identificar el gènere al qual pertany un text literari llegit en la seva totalitat i reconèixer-ne els elements

estructurals bàsics i els grans tipus de recursos lingüístics emprats.

9. Establir relacions entre obres, autors i moviments fonamentals en la història de la literatura i conèixer algunes obres o fragments de les literatures de les llengües constitucionals i de la literatura occidental.

10. Reconèixer les diferents unitats de la llengua, les seves combinacions i, si s'escau, la relació entre aquestes i els seus significats i ser capaç de fer-los servir en l'ús oral i escrit de l'espanyol.

11. Identificar i localitzar les llengües constitucionals i les grans varietats dialectals d'Espanya.

12. Identificar alguns trets lingüístics propis de diferents usos socials de la llengua mitjançant l'observació directa i la comprovació de produccions diverses.

13. Manejar principis fonamentals del funcionament dels processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a tasques senzilles d'investigació, fent servir els mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, processadors de textos, etc.).

Educació secundària obligatòria

LLENGÜES ESTRANGERES

Introducció

L'increment de relacions internacionals per motius educatius, laborals, professionals, culturals, turístics o d'accés a mitjans de comunicació, entre altres, fa que el coneixement de llengües estrangeres sigui una necessitat creixent en la societat actual. A més, el desenvolupament de noves tecnologies converteix les llengües estrangeres en un instrument indispensable per a la inserció en el món laboral i la comunicació en general.

El domini de llengües estrangeres implica la possibilitat d'accedir a altres cultures, costums i idiosinràsies al mateix temps que fomenta les relacions interpersonals, afavoreix una formació integral de l'individu, desenvolupa el respecte a altres països, els seus parlants i les seves cultures, i ens permet comprendre millor la llengua pròpia.

La integració en la Unió Europea de països amb parlants de llengües diverses fa necessari conèixer llengües estrangeres per facilitar la comunicació entre els membres d'aquesta àmplia comunitat.

En aquest context, es reconeix el paper de les llengües estrangeres com a element clau en la construcció de la identitat europea: una identitat plurilingüe i multicultural, així com un dels factors que afavoreix la lliure circulació de persones i facilita la cooperació cultural, econòmica, tècnica i científica entre els països.

Totes aquestes raons porten a considerar la necessitat que l'alumnat d'educació secundària obligatòria acabi els seus estudis amb el coneixement de dues llengües diferents de la pròpia, com a mínim.

El Consell d'Europa insisteix en la necessitat que les persones desenvolupin prou competències per relacionar-se amb altres membres dels països europeus. En conseqüència, considera que s'ha de donar un impuls nou a l'ensenyament d'idiomes que ajudi a desenvolupar la idea de ciutadania europea i recomana l'adquisició d'un determinat nivell de competència comunicativa en més d'una llengua estrangera durant l'etapa educativa de l'ensenyament secundari obligatori, així com de mecanismes que permetin continuar l'aprenentatge d'idiomes durant la vida adulta.

El Consell d'Europa estableix un marc de referència comú europeu per aprendre llengües estrangeres, i indica que, per desenvolupar progressivament la competència comunicativa en una determinada llengua, l'alumnat ha de ser capaç de dur a terme una sèrie de tasques de comunicació.

Les tasques de comunicació configuren un conjunt d'accions que tenen una finalitat comunicativa concreta dins d'un àmbit específic. Per dur-les a terme, s'activa la competència comunicativa, es posen en joc diverses estratègies i es fan servir diferents destreses lingüístiques i discursives de forma contextualitzada. Per tant, les activitats en les quals s'usa la llengua estrangera estan emmarcades en àmbits que poden ser de tipus públic (tot el que es relaciona amb la interacció social quotidiana), personal (relacions familiars i pràctiques socials individuals), laboral o educatiu.

La competència comunicativa, que es desenvolupa en el procés de realització de tasques de comunicació, inclou les subcompetències següents: competència lingüística (elements semàntics, morfosintàctics i fonològics), competència pragmàtica o discursiva (funcions, actes de parla, conversa, etc.), competència sociolingüística (convencions socials, intenció comunicativa, registres, etc.).

La competència estratègica també es podria incloure com a subcompetència de la competència comunicativa.

L'alumnat ha de fer servir estratègies de comunicació de forma natural i sistemàtica a fi de fer eficaços els actes de comunicació duts a terme a través de les destreses comunicatives. Les destreses que es desenvolupen són: productives (expressió oral i escrita), receptives (comprensió oral i escrita i interpretació de codis no verbals) i basades en la interacció o mediació.

Juntament amb això, el procés d'ensenyament i aprenentatge de llengües estrangeres contribueix a la formació educativa de l'alumnat des d'una perspectiva global que afavoreixi el desenvolupament de la seva personalitat, la integració social, les possibilitats d'accés a dades d'interès, etc.

D'aquesta manera, l'educació secundària obligatòria propicia que els alumnes que avui s'estan formant coneguin formes de vida i organització social diferents de les nostres, millorin la seva capacitat d'empatia, diversifiquin els canals d'informació i entaulin relacions caracteritzades per la tolerància social i cultural en un món on la comunicació internacional està més present cada vegada.

Objectius

1. Adquirir la capacitat de comunicar-se oralment i per escrit de forma eficaç en situacions habituals de comunicació a través de tasques específiques.

2. Desenvolupar destreses comunicatives, tant receptives com productives, a fi de dur a terme intercanvis d'informació a dins i a fora de l'aula.

3. Llegir diversos tipus de textos de forma comprensiva i autònoma, a fi d'accedir a fonts d'informació variades i com a mitjà per conèixer cultures i formes de vida diferents de les pròpies.

4. Transferir al coneixement de la llengua estrangera les estratègies de comunicació adquirides en la llengua materna o en l'aprenentatge d'altres llengües, a fi de dur a terme tasques interactives en situacions reals o simulades.

5. Reflexionar sobre el funcionament de la llengua com a element facilitador de l'aprenentatge en la realització de tasques i com a instrument per al desenvolupament de l'autonomia.

6. Fer servir estratègies d'aprenentatge i recursos didàctics (diccionaris, llibres de consulta, materials multimèdia, etc.) a fi de buscar informació i resoldre situacions d'aprenentatge de forma autònoma.

7. Reflexionar sobre els propis processos d'aprenentatge i desenvolupar interès per incorporar millores que portin a l'èxit en la consecució de les tasques plantejades.

8. Accedir al coneixement de la cultura que transmet la llengua estrangera, i desenvolupar respecte

envers aquesta i els seus parlants, per aconseguir una millor entesa internacional.

9. Apreciar el valor de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació amb persones que pertanyen a una cultura diferent i com a element afavoridor de les relacions socials i interpersonals.

Primer curs

Continguts

I. Habilitats comunicatives.

1. Activació de coneixements previs i ús de context per interpretar informació global i específica en textos orals i escrits.

2. Identificació de diferents tipus de textos: descriptius, narratius, conversacionals, etc.

3. Escolta i lectura atenta de textos per captar informacions generals o avaluar dades requerides.

4. Identificació de la informació irrellevant per no centrar-s'hi en funció de la tasca.

5. Interacció amb interlocutors de forma bastant controlada.

6. Adopció i representació de papers en situacions simulades.

7. Desenvolupament d'habilitats comunicatives que permetin de superar interrupcions en la comunicació i acceptació dels errors propis com un fet natural.

8. Desenvolupament de l'expressió escrita amb l'expansió i ampliació de les frases o els paràgrafs proporcionats.

Alemany

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions de llenguatge i gramàtica.

1. Saludar, presentar-se, recollir informació personal.

Conjugació del present d'indicatiu dels verbs regulars i irregulars.

Conjugació del present d'indicatiu del verb sein.

Pronoms personals (1a i 2a persona ich, du, Sie).

Pronoms interrogatius (wer, was).

Adverbis interrogatius (wo, woher, wie).

Números ordinals.

Oracions interrogatives i afirmatives.

Ordre dels elements en l'oració.

2. Anomenar objectes i lletrejar paraules.

Gènere dels substantius; l'article (der, das, die; ein, eine).

Plural dels substantius.

L'alfabet.

3. Afirmar i negar una informació.

Afirmació amb ja i doch.

Negació amb nein, kein i nicht.

4. Expressar possessió.

Conjugació del present d'indicatiu del verb haben.

Pronoms possessius.

Cas acusatiu.

B. Lèxic.

Paraules internacionals.

Noms de països i ciutats.

Família.

Habitatge.

Escola.

Vestuari.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Francès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions de llenguatge i gramàtica.

1. Prendre contacte: indentificar-se, saludar, acomiadar-se.

Salutacions i comiats.

Present de s'appeler, être i avoir.

Voilà.

2. Comprendre, demanar i donar informació personal.

Les nacionalitats; països de la Unió Europea i francòfons.

Adjectius (masculí/femení; diferències gràfiques i fonètiques).

Present del verb parler (totes les persones).

La data. Els dies de la setmana.

3. Comprendre, demanar i donar informació sobre persones; comparar aquestes informacions.

Les professions (masculí/femení; diferències gràfiques i fonètiques).

Formació del plural (diferències gràfiques i fonètiques).

Determinants definits i indefinits.

Present del verb habiter.

Adverbis de lloc: où, d'où.

Connectors: et, mais.

4. Identificar objectes i persones. Donar les gràcies. Qu'est-ce que c'est?, qui est-ce?, c'est...

L'edat.

Numerals (1-20).

Vocabulari específic de l'aula.

5. Comprendre, demanar i donar informació sobre les característiques de persones/coses.

Adjectius qualificatius (femení/masculí; diferències gràfiques i fonètiques). Els colors.

La negació ne... pas.

Vocabulari específic de les parts del cos.

6. Comprendre, demanar i donar informació sobre la possessió.

A qui est-ce? c'est à + pronoms tòpics.

Present del verb avoir (totes les persones).

Vocabulari específic de l'entorn familiar i escolar.

7. Comprendre, demanar i donar informació sobre la localització de persones/coses. Quantitats.

Il y a, est-ce qu'il y a, il n'y a pas de...

Preposicions i adverbis de lloc (elementals).

Present de savoir, croire, regarder.

Numerals (20-50).

8. Comprendre, demanar i donar informació sobre el clima en diferents països i ciutats.

Present de faire, aller.

Respostes: oui/si, pas du tout.

Preposicions + països i ciutats (en - au-).

Les estacions i els mesos de l'any.

Vocabulari específic del clima.

9. Comprendre, demanar i donar informació sobre la localització de llocs/edificis d'un poble/ciutat.

Fórmules de cortesia.

Où se trouve, pour aller...

Determinants contractes (au/aux, du/des).

Present de venir.

Adverbis i locucions de lloc (elementals).

Vocabulari específic dels edificis/llocs d'un poble/ciutat.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Anglès

- II. Reflexions sobre la llengua.
- A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.
1. Saludar. Donar, demanar i comprendre informació personal.
- Fórmules.
- Verbs be i have got.
- Pronoms personals, demostratius i interrogatius.
- Articles.
- Singular i plural del substantiu.
- Adjectius en posició predicativa.
- Possessius. Genitiu saxó.
- Preposicions: on, in, from, at, etc.
- Numerals cardinals.
- Formació de paraules.
2. Donar, demanar i comprendre instruccions i adreces.
- Imperatius.
- Can.
- Fórmules.
- Frases adverbials.
3. Descriure i comparar persones, llocs i coses, i demanar i donar informació sobre aquests.
- Present simple.
- There is/there are.
- Adjectius qualificatius.
- Preposicions de lloc.
- Countable/uncountable nouns.
4. Expressar hàbits, gustos, habilitats, coneixements i estats físics i anímics.
- Present simple amb adverbis de freqüència.
- Numerals ordinals.
- Preposicions de lloc i temps.
- Connectors.
- Expressions que denotin hora, dia i data.
5. Donar, demanar i comprendre informació sobre accions en curs i contrastar-les amb les habituals.
- Present continu.
- Expressions temporals: now, today, etc.
- Indefinites.
6. Descriure i narrar fets passats.
- Passat simple de verbs regulars i irregulars.
- There was/were.
- Adverbis i frases adverbials: yesterday, last week, etc.
7. Expressar plans i intencions per al futur.
- Present continu amb valor de futur.
- Going to + verb.
- Adverbis i frases adverbials: tomorrow, next week, etc.
8. Fer suggeriments, acceptar-los i rebutjar-los.
- Let's.
- Why don't we...?
- Shall we + infinitive.
9. Expressar obligació.
- Must/mustn't.
- B. Vocabulari.
1. Relacionat amb els temes tractats: família, aliments, temps, roba, llocs, etc.
2. Fórmules i expressions.
- C. Fonètica.
1. Pronunciació de l'acabament /s/, /z/, /iz/ en el present simple.
2. Pronunciació de l'acabament -ing.
3. Pronunciació de l'acabament -ed en el passat simple.
4. Formes febles.
5. Accentuació de paraules i frases.
6. Entonació de frases.
7. Ritme.

Italià

- II. Reflexions sobre la llengua.
- A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.
1. Saludar. Presentar-se.
- Fórmules.
- Interlocutors: Tu/Lei (informal/formal).
- Pronoms personals subjecte.
- Present d'indicatiu del verb essere (primeres persones).
2. Demanar/donar informació dels altres i de nosaltres mateixos (origen i procedència, edat, professió, adreça, número de telèfon).
- Masculí/femení dels adjectius.
- Present d'indicatiu de verbs en -are.
- Preposicions a + nom de ciutat/in + nom de nació.
- Present d'indicatiu de avere i fare (sing.).
- Preposicions a/in + carrer, plaça, etc.
- Els nombres.
3. Parlar d'accions quotidianes (freqüència i temps, horari).
- Present d'indicatiu dels verbs regulars i d'alguns d'irregulars més freqüents (andare, uscire, sapere, etc.).
- Articles demostratius.
- Adverbis de freqüència (mai, quasi mai, ogni tanto, spesso, sempre, di solito, generalmente, etc.).
4. Expressar gustos i aficions.
- Parlar dels horaris: preposicions articulades al - alle, dal - dalle, etc.
- Expressions per indicar l'hora: a, da... a, fra... e, verso.
- Verb piacere: mi piace/piacciono. Intensificadors: molto, per niente.
5. Expressar acord/desacord.
- Anche/neanche.
- A me sì/a me no.
- Io sì/lo no.
- Invece.
6. Saber situar a l'espai. Donar i demanar informació. Dirigir-se a algú.
- Dov'è...?
- Articles indeterminats.
- Adverbis i altres marcadors de lloc (davanti a...; dietro a...; vicino a...; a destra di...; a sinistra di...).
- Senta, scusi/senti, scusa...
7. Indicar preferències. Identificar un objecte. Demanar alguna cosa al bar, en una botiga.
- Concordança substantiu-adjectiu.
- Demostratiu.
- Present d'indicatiu de verbs en -ire del tipus preferire.
8. Saber fer propostes. Acceptar/rebutjar.
- Pronoms personals, complement directe/indirecte.
- Expressions mi va/ti va di + infinitiu.
- Present d'indicatiu dels verbs potere, dovere, volere, venire.
9. Saber trucar per telèfon. Preguntar per algú, identificar-se.
- Fórmules de salutació.
- Present d'indicatiu de stare.
- El gerundi.
- Stare + gerundi.
10. Explicar fets passats.
- El participi passat (verbs regulars i irregulars més freqüents).
- El passato prossimo amb avere i essere.
- El passato prossimo dels verbs reflexius.
- Concordances subjecte-participi amb els verbs que porten essere.
- Quando?
- Alguns marcadors temporals (prima, dopo, poi, etc.).
- B. Vocabulari.
- Relacionat amb els temes tractats (noms de països i nacionalitats, professions, la família, moments del dia,

dies de la setmana, estacions, clima, la ciutat, mitjans de transport, aliments, vestits, el telèfon, etc.)

C. Fonètica.

1. L'alfabet.
2. Accent tònic i gràfic.
3. Pronunciació i ortografia de: /k/; /rs/; /kw/, /g/; /dz/; /h/, /l/.
4. Les consonants dobles.

Portuguès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saludar. Presentar-se. Contestar a salutacions i presentacions.

Salutacions i rutines.

Pronoms personals del subjecte.

Formes verbals: chamo-me, chama-se, sou, é.

Verbs ser i estar: present de l'indicatiu.

El determinant: artigo definido e indefinido.

Preposicions: em, para, a, de, por, durante, como.

Interjeccions: Olá!, Viva!, Adeus!

2. Donar, demanar i comprendre informacions personals. Donar èmfasi.

Cardinals (1 al 100).

Verb ter: present de l'indicatiu.

El pronom interrogatiu.

El determinant demostratiu.

La frase interrogativa.

Formació del plural i del femení dels noms.

3. Donar, demanar i comprendre instruccions i direccions. Dirigir-se a algú de forma formal i informal.

Pronoms personals reflexos: me, te, se, nos.

- de l'indicatiu.

Pronoms demostratius.

L'oració composta.

Conjuncions: e, ou, porque, quando.

Adverbis de lloc: aquí, aí, ali, lá, perto, longe.

Formes de tractament: tu, você, a senhora, o senhor.

4. Descriure i comparar llocs, coses, persones, etc.

Adjectius qualificatius: gènere, concordança i col·locació.

Forma comparativa dels adjectius.

Accentuació gràfica.

Verb haver (forma no personal).

- de, em cima de, atrás de, debaixo de, em frente de, ao lado de, entre.

5. Descriure accions en el present. Contrastar accions habituals amb accions en curs.

L'infinitiu.

Conjugació perifràstica: estar a + infinitiu.

- de l'indicatiu.

Dies de la setmana, mesos i data.

Adverbis de manera: assim, bem, como, ma, etc.

El pronom possessiu.

6. Localitzar accions passades en el temps. Descriure i narrar fets passats.

- Verbs regulars de la 3a conjugació (ir): present de l'indicatiu.

Preterit perfet simple de l'indicatiu.

Pronom relatiu.

- Adverbis i locucions adverbials: hoje, ontem, dantes, às vezes, de repente, etc.

Conjuncions de coordinació: mas, e, ou, até, a.

7. Expressar desitjos, intencions i plans per al futur.

Ordinals (1r al 20è).

Preposició: contra.

Futur simple de l'indicatiu.

- Adverbis i locucions adverbials: amanhã, nunca, jamais, em breve.

Els tipus i les formes de l'oració. L'entonació.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

III. Aspectes socioculturals.

1. Identificació i interpretació de trets socioculturals relacionats amb els textos i les situacions de comunicació que es treballin.

2. Comparació entre elements socials i culturals transmesos per la llengua estrangera i els propis.

3. Adequació d'usos socioculturals de la llengua estrangera quan aquesta és el mitjà de comunicació entre parlants les llengües maternes dels quals són diferents.

4. Diferenciació d'usos formals i informals de la llengua estrangera.

5. Respecte envers els costums i les tradicions diferents de les pròpies.

6. Ús de fórmules adequades en les relacions socials.

7. Obertura a altres formes de pensar, veure i organitzar la realitat.

8. Valoració de la nostra pròpia cultura en contrast amb la que transmet la llengua estrangera.

Criteris d'avaluació

I. Habilitats comunicatives.

1. Identificar la informació global i específica en textos orals (exposicions breus) sobre temes que siguin familiars per a l'alumne i en textos escrits de caràcter autèntic, senzills i d'extensió limitada (descriptius), i ser capaç de predir el significat d'alguns elements a través del context.

2. Participar en intercanvis orals molt breus, relatius a situacions molt conegudes. Emprar un llenguatge molt senzill i incorporar expressions usuales en les relacions socials.

3. Llegir individualment, fent servir el diccionari amb eficàcia, textos curts i senzills amb suport visual, i demostrar la comprensió a través d'una tasca específica.

4. Redactar missatges curts i senzills sobre temes quotidians amb ús dels apropiats connectors i el lèxic, i aconseguir que siguin comprensibles per al lector. S'ha de prestar atenció als passos seguits per millorar la producció escrita.

II. Reflexions sobre la llengua.

1. Manifestar en la pràctica el coneixement dels aspectes formals del codi de la llengua estrangera (morfologia, sintaxi i fonologia), tant a través d'activitats senzilles i contextualitzades sobre punts concrets com a través del seu ús correcte en les tasques d'expressió oral i escrita.

2. Induir regles de funcionament de la llengua estrangera a partir de l'observació de regularitats i aplicar processos d'inducció i deducció de forma alternativa.

3. Establir relacions entre funcions quotidianes del llenguatge, conceptes gramaticals i exponents lingüístics.

4. Emprar termes lingüístics bàsics per referir-se a elements gramaticals tant en els processos d'ús com de reflexió sobre aquests.

III. Aspectes socioculturals.

1. Reconèixer elements socioculturals que es presentin de forma explícita en els textos amb els quals es treballa.

2. Fer servir fórmules i registres adequats a la situació de comunicació, l'interlocutor i la intencionalitat comunicativa.

3. Mostrar estima per visions culturals diferents de la pròpia i actituds de respecte envers els valors i el comportaments d'altres pobles.

4. Fer servir el coneixement dels aspectes socio-culturals que transmet la llengua estrangera com a contrast amb els propis.

Segon curs

Continguts

I. Habilitats comunicatives.

1. Anticipació successiva d'idees mentre s'escolta o es llegeix.

2. Identificació de l'estructura pròpia de diferents tipus de textos: cartes, narracions, etc.

3. Distinció entre informació rellevant i irrellevant en funció de la tasca plantejada.

4. Interacció amb interlocutors de forma semicontrolada i lliure.

5. Relat d'històries de manera oral o per escrit.

6. Iniciativa per llegir de forma autònoma.

7. Ús de models de textos tant orals com escrits per produir textos personalitzats.

8. Revisió d'esborranys en la producció escrita abans d'editar el text definitiu.

Alemany

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Expressar el gust o disgust.

Conjugació dels verbs *mögen* i *finden*.

2. Descripció i qualificació d'objectes i persones.

Ús predicatiu de l'adjectiu.

Comparació d'igualtat.

Gradació de l'adjectiu.

Coordinació d'oracions.

3. Expressar quantitats i establir un ordre.

Adjectius numerals i ordinals.

4. Donar i demanar instruccions.

Conjugació de l'imperatiu.

Ús de les formes de cortesia.

Conjugació del present d'indicatiu del verb *können* i ús de la forma *möchten*.

5. Indicar adreces.

Adverbis de lloc.

Preposicions locals.

6. Descriure i narrar fets passats.

Conjugació del pretèrit perfet d'indicatiu dels verbs regulars i irregulars.

B. Lèxic.

Divisió del temps.

Aliments i begudes.

Mitjans de transport.

Ciutat.

Lleure i esport.

Animals.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Francès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Situar i descriure un lloc; comprendre, donar i demanar informació sobre l'entorn: mitjans de transport.

Fórmules de cortesia.

Determinants interrogatius (*pourquoi?*, *où?*, *comment?*).

Y pronom adverbial.

Verbs del primer grup. L'imperatiu.

Nombres ordinals.

Vocabulari específic de mitjans de transport.

2. Comprendre, donar i demanar informació sobre gustos/desitjos/habilitats/coneixements.

Respostes parcials.

Expressió de la comparació: *plus, moins... que*.

Expressió de la causa: *pourquoi, parce que*.

3. La família. Les relacions. Descriure físicament i anímicament.

Formes de la interrogació.

Determinants possessius.

Adjectius físics/anímics.

Vocabulari específic de la família.

4. Comprendre, preguntar i donar informació sobre els fets habituals de la vida quotidiana.

Moments del dia. Expressió de l'hora.

La negació: *ne... pas, ne... plus, ne... jamais, en... rien*.

Vocabulari específic dels menjars.

5. Comprendre, demanar i donar informació, consells, ordres sobre la salut, desitjos.

Expressió de l'obligació: *il faut + infinitiu*.

Present de *devoir, pouvoir, vouloir*.

Adverbis de quantitat.

6. Posar-se en contacte per telèfon. Acceptar o rebutjar una invitació.

Fórmules de cortesia, presa de contacte i comiat.

Fórmules per rebutjar una invitació.

7. Saber comprar, escollir i expressar una necessitat.

Preguntar el preu, la qualitat, la matèria, la quantitat.

Pronom *en*.

Determinants partitius.

Vocabulari específic del comerç.

8. Descriure i narrar fets passats.

Passé composé amb *être* i *avoir*.

La negació en els temps compostos.

Pronoms personals COD i COI.

Adverbis i locucions adverbials de temps.

9. Descriure i narrar projectes.

Pronoms personals tònic (revisió). Col·locació dels pronoms personals COD i COI.

Vocabulari específic de viatges, lleures, projectes.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Anglès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saludar, presentar formalment i informalment, demanar i donar informació personal.

Verb *be*.

Present simple i expressions de freqüència.

Fórmules

2. Descriure coses, llocs i persones. Expressar les obligacions i rutines associades amb aquestes.

Formes verbals: *have got, there is/there are, can, must, should, etc.*

Adjectius: grau comparatiu.

Expressions de quantitat.

3. Expressar esdeveniments passats.

Passat simple i continu.

Could.

4. Parlar sobre habilitats. Demanar i concedir permís.

Can/could.

5. Donar consells.

Should/shouldn't.

6. Expressar gustos. Expressar i demanar opinions.

Likes/dislikes.

I think...

7. Expressar futurs esdeveniments, decisions i fer prediccions.

Will/be going to + infinitive/present continu.

Expressions temporals: this weekend, next year, etc.

8. Expressar condicions.

Oracions condicionals amb will.

B. Vocabulari.

1. Relacionat amb els temes tractats: professions, lleure, estudis, llar, llocs, etc.

2. Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

1. Pronunciació de fonemes de dificultat especial: schwa, /i/ versus /i:/, etc.

2. Pronunciació de formes contractes.

3. Pronunciació de l'acabament en formes de temps verbals.

4. Formes febles.

5. Accentuació de paraules i frases.

6. Entonació de frases.

7. Ritme.

Italià

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saber oferir/demanar alguna cosa a algú. Acceptar/rebutjar.

Pronoms indirectes de 1a i 2a persona (singular/plural).

Si impersonal.

2. Demanar/concedir permís. Acceptar/rebutjar.

Imperatiu de tu, lei, voi.

3. Expressar gustos i aplicacions. (Repàs del verb piacere).

Superlatiu.

Marcadors d'intensitat.

4. Saber demanar alguna cosa en un restaurant.

Fórmules.

Pronoms complement directe de 3a persona.

Un altro; un altro po'di...; un'altra; altri; altre.

5. Saber descriure llocs, objectes.

Expressions per localitzar a l'espai: sopra; in fondo a; di fronte a; sotto; dentro; di fianco a.

Preposicions articulades.

Possessius.

Expressions mi sembra/sembrano, lo trovo, la trovo, etc.

El relatiu che.

6. Descriure persones. Expressar el nostre punt de vista sobre elles. Fer comparacions.

Repàs dels marcadors: abbastanza, molto, un po'..., troppo.

Repàs de les expressions amb sembrare i trovare. Diminutiu dels adjectius.

7. Narrar fets passats: l'imperfet d'indicatiu.

Verbs regulars i irregulars més freqüents (essere, fare).

C'era/c'erano.

La partícula ci de lloc.

B. Vocabulari.

1. Relacionat amb els temes tractats (alimentació, la casa, els objectes i la seva descripció, els vestits, el cos humà, etc.).

2. Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Les consonants dobles.

Consonants sordes/sonores.

Pronunciació de les oclusives sonores.

Portuguès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saludar. Presentar-se i presentar algú. Fer comandes, recomanacions i donar consells.

Verbs dar i querer: present de l'indicatiu.

Pronoms indefinits variables.

Adverbis: ainda, já.

Proverbis.

2. Donar, demanar i confirmar opinions. L'expressió dels sentiments i de les preferències.

Pretèrit imperfecte de l'indicatiu: verbs regulars.

Pronoms relatius invariables.

Locucions adverbials: de preferència, de costume.

Locucions personals complement directe: lo(s), la(s), no(s), na(s).

3. Deducir, expressar grat i desgrat. Parlar d'accions impersonals relacionades amb el passat.

Expressions de temps amb: desde i há.

Pronoms personals complement directe: me, te, o, a, lhe.

Locucions de coordinació: não só... mas também.

Pretèrit perfect simple: haver (forma impessoal).

4. Descriure coses, llocs i persones relacionats amb situacions quotidianes (professions, mitjans de transport, etc.).

Preposicions (a, para + verbos de movimento; de, em + meios de transporte).

Verbs irregulars: imperativo (afirmativo).

Perífrasi de: haver de + infinitiu.

Locucions amb funció.

5. Expressar esdeveniments passats relacionats amb el present. L'expressió de la necessitat i l'obligació.

Pretèrit perfect de l'indicatiu: verbs ir, ser, estar, ter.

Há + expressions de temps.

Adverbis: actualmente, anteontem, ontem, apenas, infelizmente, principalmente.

Locucions de coordinació: menos... do que, quer... quer, sempre que, tão... como.

6. Expressar conseqüència i finalitat.

Oracions subordinades amb: porque, pois, que, como.

Partícula apassivante: se.

Com + pronoms personals complement circumstantial: comigo, contigo, consigo, conosco, com ele(s), com ela(s).

Locucions preposicionals: por causa de.

7. Expressar esdeveniments futurs, probabilitat i possibilitat.

Futur de l'indicatiu: verbs poder, querer, fazer.

Pronoms personals complement directe i indirecte: nós, vós, os, as, lhes.

Conjuncions de coordinació: logo, portanto.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

III. Aspectes socioculturals.

1. Identificació i interpretació d'elements semiòtics (gestuals, entonatius, proxèmics, etc.) usats per parlants de la llengua estrangera.

2. Comparació entre elements culturals i socials de la llengua estrangera transmesos per parlants de diferents països.

3. Desenvolupament d'habilitats interculturals en l'ús de la llengua estrangera.

4. Identificació d'aspectes socioculturals que es farien servir amb parlants nadius de la llengua estrangera i amb parlants d'altres procedències.

5. Familiaritat amb registres i varietats de la llengua estrangera.

6. Interès per conèixer informacions culturals diverses de tipus històric, geogràfic, literari, etc.

7. Respecte envers els parlants de la llengua estrangera amb superació de visions estereotipades.

8. Valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació internacional.

Críteris d'avaluació

I. Habilitats comunicatives.

1. Identificar la informació global i específica en textos orals (diàlegs i converses) sobre temes que siguin familiars per a l'alumne i en textos escrits de caràcter autèntic, senzills i d'extensió limitada (narratius), i ser capaç de predir el significat d'alguns elements a través del context.

2. Participar en intercanvis orals breus, relatius a situacions conegudes. Emprar un llenguatge senzill i incorporar expressions usals en les relacions socials.

3. Llegir individualment, fent servir el diccionari amb eficàcia, textos amb suport visual i llibres senzills per a joves, i demostrar-ne la comprensió a través d'una tasca específica.

4. Redactar missatges curts i senzills sobre temes quotidians fent servir els apropiats connectors i el lèxic, i aconseguir que siguin comprensibles per al lector. S'ha de prestar atenció als passos seguits per millorar la producció escrita.

II. Reflexions sobre la llengua.

1. Manifestar en la pràctica el coneixement dels aspectes formals del codi de la llengua estrangera (morfologia, sintaxi i fonologia), tant a través d'activitats contextualitzades sobre punts concrets com a través del seu ús correcte en les tasques d'expressió oral i escrita.

2. Induir regles de funcionament de la llengua estrangera a partir d'observar regularitats i aplicar processos d'inducció i deducció de forma alternativa.

3. Establir relacions entre funcions del llenguatge, conceptes gramaticals i exponents lingüístics.

4. Emprar termes lingüístics bàsics per referir-se a elements gramaticals tant en els processos d'ús com de reflexió sobre aquests.

III. Aspectes socioculturals.

1. Reconèixer elements socioculturals que es presentin de forma explícita o implícita en els textos amb els quals es treballa i identificar informacions culturals de tipus geogràfic, històric, literari, etc.

2. Fer servir registres, varietats, fórmules i estils adequats a la situació de comunicació, l'interlocutor i la intencionalitat comunicativa.

3. Mostrar estima per visions culturals diferents de la pròpia i actituds de respecte envers els valors i els comportaments d'altres pobles.

4. Fer servir el coneixement dels aspectes socioculturals que transmet la llengua estrangera com a contrast amb els propis.

Tercer curs

Continguts

I. Habilitats comunicatives.

1. Comprensió d'idees principals i secundàries en textos orals i escrits.

2. Inferència de significats d'informacions desconegudes mitjançant la interpretació d'elements contextuals.

3. Identificació de trets que diferencien el codi oral i l'escrit.

4. Transmissió d'informació essencial a altres persones sobre el que s'ha escoltat o s'ha llegit.

5. Planificació en l'emissió de missatges, prenent en consideració la intenció comunicativa, la situació de comunicació i els interlocutors.

6. Negociació de significats en la comunicació, amb el desenvolupament d'estratègies que ajudin a comunicar amb èxit i el manteniment d'un equilibri entre la correcció formal i la fluïdesa.

7. Realització de tasques lectores adequades al tipus de text i la finalitat amb la qual es llegeix, depenent que la lectura sigui intensa o extensiva.

8. Producció de textos orals i escrits que continguin elements de coordinació i subordinació.

Alemanya

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions de llenguatge i gramàtica.

1. Indicar gust, disgust, possessió, felicitar.

Cas datiu.

Verbs amb datiu.

2. Descriure coses i persones.

Ús atributiu de l'adjectiu.

Pronoms relatius en nominatiu.

Pronoms indefinits (welcher/was für).

3. Transmetre el que ha dit una altra persona.

Estil indirecte (dass-, ob-Sätze).

Ordre dels elements en l'oració.

4. Expressar causes.

Oracions coordinades amb denn.

Oracions subordinades amb weil.

5. Expressar esdeveniments futurs.

Conjugació del futur d'indicatiu.

Adverbis temporals.

Preposicions temporals.

6. Expressar desig, obligació, voluntat, capacitat i permís.

Conjugació del present d'indicatiu dels verbs modals.

Adverbis modals.

7. Expressar estats d'ànim i accions reflexives.

Pronoms reflexius.

B. Lèxic.

Paraules internacionals.

Noms de països i ciutats.

Família.

Habitatge.

Escola.

Feina.

Vestuari.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Francès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Descriure, identificar, comparar personatges; con-
tradir i demostrar interès.

Repàs del present d'indicatiu (-er, -ir, -re, -oir).

Passé composé.

Pronoms relatius qui, que.

Sans + infinitiu.

Concordança dels adjectius de colors.

2. Expressar emocions, protestar, negar, raonar.

Escriure una carta.

Devoir + infinitiu.

Il faut + infinitiu.

Adverbis de manera.

Elements de fonètica: liaison i enchaînement.

3. Expressar la certesa, la precisió.

Devoir, pouvoir, vouloir.

Concordança del pronom personal COD amb el parti-
cipi passat.4. Descriure hàbits passats, expressar l'anterioritat,
reforçar l'afirmació.

Futur simple.

Venir de + infinitiu (passé récent, futur immédiat).

Aller + infinitiu.

Elements de fonètica: accents tòncics i d'insistència.

5. Descriure i comparar objectes. Rebutjar cortesa-
ment.

Comparatiu.

Superlatiu, relatiu i absolut.

Pronoms possessius.

Pronoms demostratius.

Elements de fonètica: l'entonació.

6. Amençar, expressar sorpresa, expressar una opi-
nió personal.

Lloc dels pronoms personals en l'oració.

Pronoms relatius qui, que, dont, où.

Elements de fonètica: las voyelles moyennes.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Anglès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saludar, presentar-se i presentar els altres.
Expressar hàbits, habilitats, descripcions físiques i de per-
sonalitat, el que agrada i el que no agrada.

Fórmules.

Present simple i can.

Love/like/dislike/hate.

Adjectius: posicions atributiva i predicativa. Graus de
comparació.

2. Expressar quantitat.

Much/many/a lot of/too... /not... enough.

3. Narrar fets del passat i biografies.

Passat simple i continu.

Could.

Expressions temporals: ago/since/for/
later/when/after/before/then, etc.Marcadors del discurs: connectors i altres recursos
de cohesió.

Ortografia i puntuació.

4. Preguntar i respondre sobre fets que han acabat
o encara no han acabat, sobre fets recents i experiències.

Present perfet i passat simple.

Ever/never/just.

When.

5. Fer suggeriments i respondre-hi.

How/What about + -ing form?

6. Donar consell.

Should/shouldn't.

7. Expressar plans, la idea de futur d'intenció, pre-
diccions, probabilitat, possibilitat i promeses.

Present continu.

Will/will not/be going to + infinitive.

Oracions condicionals de tipus I.

8. Expressar l'obligació i l'absència de l'obligació.

Have to/don't have to/must/mustn't/should.

Adverbis.

9. Descriure llocs, donar i demanar informació sobre
productes que exigeixen un procés d'elaboració: música,
cotxes, llibres, etc.

Veu passiva.

Frases adverbials.

B. Vocabulari.

1. Relacionat amb els temes tractats: relacions per-
sonals i socials, lleure, alimentació, llocs, etc.

2. Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

1. Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

2. Pronunciació de formes contractes.

3. Pronunciació de l'acabament en formes de temps
verbals.

4. Formes febles.

5. Accentuació de paraules i frases.

6. Entonació de frases.

7. Ritme.

Italià

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Explicar fets passats.

Contrast passato prossimo/imperfetto.

Us d'appena; già; non ancora, ancora, sempre.

Concordança entre el participi passat i el complement
directe.

2. Expressar sensacions i estats d'ànim.

3. Parlar de futures accions: fer plans, expressar
futurs desitjos.

Marcadors temporals futurs (prossimo, tra, fra).

Elements per parlar del futur: indicatiu present, dovere
i pensare + di + infinitiu.

Condicional del verb volere.

4. Expressar acord/desacord, opinions.

Credo diu si/no.

Bisogna/bisognerebbe + infinitiu.

B. Vocabulari.

Relacionat amb els temes tractats (etapes de la vida
d'una persona, aliments, vacances, temps lliure, etc.).

C. Fonètica.

Entonació (frases afirmatives, negatives, interrogati-
ves).Contrastos de pronunciació del tipus de frases ante-
riors.

Repàs d'alguns sons.

Portuguès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Saludar. Presentar-se i presentar els altres. Descripció física i de personalitat. Demostrar acord i desacord.

Salutacions i rutines

Formes de tractament.

Adjectius qualificatius i les seves formes.

Determinants possessius.

2. Parlar d'accions concloses recentment. Descriure accions en curs.

Perífrasi de: acabar de + infinitiu, andar a + infinitiu.

Expressions de temps: desde, há.

Col·locació del determinant i del pronom.

Adverbis: entretanto, felizmente, oficialmente, primeiramente.

3. Narrar fets del passat. Parlar d'accions simultànies en el passat. Contrastar accions habituals en el passat.

Pretèrit imperfet de l'indicatiu: verbs regulars en -ar, -er, -ir.

Perífrasi de: costumar + infinitiu.

Preposició: após.

Ortografia i puntuació.

4. Parlar d'accions que vénen del passat fins al present. Contrastar accions habituals en el passat i en el present.

Pretèrit imperfet de l'indicatiu dels verbs irregulars.

Infinitiu: forma personal.

Adverbis: antigamente, dantes, concretamente, precisamente.

Locucions preposicionals: a pesar de, no caso de.

5. Fer afirmacions i comandes. Expressar desitjos, sentiments i opinions. Emfasitzar l'objecte.

Adverbis d'afirmació: sim, certamente, decerto.

Participis irregulars.

Veu passiva: ser + participio passado.

Preposicions: a, ante, conforme, consoante.

6. Definir i descriure coses, persones i llocs. Demanar i donar informació.

Accentuació gràfica.

Conjuncions de coordinació: mas, porém, todavia, contudo.

Verbs auxiliars: poder, dever.

Adjectius qualificatius: forma comparativa.

7. Expressar projectes i plans amb intenció de futur. Expressar possibilitat i probabilitat.

Futur imperfet de l'indicatiu: verbs regulars.

Verbs: estar, andar, ficar + adjetivo.

Adverbis: consequentemente, finalmente, provalvemente.

Pronoms relatius variables.

8. Expressar l'obligació i les regles. Demanar i donar permís, consells i instruccions.

Adverbis de negació: não, nunca, jamais.

Derivació per sufixació.

Gerundi.

Conjuncions i locucions de coordinació: e, nem, não só... mas também, não obstante.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

III. Aspectes socioculturals.

1. Ús apropiat de fórmules lingüístiques (cortesía, acord, discrepància, etc.) associades a situacions concretes de comunicació.

2. Identificació de les normes i els comportaments propis de pobles i cultures que parlen la llengua estrangera.

3. Coneixement i valoració d'elements de rerefons cultural propis dels països on es parla la llengua estrangera.

4. Interès per propiciar trobades i intercanvis comunicatius reals amb parlants de la llengua estrangera.

5. Desenvolupament d'actituds que ajudin a valorar la cultura pròpia a partir del contrast amb d'altres.

6. Respecte envers els parlants de la llengua estrangera amb independència de l'origen, la raça o la llengua materna, i propiciant l'apropament i l'eliminació de barres en la comunicació.

7. Valoració de la importància de la llengua estrangera com a forma d'accedir a la comunicació amb altres persones que aprenen la mateixa llengua estrangera.

8. Reconeixement de la presència de la llengua estrangera en els nous sistemes de comunicació tecnològica i la seva utilitat per comunicar amb persones de procedències diverses.

Criteris d'avaluació

I. Habilitats comunicatives.

1. Extreure la informació global i específica, la idea principal i els detalls més rellevants en missatges orals (emesos en situacions de comunicació cara a cara o per mitjans de comunicació mecànica) i en textos escrits autèntics, i ser capaços de fer inferències a partir del context.

2. Participar en converses breus i fer servir les estratègies comunicatives més adequades per comprendre i fer-se comprendre i transmetre a altres la informació que coneix.

3. Llegir textos de forma extensiva amb finalitats diverses i demostrar-ne la comprensió a través d'una tasca.

4. Redactar textos senzills i fer servir la gramàtica i el lèxic adequats, així com els recursos de cohesió que els facin comprensibles al lector.

II. Reflexions sobre la llengua.

1. Mostrar habilitats per posar en pràctica el coneixement dels aspectes formals del codi de la llengua estrangera (morfologia, sintaxi i fonologia), i valorar-ne la importància per tenir èxit en la comunicació.

2. Observar regularitats en el sistema de la llengua estrangera, analitzar-les i arribar a conclusions que permetin de formular regles.

3. Reformular de forma progressiva les normes o regles que s'identifiquin com a errònies.

4. Identificar i usar les diferents formes lingüístiques associades a la mateixa funció del llenguatge.

III. Aspectes socioculturals.

1. Interpretar correctament l'ús de fórmules, normes i comportaments que es transmeten a través dels textos i tenir interès per ampliar el coneixement de dades culturals.

2. Valorar la cultura pròpia a partir del coneixement d'altres cultures i el contrast entre aquestes.

3. Aproximar els missatges que es volen transmetre a les característiques particulars de l'interlocutor, i respectar les diferències de pronunciació, accent o grau de coneixement de la llengua estrangera.

4. Apreciar l'ús de la llengua estrangera com a mitjà per establir relacions amb persones de procedències diverses, prendre iniciativa per comunicar i mostrar respecte envers la diversitat cultural i social.

Quart curs

Continguts

I. Habilitats comunicatives.

1. Comprendre la intenció del parlant quan emet missatges orals o escrits.
2. Inferència de significats d'informacions desconegudes en textos mitjançant la interpretació d'elements lingüístics.
3. Us de convencions pròpies de la conversa natural en tasques de simulació.
4. Reflexió sobre les formes de millorar les produccions pròpies, tant orals com escrites.
5. Transferència d'informacions d'un codi a un altre.
6. Valoració de la correcció formal en la producció de missatges orals i escrits.
7. Producció de textos orals i escrits que continguin elements per donar-hi cohesió i coherència.
8. Estructuració i organització en paràgrafs de les idees que es volen transmetre.

Alemanya

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Narrar un fet ocorregut en el passat. Conjugació del pretèrit perfet i del Präteritum. Adverbis temporals. Preposicions temporals. Oracions subordinades temporals (als, wenn).
2. Expressar motivació o desmotivació, por, importància, dificultat, etc. Us de la construcció zu + Infinitiv.
3. Expressar accions impersonals. Pronoms es i man. Verbs impersonals.
4. Expressar irrealitat, desig, hipòtesi i sol·licitar alguna cosa amb cortesia. Us de würde + Infinitiv. Us de les formes wäre, hätte i wüsste. Us de les formes dels verbs modals müsste, sollte i könnte.

B. Lèxic.

- Compres.
Divisió del temps.
Aliments i begudes.
Mitjans de transport.
Ciutat.
Lleure i esport.
Vacances, viatges.
Animals i natura.
- C. Fonètica.
Pronunciació de fonemes de dificultat especial.
Accentuació.
Entonació.
Ritme.

Francès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Donar ordres amb cortesia, expressar l'opinió, aconsellar, fer hipòtesis. Expressió de la condició. Si + imperfet. Pronoms demostratius neutres. Expressions amb avoir.
2. Relatar esdeveniments passats, cronologia.

Imperfet.

Valors del passé composé i de l'imperfet.
Repàs dels pronoms en, y, i aprofundiment.
Fonètica: entonació ascendent i descendent.
3. Informar-se, donar informació, mostrar estranyesa.
Repàs de les tres formes de frase interrogativa.
La frase exclamativa.

Adjectius i pronoms indefinits.

4. Expressar la causa, la concessió. Argumentar, defensar o atacar un punt de vista. Expressió de la causa (pourquoi, parce que). La doble negació: ne... ni... ni.
- Argumentació: frases fetes i estereotips.
5. Expressar opinions, objectar; frases restrictives. Expressió de la finalitat (afin de + infinitiu; pour + infinitiu).

Y, com a pronoms complement supplements.

Homòfons lexicals.

6. Resumir un text. Expressar sentiments. Expressar la possessió.

Imparfait/passé composé.

Pour, afin de + infinitiu.

Avant de + infinitiu.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

Anglès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Descriure i comparar hàbits i estils de vida. Expressar gustos i preferències. Present simple i continu. Used to + infinitiu.
2. Expressar fets passats vinculats amb el present o amb un passat anterior. Passat simple i continu. Present perfet simple: for, since, already, yet, etc. Preguntes subjecte i objecte. Marcadors del discurs.
3. Fer prediccions i expressar intencions. Expressar certesa i probabilitat. Will. Be going to + infinitive/present continu. Oracions temporals i condicionals (tipus I). May/might/can/can't, etc.
4. Expressar preferències i opinions. Acceptar i rebutjar invitacions. Pronoms interrogatius. I like/enjoy/hate + v. -ing/It's too, etc. Connectors: and, but, because, so, such, both, etc. Comparatius i superlatius.
5. Expressar hipòtesi i fer recomanacions. Oracions condicionals (tipus II). Should.
6. Transmetre les opinions i idees d'altres. Estil indirecte. Expressions temporals.
7. Expressar processos i canvis. Veu passiva.
8. Descriure i identificar coses, llocs i persones. Pronoms relatius. Oracions de relatiu especificatives.

B. Vocabulari.

1. Relacionat amb els temes tractats: relacions personals i socials, lleure, sentiments, llocs, etc.
2. Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

1. Pronunciació de fonemes de dificultat especial.
2. Pronunciació de formes contractes.
3. Pronunciació de l'acabament en formes de temps verbals.
4. Formes febles.
5. Accentuació de paraules i frases.
6. Entonació de frases.
7. Ritme.

Italià

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Expressar opinions i punts de vista. Acord i desacord.

Credo che + subjuntiu present.

Present de subjuntiu d'essere.

2. Felicitar algú, donar el condol i l'enhorabona, saber respondre en aquestes situacions.

Fórmules.

Che + adjectiu/substantiu en frases exclamatives.

3. Preguntar per algú, demanar notícies. Saber reaccionar davant les notícies, mostrar interès/desinterès. Contrast passat proximo/imperfet.

Adjectius i substantius per reaccionar davant una notícia.

4. Parlar dels altres i de la nostra relació amb els altres.

Se + present, present.

Quando + present, present.

Mi piace/non mi piace, che + subjuntiu.

5. Donar consells.

Elements per donar consells.

El condicional simple: verbs regulars i irregulars més freqüents.

Us de ci vuole/ci vogliono.

Expressió se fossi in te...

6. Expressar hipòtesi. Somnis i desitjos.

Us del condicional en la frase principal.

Imperfet de subjuntiu: introducció.

Se + imperfet subjuntiu + condicional.

7. Preguntar el temps transcorregut o la durada d'una acció.

Expressions. Da quanto tempo...?, da molto che...?

Elements per respondre a aquestes preguntes: per la prima, seconda... volta, di nuovo, ancora, un'altra volta mai, da sempre, etc.

B. Vocabulari.

Relacionat amb els temes tractats.

C. Fonètica.

Consonants dobles.

Entonació.

Contrast consonants sordes/sonores.

Portuguès

II. Reflexions sobre la llengua.

A. Funcions del llenguatge i la gramàtica.

1. Descriure i comparar hàbits i estils de vida. Expressar desitjos dependents d'una condició.

Present condicional dels verbs regulars.

Conjuncions de subordinació: porque, porquanto, pois.

Derivació per prefixació: des-, in- (im-), i- (ir-).

Pronoms demostratius: o mesmo, aquele, o outro.

2. Narrar fets del passat. Parlar d'accions passades vinculades amb un passat anterior.

Participis regulars: verbs en -ar, -er, -ir.

Pretèrit mais-que-perfeito composto do indicativo: ter (imperfet) + participió passado.

Estil directe-estil indirecte.

Locucions preposicionals: antes de, depois de.

3. Transmetre opinions i idees adoptant un estil propi.

Perífrasi de: ir + gerundi.

Derivació per sufixació: -aria.

Adverbis: definitivamente, certamente, decerto.

4. Descriure i identificar coses, llocs i persones. Confirmar preguntant. Fer suggeriments. Definir col·lectius. Futur imperfet de l'indicatiu dels verbs irregulars.

Frases interrogatives de confirmació.

Conjuncions de coordinació: ou... ou, quer... quer, não só... mas também.

Adverbis: aquí, atrás, aí, longe.

5. Expressar hipòtesis i fer recomanacions. Expressar l'aspecte duratiu d'una acció. Expressar el resultat d'una acció.

Pretèrit perfet compost de l'indicatiu: ter (presente do indicativo) + participió passado.

Veu passiva: ser + participió passado, estar + participió passado.

Oracions condicionals.

Conjuncions i locucions de coordinació: per conseguinte, logo, por tanto.

6. Avaluar situacions. Expressar certesa, incertesa, probabilitat i indignació.

Infinitiu (forma no personal).

Contracció dels pronoms personals complement directe amb complement indirecte.

Locucions de subordinació: visto que, já que, logo que, uma vez que.

7. Expressar preferències i opinions. Acceptar i rebutjar opinions. Considerar possible un fet.

Futur del subjuntiu.

Preposicions: conforme, consoante, perante.

Locucions de subordinació: já que, para que, no caso que.

Pronoms relatius invariables.

8. Expressar processos i canvis. Localitzar futures accions en el temps. Donar suggeriments i fer plans.

Conjuncions i locucions de coordinació: pois, por tanto, por conseguinte, per consequència.

Pronoms relatius invariables.

La col·locació del pronom possessiu.

B. Lèxic.

Relacionat amb els temes tractats.

Fórmules i expressions.

C. Fonètica.

Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

Accentuació.

Entonació.

Ritme.

III. Aspectes socioculturals

1. Adequació d'elements semiòtics, com ara patrons gestuals o proxèmics en funció de l'interlocutor, respectant la pròpia idiosincràsia.

2. Us d'un registre adequat en funció de la situació de comunicació.

3. Interès per identificar perspectives socioculturals en les notícies o els temes d'actualitat que transmeten els mitjans de comunicació.

4. Reconeixement d'aspectes socioculturals implícits en els textos que es treballen.

5. Respecte a les diferències d'opinió sobre temes d'interès i comprendre les diferents perspectives socioculturals.

6. Ús de la llengua estrangera a fi de propiciar trobades interculturals.

7. Aprofundiment en el coneixement de trets culturals i de comportament social que presenten diferents grups de la mateixa comunitat lingüística.

8. Disposició favorable per entendre i fer-se entendre en la llengua estrangera, i respectar estils formals i informals en funció de l'interlocutor.

Criteris d'avaluació

I. Habilitats comunicatives.

1. Extreure la informació global i l'específica, les idees principals i secundàries en missatges orals sobre temes familiars per a l'alumne o relacionats amb aspectes quotidians de la cultura i la societat dels països on es parla la llengua estrangera i en textos escrits autèntics de diversos tipus (descriptius, narratius, argumentatius, explicatius), distingir entre fets i opinions i identificar els principals arguments exposats per l'autor.

2. Participar en converses i fer servir les estratègies adequades per iniciar, mantenir i fer progressar la comunicació, i produir un discurs comprensible i adaptat a les característiques de la situació i a la intenció de comunicació.

3. Llegir de manera autònoma diferents tipus de materials i adequar-los a diverses intencions (consulta, recerca d'informació, lectura detallada, plaer, etc.).

4. Produir textos escrits atenent diferents intencions comunicatives, i respectar els elements que assegurin la cohesió i coherència del text de manera que aquest sigui fàcilment comprensible per al lector.

II. Reflexions sobre la llengua.

1. Fer servir conscientment els coneixements adquirits sobre el nou sistema lingüístic com a instrument de control i autocorrecció de les produccions pròpies i com a recurs per comprendre millor les alienes.

2. Reflexionar sobre les regularitats i excepcions pròpies del sistema lingüístic de la llengua estrangera.

3. Mostrar prou grau de conceptualització en relació amb funcions del llenguatge, elements lingüístics, formats i característiques de textos, cohesió i coherència en el discurs.

4. Incorporar conscientment mecanismes d'aprenentatge ja emprats (fer deduccions, induccions, classificar, categoritzar, formar paraules) en situacions noves d'aprenentatge.

III. Aspectes socioculturals.

1. Identificar i interpretar les referències culturals basant-se en claus lingüístiques i no lingüístiques que ajudin a comprendre-les.

2. Reconèixer elements socioculturals en les informacions que es transmeten en els mitjans de comunicació sobre esdeveniments d'actualitat.

3. Mostrar sentit crític, reflexiu i respectuós davant les diferències d'opinió que es basen en diferències socioculturals.

4. Valorar de manera positiva l'enriquiment que altres cultures aporten a la nostra i viceversa, i apreciar els avantatges que ofereixen els intercanvis interculturals.

Educació secundària obligatòria

MATEMÀTIQUES

Introducció

La finalitat fonamental de l'ensenyament de les matemàtiques és el desenvolupament de la facultat de raonament i d'abstracció. La capacitat humana de raonar hi troba un aliat privilegiat per desenvolupar-se, i aquest desenvolupament, per tant, ha de constituir el principal objectiu pedagògic d'aquesta ciència.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que les matemàtiques apareixen estretament vinculades als avenços que la civilització ha anat assolint durant la història i, avui dia, contribueixen tant al desenvolupament com a la formalització de les ciències experimentals i socials, a les quals presten un suport instrumental adequat. A més, el llenguatge matemàtic, aplicat als diferents fenòmens i aspectes de la realitat, és un instrument eficaç que ens ajuda a comprendre millor la realitat que ens envolta i adaptar-nos a un entorn quotidià en contínua evolució.

En conseqüència, l'aprenentatge de les matemàtiques ha d'ocupar un lloc destacat en els plans d'estudi de l'educació secundària obligatòria ja que proporciona als adolescents l'oportunitat de descobrir les possibilitats del propi enteniment i refermar la personalitat, a més d'un fons cultural necessari per sortir-se'n en aspectes pràctics de la vida diària, així com per accedir a altres branques de la ciència.

A fi de facilitar als escolars una visió general d'aquesta ciència, l'ensenyament de la matemàtica s'ha de tractar de forma cíclica, de manera que en cada curs alhora que s'introdueixen nous continguts es revisin els de cursos anteriors i se n'ampliï el camp d'aplicació i s'enriqueixi amb noves relacions.

Alhora s'ha de procurar adquirir destreses numèriques bàsiques i desenvolupar competències geomètriques de caràcter elemental, així com d'estratègies personals que permetin a l'alumne enfrontar-se a situacions problemàtiques diverses relacionades amb la vida quotidiana.

És important habitar els alumnes a expressar-se oralment, per escrit i gràficament en situacions susceptibles de ser tractades matemàticament, mitjançant l'adquisició i el maneig d'un vocabulari específic de notacions i termes matemàtics.

La resolució de problemes s'ha de preveure com una pràctica habitual integrada en totes i cada una de les facetes que conformen el procés d'ensenyament i aprenentatge.

En els últims anys s'ha produït un desenvolupament tecnològic vertiginós, i cada vegada les calculadores i els ordinadors són més sofisticats. El ciutadà del segle XXI no pot ignorar el funcionament d'aquestes eines a fi de servir-se'n, però ho ha de fer sempre de forma racional; per exemple, no pot quedar indefens davant la necessitat de fer un càlcul senzill quan no té a mà la calculadora. Per això no és recomanable que es facin servir calculadores abans que les destreses del càlcul elemental hagin quedat ben refermades.

D'altra banda, la calculadora i determinats programes informàtics són recursos investigadors de primer ordre en l'anàlisi de propietats i relacions numèriques i gràfiques i se n'ha de potenciar l'ús en aquest sentit.

La Llei orgànica de qualitat de l'educació permet d'organitzar els ensenyaments, a tercer i quart curs de l'educació secundària obligatòria, en diferents itineraris formatius, d'un valor acadèmic idèntic. Per això, sembla necessari oferir una opció de l'assignatura de matemàtiques, considerada matèria instrumental bàsica adaptada als nous itineraris, que doni resposta als interessos

i les actituds dels alumnes dels dos últims cursos d'aquesta etapa educativa.

Els continguts de les matemàtiques de tercer i quart curs, opció A, s'orienten cap a un desenvolupament més pràctic i operacional dels coneixements bàsics de l'assignatura. D'aquesta manera s'ofereix als alumnes que cursin aquesta opció la possibilitat de resoldre problemes relatius tant a l'activitat quotidiana com a altres àmbits del coneixement i que suposin una ajuda en l'aprenentatge i en les aplicacions tecnològiques de les matemàtiques.

Objectius

1. Fer servir les formes de pensament lògic en els diferents àmbits de l'activitat humana.
2. Aplicar amb facilitat i adequadament les eines matemàtiques adquirides a situacions de la vida diària.
3. Usar correctament el llenguatge matemàtic a fi de comunicar-se de manera clara, concisa, precisa i rigorosa.
4. Fer servir amb facilitat i sentit crític els diferents recursos tecnològics (calculadores, programes informàtics) de manera que suposin una ajuda en l'aprenentatge i en les aplicacions instrumentals de les matemàtiques.
5. Resoldre problemes matemàtics fent servir diferents estratègies, procediments i recursos, des de la intuïció fins als algorismes.
6. Aplicar els coneixements geomètrics per comprendre i analitzar el món físic que ens envolta.
7. Emprar els mètodes i procediments estadístics i probabilístics per obtenir conclusions a partir de dades recollides en el món de la informació.
8. Integrar els coneixements matemàtics en el conjunt de coneixements que l'alumne ha d'adquirir durant l'educació secundària obligatòria.

Primer curs

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Nombres naturals. El sistema de numeració decimal. Divisibilitat. Fraccions i decimals. Operacions elementals. Arrodoniments. Potències d'exponent natural. Arrels quadrades exactes. Les magnituds i el seu mesurament. El sistema mètric decimal. L'euro. Magnituds directament proporcionals. Percentatges.
2. Geometria.—Elements bàsics de la geometria del pla. Descripció, construcció, classificació i propietats característiques de les figures planes elementals. Càlcul d'àrees i perímetres de les figures planes elementals.
3. Taules i gràfiques.—Construcció i interpretació de taules de valors. Interpretació i lectura de gràfiques relacionades amb els fenòmens naturals, la vida quotidiana i el món de la informació.

Criteris d'avaluació

1. Fer servir de forma adequada els nombres enters, les fraccions i els decimals per rebre i produir informació en activitats relacionades amb la vida quotidiana.
2. Escollir, en resoldre un determinat problema, el tipus de càlcul adequat (mental o manual) i donar significat a les operacions i els resultats obtinguts, d'acord amb l'enunciat.
3. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres enters i fraccionaris (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent natural que involucrin, com a màxim, dues operacions encadenades i un parèntesi), aplicant correctament les regles de prioritats i fent un ús adequat de signes i parèntesis.
4. Fer servir les unitats monetàries i les del sistema mètric decimal per estimar i efectuar mesures, directes

i indirectes, en activitats relacionades amb la vida quotidiana o en la resolució de problemes, i valorar-ne convenientment el grau de precisió.

5. Fer servir els procediments bàsics de la proporcionalitat numèrica (com la regla de tres o el càlcul de percentatges) per obtenir quantitats proporcionals a altres, en un context de resolució de problemes relacionats amb la vida quotidiana.

6. Reconèixer i descriure els elements i les propietats característiques de les figures planes, els cossos elementals i les seves configuracions geomètriques a través d'il·lustracions, d'exemples presos de la vida real, o en un context de resolució de problemes geomètrics.

7. Emprar les fórmules adequades per obtenir longituds i àrees de les figures planes, en un context de resolució de problemes geomètrics.

8. Obtenir informació pràctica de gràfiques senzilles (de traç continu), en un context de resolució de problemes relacionats amb fenòmens naturals i en la vida quotidiana.

9. Obtenir i interpretar la taula de freqüències i el diagrama de barres, així com la moda i la mitjana aritmètica, d'una distribució discreta senzilla, amb poques dades, fent servir, si cal, una calculadora d'operacions bàsiques.

Segon curs

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Relació de divisibilitat. MCD i MCM de dos nombres naturals. Operacions elementals amb fraccions, decimals i nombres enters. Jerarquia de les operacions i ús del parèntesi. Estimacions, aproximacions i arrodoniments. Arrels quadrades aproximades. Mesurament del temps i els angles. Precisió i estimació en les mesures. Magnituds directament i inversament proporcionals. Percentatges. Interpretació de fórmules i expressions algebraiques. Equacions de primer grau.
2. Geometria.—Elements bàsics de la geometria de l'espai. Descripció i propietats característiques dels cossos geomètrics elementals. Càlcul d'àrees i volums. Triangles rectangles. El teorema de Pitàgores. Semblança. Teorema de Tales. Raó de semblança. Escales.
3. Funcions i gràfiques.—Coordenades cartesianes. Taules de valors i gràfiques cartesianes. Relacions funcionals entre magnituds directament proporcionals. Interpretació i lectura de gràfiques relacionades amb els fenòmens naturals, la vida quotidiana i el món de la informació.
4. Estadística.—Estadística unidimensional. Distribucions discretes. Taules de freqüències i diagrames de barres. Mitjana aritmètica i moda.

Criteris d'avaluació

1. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres enters i fraccionaris (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent natural que involucrin, com a màxim, dues operacions encadenades i un parèntesi), amb l'aplicació correcta de les regles de prioritats i fent un ús adequat de signes i parèntesis.
2. Fer servir les aproximacions numèriques, per defecte i per excés, i escollir-les i valorar-les de forma convenient en la resolució de problemes, des de la presa de dades fins a la solució.
3. Resoldre problemes senzills amb l'ús de mètodes numèrics, gràfics o algebraics, quan es basin en l'aplicació de fórmules conegudes o en el plantejament i la resolució d'equacions senzilles de primer grau.
4. Fer servir les unitats angulars, temporals, monetàries i del sistema mètric decimal per estimar i efectuar mesures, directes i indirectes, en activitats relacionades

amb la vida quotidiana o en la resolució de problemes, i valorar-ne convenientment el grau de precisió.

5. Fer servir els procediments bàsics de la proporcionalitat numèrica (com la regla de tres o el càlcul de percentatges) per obtenir quantitats proporcionals a altres, en un context de resolució de problemes relacionats amb la vida quotidiana.

6. Emprar el teorema de Pitàgores i les fórmules adequades per obtenir longituds, àrees i volums de les figures planes i els cossos elementals, en un context de resolució de problemes geomètrics.

7. Fer servir el teorema de Tales i els criteris de semblança per interpretar relacions de proporcionalitat geomètrica entre segments i figures planes i per construir triangles o quadrilàters semblants a d'altres, en una raó donada.

8. Interpretar les dimensions reals de figures representades en mapes o plànols, fent un ús adequat de les escales, numèriques o gràfiques.

9. Representar i interpretar punts i gràfiques cartesianes de relacions funcionals senzilles, basades en la proporcionalitat directa que es donin a través de taules de valors i intercanviar informació entre taules de valors i gràfiques.

10. Obtenir i interpretar la taula de freqüències i el diagrama de barres, així com la moda i la mitjana aritmètica, d'una distribució discreta senzilla, amb poques dades, fent servir, si cal, una calculadora d'operacions bàsiques.

Tercer curs

Opció A

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Nombres racionals. Operacions elementals i potències d'exponent enter. Jerarquia de les operacions i ús del parèntesi. Aproximacions i errors. Successions numèriques. Iniciació a les progressions aritmètiques. Polinomis. Operacions elementals. Resolució algebraica d'equacions de primer grau i sistemes de dues equacions lineals amb dues incògnites.

2. Geometria.—Descripció i propietats elementals de les figures planes i els cossos elementals. Càlcul d'àrees. Políedres regulars. L'esfera. Translacions, girs i simetries en el pla.

3. Funcions i gràfiques.—Relacions funcionals. Diferents formes d'expressar una funció. Estudi gràfic d'una funció: creixement i decreixement, màxims i mínims, simetries, continuïtat i periodicitat. Estudi gràfic i algebraic de les funcions constants, lineals i afins. Interpretació i lectura de gràfiques en problemes relacionats amb els de la vida quotidiana.

4. Estadística i probabilitat.—Estadística unidimensional. Taules de freqüències i gràfics estadístics. Paràmetres de centralització i dispersió. Experiments aleatoris. Freqüència i probabilitat d'un esdeveniment.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i fer servir els diferents tipus de nombres racionals per rebre i produir informació en situacions reals de la vida quotidiana.

2. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres racionals (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent enter que continguin, com a màxim, dues operacions encadenades i un parèntesi), aplicar correctament les regles de prioritat i fer un ús adequat de signes i parèntesis.

3. Fer servir convenientment les aproximacions decimals, les unitats de mesura usuals i les relacions de proporcionalitat numèrica per resoldre problemes relacionats amb la vida quotidiana.

4. Construir expressions algebraiques i equacions senzilles a partir de successions numèriques, taules o enunciats i interpretar les relacions numèriques que es donen, implícitament, en una fórmula coneguda o en una equació.

5. Fer servir les tècniques i els procediments bàsics del càlcul algebraic per sumar, restar o multiplicar polinomis senzills en una indeterminada que tingui, pel cap alt, tres termes, i resoldre equacions de primer grau i sistemes senzills d'equacions lineals amb dues incògnites que tinguin coeficients enters.

6. Resoldre problemes senzills fent servir mètodes numèrics, gràfics o algebraics, quan es basin en l'ús de fórmules conegudes o en el plantejament i la resolució d'equacions de primer grau o de sistemes de dues equacions lineals amb dues incògnites.

7. Reconèixer i descriure els elements i les propietats característiques de les figures planes, els cossos elementals i les seves configuracions geomètriques i fer servir el teorema de Pitàgores i les fórmules usuals per obtenir les mesures de longitud i àrees.

8. Aplicar translacions, girs i simetries a figures planes senzilles fent servir els instruments de dibuix habituals, reconèixer el tipus de moviment que lliga dues figures iguals del pla que ocupen posicions diferents.

9. Reconèixer les característiques bàsiques de les funcions constants, lineals i afins en la seva forma gràfica o algebraica i representar-les gràficament quan s'expressin per un enunciat, una taula o una expressió algebraica.

10. Determinar i interpretar les característiques bàsiques (punts de tall amb els eixos, intervals de creixement i decreixement, màxims i mínims, continuïtat, simetries i periodicitat) que permeten avaluar el comportament d'una gràfica senzilla.

11. Elaborar i interpretar taules i gràfics estadístics (diagrames de barres o de sectors, histogrames, etc.) així com els paràmetres estadístics més usuals (moda, mitjana i mitjana aritmètica), corresponents a distribucions senzilles i, si és necessari, fer servir una calculadora científica.

12. Determinar i interpretar l'espai mostral i els esdeveniments associats a un experiment aleatori senzill i assignar-los probabilitats, fent servir qualsevol altra estratègia de comptatge personal.

Opció B

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Nombres racionals. Operacions elementals i potències d'exponent enter. Jerarquia de les operacions i ús del parèntesi. Aproximacions i errors. Reconeixement de nombres irracionals. Successions numèriques. Iniciació a les progressions aritmètiques i geomètriques. Polinomis. Operacions elementals. Identitats notables. Resolució algebraica d'equacions de primer grau i sistemes de dues equacions lineals amb dues incògnites. Equació de segon grau.

2. Geometria.—Descripció i propietats elementals de les figures planes i els cossos elementals. Càlcul d'àrees i volums. Políedres regulars. L'esfera. El globus terraquí. Translacions, girs i simetries en el pla.

3. Funcions i gràfiques.—Relacions funcionals. Diferents formes d'expressar una funció. Estudi gràfic d'una funció: creixement i decreixement, màxims i mínims, simetries, continuïtat i periodicitat. Estudi gràfic i algebraic de les funcions constants, lineals i afins. Interpretació i lectura de gràfiques en problemes relacionats amb els fenòmens naturals, la vida quotidiana i el món de la informació.

4. Estadística i probabilitat.—Estadística unidimensional. Taules de freqüències i gràfics estadístics. Paràmetres de centralització i dispersió. Experiments alea-

toris. Freqüència i probabilitat d'un esdeveniment. Càlcul de probabilitats mitjançant la llei de Laplace.

Críteris d'avaluació

1. Identificar i fer servir els diferents tipus de nombres racionals per rebre i produir informació en situacions reals de la vida quotidiana i escollir, en resoldre un determinat problema, el tipus de càlcul adequat (mental, manual, amb calculadora), i donar significat a les operacions, els procediments i els resultats obtinguts, d'acord amb l'enunciat.

2. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres racionals (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent enter que involucrin, com a màxim, dues operacions encadenades i un parèntesi), aplicar correctament les regles de prioritats i fer ús adequat de signes i parèntesis.

3. Fer servir convenientment les aproximacions decimals, les unitats de mesura usals i les relacions de proporcionalitat numèrica per resoldre problemes relacionats amb la vida quotidiana, i, durant tot el procés de resolució del problema, escollir la notació i les aproximacions adequades i valorar-les, juntament amb la mida dels errors comesos, d'acord amb l'enunciat.

4. Construir expressions algebraiques i equacions senzilles a partir de successions numèriques, taules o enunciats i interpretar les relacions numèriques que es donen, implícitament, en una fórmula coneguda o en una equació.

5. Fer servir les tècniques i els procediments bàsics del càlcul algebraic per sumar, restar o multiplicar polinomis senzills en una indeterminada que tinguin, pel cap alt, tres termes, i resoldre equacions de primer grau o equacions de segon grau i sistemes senzills d'equacions lineals amb dues incògnites que tinguin coeficients enters.

6. Resoldre problemes senzills fent servir mètodes numèrics, gràfics o algebraics, quan es basin en l'ús de fórmules conegudes o en el plantejament i la resolució d'equacions de primer grau o de sistemes de dues equacions lineals amb dues incògnites.

7. Reconèixer i descriure els elements i les propietats característiques de les figures planes, els cossos elementals i les seves configuracions geomètriques i fer servir el teorema de Pitàgores i les fórmules usals per obtenir les mesures de longituds, àrees i volums a través d'il·lustracions, d'exemples presos de la vida real o en un context de resolució de problemes geomètrics.

8. Aplicar translacions, girs i simetries a figures planes senzilles fent servir els instruments de dibuix habituals, reconèixer el tipus de moviment que lliga dues figures iguals del pla que ocupen posicions diferents i determinar els elements invariants i els centres i eixos de simetria en formes i configuracions geomètriques senzilles.

9. Reconèixer les característiques bàsiques de les funcions constants, lineals i afins en la seva forma gràfica o algebraica i representar-les gràficament quan s'expressin per un enunciat, una taula o una expressió algebraica.

10. Determinar i interpretar les característiques bàsiques (punts de tall amb els eixos, intervals de creixement i decreixement, punts extrems, continuïtat, simetries i la periodicitat) que permeten avaluar el comportament d'una gràfica senzilla (de traç continu o discontinu), i obtenir informació pràctica en un context de resolució de problemes relacionats amb fenòmens naturals o pràctics de la vida quotidiana.

11. Elaborar i interpretar taules i gràfics estadístics (diagrames de barres o de sectors, histogrames, etc.), així com els paràmetres estadístics més usals (moda, mitjana, mitjana aritmètica i desviació típica), corresponents a distribucions senzilles i, si és necessari, fer servir una calculadora científica.

12. Determinar i interpretar l'espai mostral i els esdeveniments associats a un experiment aleatori senzill i assignar probabilitats en situacions experimentals o equiprobables, fent servir adequadament la llei de Laplace i els diagrames d'arbre, o qualsevol altra estratègia de comptatge personal.

Quart curs

Opció A

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Iniciació al nombre real. La recta real. Notació científica. Operacions en notació científica. Potències d'exponent fraccionari i radicals. Polinomis. Operacions elementals. Identitats notables. Equacions de primer i segon grau. Sistemes d'equacions lineals.

2. Geometria.—Figures semblants. Raó de semblança. Teorema de Tales. Raons trigonomètriques. Resolució de triangles rectangles. Iniciació a la geometria analítica plana.

3. Funcions i gràfiques.—Funcions. Estudi gràfic d'una funció. Característiques globals de les gràfiques: creixement i decreixement, màxims i mínims, continuïtat, simetries i periodicitat. Interpretació i lectura de gràfiques en problemes relacionats amb la vida quotidiana.

4. Estadística i probabilitat.—Variables discretes i contínues. Intervals i marques de classes. Elaboració i interpretació de taules de freqüències, gràfics de barres i de sectors, histogrames i polígons de freqüència. Càlcul i interpretació dels paràmetres de centralització. Experiments aleatoris i esdeveniments. Freqüència i probabilitat d'un esdeveniment. Càlcul de probabilitats mitjançant la llei de Laplace.

Críteris d'avaluació

1. Identificar i fer servir els diferents tipus de nombres reals per rebre i produir informació en situacions de la vida quotidiana i escollir, en resoldre un determinat problema, el tipus de càlcul adequat.

2. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres racionals (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent enter que continguin, com a màxim, tres operacions encadenades i un parèntesi), aplicar correctament les regles de prioritats i fer un ús adequat de signes i parèntesis.

3. Simplificar expressions numèriques irracionals senzilles (que continguin una o dues arrels quadrades) i fer servir convenientment la calculadora científica en les operacions amb nombres reals, expressats en forma decimal o en notació científica.

4. Construir expressions algebraiques i equacions descriptives de taules, enunciats, propietats, generalitats, codis, recomptes, i interpretar les relacions numèriques que es donen, implícitament, en una fórmula coneguda o en una equació.

5. Fer servir les tècniques i procediments bàsics del càlcul algebraic per simplificar expressions algebraiques formades per sumes, restes i multiplicacions de polinomis amb un, dos o tres termes que incloguin, com a màxim, dues operacions encadenades.

6. Resoldre problemes senzills fent servir mètodes numèrics, gràfics o algebraics, quan es basin en l'ús de fórmules conegudes o en el plantejament i la resolució d'equacions de primer o de segon grau o de sistemes senzills de dues equacions lineals amb dues incògnites.

7. Fer servir les unitats angulars del sistema mètric sexagesimal, així com les relacions i les raons de la trigonometria elemental, per resoldre problemes trigonomètrics de context real, amb l'ajuda, si cal, de la calculadora científica.

8. Conèixer i fer servir els conceptes i procediments bàsics de la geometria analítica plana per representar, descriure i analitzar formes i configuracions geomètriques senzilles.

9. Representar gràficament i interpretar les funcions constants, lineals, afins o quadràtiques a través dels seus elements característics (pendent de la recta, punts de tall amb els eixos, vèrtex i eix de simetria de la paràbola).

10. Determinar i interpretar les característiques bàsiques (punts de tall amb els eixos, intervals de creixement i decreixement, màxims i mínims, continuïtat, simetries i periodicitat) que permetin avaluar el comportament d'una gràfica senzilla.

11. Elaborar i interpretar taules i gràfics estadístics, així com els paràmetres estadístics més usuals, corresponents a distribucions discretes i contínues, amb ajuda de la calculadora.

12. Determinar i interpretar l'espai mostral i els esdeveniments associats a un experiment aleatori simple i fer servir la llei de Laplace.

Opció B

Continguts

1. Aritmètica i àlgebra.—Iniciació al nombre real. La recta real. Notació científica. Operacions en notació científica. Potències d'exponent fraccionari i radicals. Repàs i aprofundiment en el càlcul algebraic: operacions amb polinomis. Equacions de primer i segon grau. Sistemes d'equacions lineals.

2. Geometria.—Figures semblants. Raó de semblança. Teorema de Tales. Raons trigonomètriques. Resolució de triangles rectangles. Iniciació a la geometria analítica plana.

3. Funcions i gràfiques.—Funcions. Estudi gràfic d'una funció. Característiques globals de les gràfiques: creixement i decreixement, màxims i mínims, continuïtat, simetries i periodicitat. Estudi de les funcions polinòmiques de primer i segon grau i de les funcions exponencials i de proporcionalitat inversa senzilles. Interpretació i lectura de gràfiques en problemes relacionats amb els fenòmens naturals, la vida quotidiana i el món de la informació.

4. Estadística i probabilitat.—Variables discretes i contínues. Intervals i marques de classes. Elaboració i interpretació de taules de freqüències, gràfics de barres i de sectors, histogrames i polígons de freqüència. Càlcul i interpretació dels paràmetres de centralització i dispersió. Experiments aleatoris i esdeveniments. Probabilitat simple i composta. Us de diferents tècniques combinatòries en l'assignació de probabilitats simples i compostes.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i fer servir els diferents tipus de nombres reals per rebre i produir informació en situacions reals de la vida quotidiana i escollir, en resoldre un determinat problema, el tipus de càlcul adequat (mental, manual, amb calculadora), i donar significat a les operacions, els procediments i els resultats obtinguts, d'acord amb l'enunciat.

2. Estimar i calcular expressions numèriques senzilles de nombres racionals (basades en les quatre operacions elementals i les potències d'exponent enter que involucrin, com a màxim, tres operacions encadenades i un parèntesi), aplicar correctament les regles de prioritat i fer un ús adequat de signes i parèntesis.

3. Simplificar expressions numèriques irracionals senzilles (que continguin una o dues arrels quadrades) i fer servir convenientment la calculadora científica en les operacions amb nombres reals, expressats en forma decimal o en notació científica i aplicar les regles i les

tècniques d'aproximació adequades a cada cas i valorar els errors comesos.

4. Construir expressions algebraiques i equacions descriptives de taules, enunciats, propietats, generalitats, codis, recomptes, etc., i interpretar les relacions numèriques que es donen, implícitament, en una fórmula coneguda o en una equació.

5. Fer servir les tècniques i els procediments bàsics del càlcul algebraic per simplificar expressions algebraiques formades per sumes, restes i multiplicacions de polinomis amb un, dos o tres termes que incloguin, com a màxim, dues operacions encadenades, per factoritzar polinomis senzills de segon grau amb coeficients i arrels enteres i per resoldre equacions de primer i segon grau i sistemes senzills d'equacions lineals amb dues incògnites.

6. Resoldre problemes senzills fent servir mètodes numèrics, gràfics o algebraics, quan es basin en l'ús de fórmules conegudes o en el plantejament i la resolució d'equacions de primer o de segon grau o de sistemes senzills de dues equacions lineals amb dues incògnites.

7. Fer servir les unitats angulars del sistema mètric sexagesimal així com les relacions i les raons de la trigonometria elemental per resoldre problemes trigonomètrics de context real, amb l'ajuda, si cal, de la calculadora científica.

8. Conèixer i fer servir els conceptes i procediments bàsics de la geometria analítica plana per representar, descriure i analitzar formes i configuracions geomètriques senzilles.

9. Representar gràficament i interpretar les funcions constants, lineals, afins o quadràtiques a través dels seus elements característics (pendent de la recta, punts de tall amb els eixos, vèrtex i eix de simetria de la paràbola) i les funcions exponencials i de proporcionalitat inversa senzilles a través de taules de valors significatives, amb l'ajuda, si cal, de la calculadora científica.

10. Determinar i interpretar les característiques bàsiques (punts de tall amb els eixos, intervals de creixement i decreixement, punts extrems, continuïtat, simetries i periodicitat) que permeten avaluar el comportament d'una gràfica senzilla (de traç continu o discontinu), i obtenir informació pràctica en un context de resolució de problemes relacionats amb fenòmens naturals o pràctics de la vida quotidiana.

11. Elaborar i interpretar taules i gràfics estadístics, així com els paràmetres estadístics més usuals, corresponents a distribucions discretes i contínues, amb ajuda de la calculadora.

12. Determinar i interpretar l'espai mostral i els esdeveniments associats a un experiment aleatori, simple o compost senzill, i fer servir la llei de Laplace, els diagrames d'arbre, les taules de contingència o altres tècniques combinatòries per calcular probabilitats simples o compostes.

Educació secundària obligatòria

MÚSICA

Introducció

L'assignatura de música en l'educació secundària obligatòria es concep com a continuïtat de l'ensenyament musical a primària, i per això ha d'aprofundir en els coneixements, les capacitats i les actituds d'aquesta primera etapa. A secundària, l'aproximació al fet musical, això no obstant, ha de ser més específica i analítica, d'acord amb una evolució en les característiques de l'alumnat, que ha desenvolupat una capacitat més gran d'abstracció. Per això, ha de contribuir a la formació integral de l'individu a través del coneixement del fet musical com a manifestació cultural i històrica i a l'afermament

d'una actitud oberta, reflexiva i crítica davant la creació i la difusió de la música en la nostra societat.

Sens dubte, la música té una presència importantíssima en la vida quotidiana de l'adolescent i, en conseqüència, l'ha de tenir en l'educació. Per tant, és necessari insistir en la transcendència de la cultura musical en la formació de l'individu. El seu ensenyament contribueix a formar la seva sensibilitat artística i a comprendre les manifestacions culturals durant la història.

L'estudi d'aquesta assignatura s'ha de plantejar com una consolidació de la formació musical de l'alumne, en tractar-se de l'última etapa en què aquesta matèria és obligatòria. Així doncs, l'ensenyament s'ha d'orientar cap a un afermament de la percepció i la sensibilitat musical de l'alumne, cap a un domini dels fonaments de l'expressió musical i cap a un enteniment de la música com un fenomen imbricat en la història i la societat.

L'educació musical es concreta fonamentalment en dos aspectes: l'adquisició i l'enriquiment d'un vocabulari que permeti la descripció de fenòmens musicals, i la comprensió del llenguatge musical com a mitjà d'expressió artística davant el seu context històric i social.

El desenvolupament de les capacitats de percepció i expressió s'adquireix a través de dos mitjans fonamentals:

1. L'audició, com a instrument fonamental. Mitjançant l'audició comprensiva s'orienta l'alumne a identificar els elements integrants del discurs musical i la seva funció dins d'aquest. L'audició ha de ser el punt de partida sobre el qual s'iniciï l'anàlisi i la reflexió dels fenòmens musicals, per afavorir la capacitat d'abstracció i reflexió.

2. Les expressions instrumental, vocal i corporal, que col·laboren en el desenvolupament de capacitats motrius, d'equilibri i coordinació. Aquestes s'han de fer servir apropiadament dins els diversos cursos de l'etapa, tenint en compte les característiques de l'alumnat. No es tracta de formar cantants o instrumentistes, sinó que, a través dels procediments esmentats, es pretén assolir una comprensió millor del fet musical i ampliar la capacitat receptiva i potenciar la creació de la futura audiència, amb capacitat crítica, que necessita la societat actual.

Els continguts dels cursos primer i segon de l'educació secundària obligatòria tenen com a objectiu principal conèixer els elements bàsics del llenguatge musical i el propòsit d'ampliar les possibilitats d'expressió i comunicació dels alumnes. Aquests continguts pretenen refermar els elements d'aprenentatge necessaris per afrontar en els cursos posteriors un apropament a la música en la cultura i la societat del passat i del nostre temps. Només s'han assenyalat els conceptes bàsics del llenguatge musical: el so, la melodia, el ritme, l'harmonia, la textura, la forma, el timbre, etc. A més, en els dos primers cursos, s'afegeix un nucli de continguts per aproximar-se a la música en la cultura i la societat. Les actituds elementals per a l'estudi de la música—l'escolta atenta, el silenci, el respecte als altres, la participació etc.—, formen part ineludible dels objectius, la metodologia i l'avaluació d'aquesta àrea.

En el tercer curs, els continguts s'enriqueixen i s'articulen al voltant de cinc nuclis que permeten de refermar i completar els objectius marcats per a l'educació secundària obligatòria. Els quatre primers proposen la relació de la creació musical amb la societat, en el marc de la cultura i l'art, a través de la història, amb l'ajuda, entre altres, dels procediments bàsics per a l'estudi de la música: l'audició, l'anàlisi musical i la interpretació. Els continguts de l'últim bloc es refereixen a la música popular i els mitjans de comunicació en la societat actual, a causa de la importància que avui en dia tenen en la creació, la difusió i el consum de la música.

En el quart curs, els continguts estan organitzats en cinc nuclis temàtics, que intenten ser atractius per als alumnes i que completen i amplien els coneixements adquirits a tercer, amb èmfasi especial en les noves tecnologies, en la música espanyola i en un apropament a la música d'altres cultures.

L'ensenyament de la música necessita potenciar la capacitat dels alumnes per escoltar, reconèixer i retenir les relacions que configuren les estructures musicals. Amb aquest sistema, és absolutament necessària la participació de l'alumne, el qual s'ha de motivar amb estímuls que la facilitin.

Per afavorir aquesta participació, a l'aula s'ha de mantenir un clima de silenci i respecte.

La interdisciplinarietat de la música implica establir relacions entre aquesta i altres àrees. A través d'aquest procediment l'alumne pot adquirir una formació que li permeti de valorar de manera crítica les diferents manifestacions musicals que ofereix la nostra societat.

L'audició, el cant, la dansa, el comentari de partitures, de textos i de crítiques periodístiques, la investigació de camp, l'elaboració i interpretació de mapes conceptuals, l'ús dels mitjans audiovisuals i les noves tecnologies en general, són essencials per a l'activitat diària de l'aula de música.

Aquests procediments es poden completar amb tota mena d'activitats complementàries i extraescolars com ara l'assistència a concerts i representacions de teatre musical (ballets, òperes, sarsueles, etc.).

Objectius

1. Reconèixer els elements bàsics del llenguatge musical que en permetin l'anàlisi i la interpretació.

2. Adquirir les capacitats necessàries per poder elaborar idees musicals mitjançant l'ús de la veu o els instruments, a fi d'enriquir les possibilitats d'expressió.

3. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi d'obres musicals com a exemples de la creació artística; comprendre'n l'ús social i les intencions expressives.

4. Aprendre a fer servir les fonts d'informació musical (partitures, textos, audiovisuals, etc.) per conèixer i apreciar la música.

5. Adquirir el vocabulari que permeti d'explicar de forma oral i escrita els processos musicals i establir valoracions pròpies.

6. Fomentar l'audició activa i conscient d'obres musicals com a font d'enriquiment cultural per afavorir l'ampliació i diversificació dels gustos musicals.

7. Participar en activitats musicals, tant individualment com en grup, amb actitud oberta, interessada i respectuosa.

8. Conèixer les diferents manifestacions musicals a través de la història i la seva significació en l'àmbit artístic i sociocultural.

Primer curs

Continguts

1. El llenguatge de la música.—El so com a matèria primera de la música i la seva representació gràfica: paràmetres del so i escriptura musical. Els matisos. El ritme en la música: pulsació, compàs, alteracions rítmiques i tempo. La melodia: frases i estructures melòdiques. Intervals i escales. L'harmonia: consonància i dissonància. Construcció d'acords elementals.

2. La veu i els instruments.—La veu en la música. Qualitats i tipus. La cançó. Els instruments com a mitjà d'expressió musical: classificació.

3. La música en la cultura i la societat.—Gèneres musicals en la cultura occidental. La música tradicional i la música en l'actualitat.

Críteris d'avaluació

1. Reconèixer els paràmetres del so i els elements bàsics del llenguatge musical, i fer servir un llenguatge tècnic apropiat.

2. Diferenciar les sonoritats dels instruments de l'orquestra, així com la seva forma, i els quatre tipus de veus més comunes (soprano, contralt, tenor i baix).

3. Distingir els elements que es fan servir en la representació gràfica de la música (col·locació de les notes en el pentagrama; clau de sol i de fa en quarta; durada de les figures; signes que afecten la intensitat i els matisos; indicacions rítmiques i de tempo, etc.).

4. Reconèixer i aplicar els ritmes i compassos a través de la lectura o l'audició de petites obres o fragments musicals.

5. Improvisar i interpretar estructures musicals elementals construïdes sobre els modes i les escales més senzilles i els ritmes més comuns.

6. Analitzar i comprendre el concepte de monodia i polifonia i, a través de l'audició, reconèixer aquests tipus de textura i les formes més senzilles de construcció musical.

Segon curs

Continguts

1. El llenguatge de la música.—Aprofundiment i pràctica en el coneixement del llenguatge musical. La textura: l'horizontalitat i la verticalitat. Monodia, polifonia, contrapunt, melodia acompanyada i homofonia. Procediments compositius i formes d'organització musical: principis bàsics. Iniciació a les estructures binàries i ternàries. El rondó i la sonata.

2. La veu i els instruments.—La veu en la música: qualitats, agrupacions, formes. El teatre líric. Els instruments: famílies i tècniques. Agrupacions instrumentals: populars, música de cambra i simfònica.

3. La música en la cultura i la societat.—La presència de la música en altres manifestacions artístiques: ball, teatre, arts plàstiques, cinema, música popular urbana i tradicional.

Críteris d'avaluació

1. Conèixer els principis bàsics dels procediments compositius i les formes de l'organització musical.

2. Diferenciar les sonoritats dels instruments de l'orquestra, així com la forma, i els quatre tipus de veus més comunes (soprano, contralt, tenor i baix).

3. Reconèixer i aplicar els ritmes i compassos a través de la lectura o l'audició de petites obres o fragments musicals.

4. Conèixer les característiques musicals del teatre líric.

5. Apreciar i distingir les escales i els esquemes melòdics bàsics que es fan servir en la creació musical (escales majors i menors, etc.).

6. Relacionar la música amb altres manifestacions artístiques.

Tercer curs

Continguts

1. Els orígens de la música occidental. Música monòdica i polifònica.—La música religiosa i profana en l'edat mitjana: antecedents i evolució. La música en el Renaixement: la polifonia i la música instrumental.

2. El barroc musical.—La música vocal i instrumental i les seves formes. La música al servei de la religió i la monarquia.

3. Música i músics del classicisme al romanticisme.—La música instrumental en el classicisme: sonata, simfonia i concert. La música instrumental en el romanticisme: música simfònica, de cambra, el piano i el lied. El teatre musical del classicisme al romanticisme.

4. La música en la societat contemporània.—Moviments musicals en la primera meitat del segle XX. Les avantguardes i la música actual: incidència de les noves tecnologies.

5. Música i mitjans de comunicació.—El so gravat. La música al cinema, la ràdio i la televisió.

Críteris d'avaluació

1. Saber aplicar el llenguatge tècnic musical necessari per dur a terme anàlisi d'audicions i partitures.

2. Diferenciar, a través de l'audició, les sonoritats i les tècniques interpretatives dels instruments de l'orquestra i els diferents registres i qualitats de les veus, així com les agrupacions vocals i instrumentals més comunes.

3. Deduir, a partir de l'anàlisi d'una partitura, els elements que la configuren com a mitjà d'identificació i localització estilística.

4. Saber interpretar obres musicals en els instruments de l'aula o cançons a solo i a cor de dificultat adequada als seus coneixements i capacitats.

5. Distingir, a través de l'audició, les formacions vocals i instrumentals més usals.

6. Relacionar els diversos estils musicals amb el seu context històric.

7. Establir les diferències i similituds dels estils artístics musicals a través de l'audició i l'anàlisi.

8. Reconèixer les diverses manifestacions de la dansa i la seva evolució en el temps.

9. Caracteritzar la funció dels mitjans de comunicació com a elements de difusió de la música.

Quart curs

Continguts

1. Música, imatge i tecnologia.—L'electrònica i la informàtica aplicades a la música. La música del cinema, la ràdio, la televisió i la publicitat.

2. Música popular urbana, la música tradicional i la música dita culta.—L'origen de la música popular urbana: el saló, el teatre i les varietats. El jazz: origen, evolució i difusió. Moviments de la música popular urbana actual. La música popular juvenil: aspectes estètics i sociològics.

3. La música espanyola.—La música a l'Espanya medieval i renaixentista. El barroc: teatre musical, música religiosa i civil. La societat musical decimonònica i la música espanyola del segle XX.

4. La música tradicional a Espanya.—Zonificació de la música tradicional a Espanya. El cant i la dansa en la música tradicional espanyola. Organologia de la música tradicional a Espanya.

5. Músiques del món.—Folklore, etnomusicologia i antropologia de la música. La música tradicional i popular a Iberoamèrica. La música d'altres cultures: Àfrica i Orient Llunyà.

Críteris d'avaluació

1. Saber reconèixer, llegir, escriure i reproduir els elements del llenguatge relacionats amb l'organització del discurs musical.

2. Distingir les diverses funcions que compleix la música en la nostra societat, atenent diverses variables: intenció d'ús, estructura formal, mitjà de difusió emprat.

3. Analitzar els processos de producció musical (partitures, enregistraments, etc.) i valorar la intervenció dels diferents professionals.

4. Caracteritzar la funció de la música en els diferents mitjans de comunicació: ràdio, televisió, cinema i les seves aplicacions en la publicitat.

5. Saber analitzar obres musicals atenent les característiques formals i els trets estilístics més significatius, i situar-les en el context cultural.

6. Fer servir la terminologia adequada a l'anàlisi d'obres i les situacions musicals, i consultar les fonts documentals necessàries.

7. Valorar el paper de les noves tecnologies en la creació i reproducció de la música.

8. Reconèixer les mostres més importants del patrimoni musical espanyol i situar-les en el seu context històric i social.

Educació secundària obligatòria

TECNOLOGIA

Introducció

La tecnologia, com a àrea d'activitat de l'ésser humà, busca solucionar problemes i necessitats individuals i col·lectives, mitjançant la construcció de sistemes tècnics i, amb aquesta finalitat, empra els recursos de la societat en què està immersa.

Resulta indubtable l'acceleració que s'ha produït en el desenvolupament tecnològic durant el segle XX. Aquest procés condiona la necessitat formativa en aquest camp, per posar a les mans del ciutadà els recursos necessaris per ser agent actiu en aquest procés, sigui com a consumidor dels recursos que la tecnologia li posa a l'abast o com a agent productor d'innovacions. D'aquesta manera ho ha entès en els últims decennis un nombre creixent de països en incorporar aquests coneixements al currículum de l'ensenyament obligatori. En aquest sentit, s'hi incorporen continguts relatius a les noves tecnologies, atesa la presència cada vegada més important d'aquestes tecnologies en la societat, a través dels temes següents: tecnologies de la informació, tecnologies de la comunicació, control i robòtica i electricitat i electrònica; temes que constitueixen aproximadament la meitat del currículum total de la matèria.

L'assignatura de tecnologia en l'educació secundària obligatòria tracta de fomentar l'aprenentatge de coneixements i el desenvolupament de destreses que permetin tant comprendre els objectes tècnics com intervenir sobre aquests objectes. També pretén que els alumnes facin servir les noves tecnologies de la informació com a eines per explorar, analitzar, intercanviar i presentar la informació. Així mateix es planteja el desenvolupament de les capacitats necessàries per fomentar l'actitud innovadora en la recerca de solucions per a problemes existents. Per tant, podem entendre que l'assignatura de tecnologia s'articula entorn d'un binomi coneixement-acció, on ambdós han de tenir un pes específic equivalent. Una manipulació contínua de materials sense els coneixements tècnics necessaris ens pot conduir al mer activisme i, de la mateixa manera, un procés d'ensenyament-aprenentatge purament acadèmic, mancat d'experimentació, manipulació i construcció, pot derivar en un enciclopedisme tecnològic inútil.

Des d'aquests postulats, es planteja la necessitat d'una activitat metodològica que es basi en tres principis. D'una banda, l'adquisició dels coneixements tècnics i científics necessaris per comprendre i desenvolupar l'activitat tecnològica es fan imprescindibles. En segon lloc, aquests coneixements adquireixen el seu lloc si s'aplica l'anàlisi dels objectes tecnològics existents a la seva possible manipulació i transformació sense oblidar que aquesta anàlisi s'ha d'emmarcar transcendint el propi objecte i integrant-lo en l'àmbit social i cultural de l'època en què es produeix. En tercer lloc, la possibilitat d'emular processos de resolució de problemes esdevé l'acabament d'aquest procés d'aprenentatge i adquireix la dimensió completa basant-se en les dues activitats precedents.

El fil conductor del currículum de l'assignatura de tecnologia en l'educació secundària obligatòria s'articula

entorn del desenvolupament dels principis científics i tècnics necessaris per a l'acció metodològica descrita anteriorment, és a dir, donar suport argumental a les accions corresponents d'anàlisi i projecte. La seqüència es determina en funció de la seva lògica interna, el grau de maduresa dels alumnes i la interrelació mútua dels conceptes. Es defineixen nou àrees conceptuais, que es desenvolupen de forma simultània durant de l'etapa.

Objectius

1. Analitzar objectes i sistemes tècnics per comprendre'n el funcionament, conèixer-ne els elements i les funcions que fan, aprendre la millor forma d'usar-los i controlar-los, entendre les raons que en condicionen el disseny i la construcció i valorar les repercussions que ha generat la seva existència.

2. Abordar amb autonomia i creativitat problemes tecnològics senzills treballant de forma ordenada i metòdica (seleccionar i elaborar la documentació pertinent, concebre, dissenyar i construir objectes o sistemes que resolguin el problema estudiat, i avaluar-ne la idoneïtat).

3. Expressar i comunicar idees i solucions tècniques i explorar-ne la viabilitat, emprant els recursos adequats.

4. Desenvolupar habilitats necessàries per manipular amb precisió eines, objectes i sistemes tecnològics.

5. Potenciar actituds flexibles i responsables en el treball en equip, en la presa de decisions, l'execució de tasques i la recerca de solucions.

6. Assumir de forma activa l'avenç i l'aparició de noves tecnologies, i incorporar-les a la seva tasca quotidiana.

7. Fer servir Internet per localitzar informació en diversos suports continguda en diferents fonts (pàgines web, imatges, sons, programes d'ús lliure).

8. Organitzar i elaborar la informació recollida en les diverses recerques i presentar-la correctament.

9. Intercanviar i comunicar idees fent servir les possibilitats d'Internet (correu electrònic, xat, videoconferències, etc.).

10. Desenvolupar interès i curiositat envers l'activitat tecnològica, i generar iniciatives d'investigació, així com de recerca i elaboració de noves realitzacions tecnològiques.

11. Analitzar i valorar de manera crítica la influència de l'ús de les noves tecnologies sobre la societat i el medi ambient.

Primer curs

Continguts

1. Materials d'ús tècnic.—Materials d'ús habitual: classificació general. Materials naturals i transformats. La fusta: constitució. Propietats característiques. Fustes d'ús habitual. Taulers artificials. Tècniques bàsiques i industrials per al treball amb fusta. Eines i ús segur de les eines.

2. Tècniques d'expressió i comunicació gràfica.—Instruments de dibuix: de traçat i auxiliars. Suports. Esbós i croquis com a eines de treball i comunicació.

3. Estructures i mecanismes.—Estructures resistents: estructures de barres. Triangulació. Esforços bàsics. Elements resistents. Aplicacions.

4. Electricitat i electrònica.—Circuit elèctric: funcionament. Elements. Circuit en sèrie i en paral·lel. Efectes del corrent elèctric: llum i calor. Aplicacions.

5. Tecnologies de la informació.—L'ordinador, els seus elements, funcionament i maneig bàsic. Recerca d'informació: enciclopèdies virtuals i altres suports. Processadors de text. Edició d'arxius. Taules i gràfics en un text. Introducció a altres aplicacions ofimàtiques.

6. Internet i comunitats virtuals.—Recerca d'informació a través de la xarxa Internet.

7. Tecnologia i societat.—La tecnologia com a resposta a les necessitats humanes: fundamentació de la tasca tecnològica. El procés inventiu i de disseny.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer les propietats bàsiques de la fusta com a material tècnic, les varietats i els transformats més empleats, identificar-los en les aplicacions tècniques més usuals i emprar les tècniques bàsiques de conformació, unió i acabat de forma correcta, i mantenir els criteris de seguretat adequats.

2. Expressar mitjançant vistes i perspectives objectes senzills, a fi de comunicar un treball tècnic.

3. Identificar, en sistemes senzills, elements resistents i els esforços als quals estan sotmesos.

4. Identificar els elements fonamentals d'un circuit elèctric i la seva funció dins d'aquest.

5. Identificar els components fonamentals de l'ordinador i els perifèrics, i explicar-ne la missió en el conjunt.

6. Emprar l'ordinador com a eina de treball, per tal de processar textos, localitzar i manejar informació de diversos suports.

Segon curs

Continguts

1. Materials d'ús tècnic.—El ferro: extracció. Fosa i acer. Obtenció i propietats característiques. Aplicacions. Metalls no fèrrics: coure, alumini. Obtenció i propietats. Aplicacions. Tècniques bàsiques i industrials per al treball amb metalls. Eines i ús segur de les eines.

2. Tècniques d'expressió i comunicació gràfica.—Sistemes de representació. Proporcionalitat entre dibuix i realitat. Acotació.

3. Estructures i mecanismes.—Mecanismes de transmissió i transformació de moviments. Relació de transmissió. Aplicacions.

4. Electricitat i electrònica.—Circuit elèctric: magnituds elèctriques bàsiques. Simbologia. Efectes del corrent elèctric: electromagnetisme. Aplicacions. Màquines elèctriques bàsiques: dinamo i motor de corrent continu.

5. Energia i la seva transformació.—Fonts d'energia: classificació general. Combustibles fòssils: petroli i carbó. Transformació d'energia tèrmica en mecànica: la màquina de vapor, el motor de combustió interna, la turbina i el reactor. Descripció i funcionament.

6. Tecnologies de la informació.—Components de l'ordinador: elements d'entrada, sortida i processament. Perifèrics habituals. Eines bàsiques per al dibuix vectorial i el grafisme artístic. Iniciació al full de càlcul. Fórmules. Elaboració de gràfiques.

7. Internet i comunitats virtuals.—L'ordinador com a mitjà de comunicació: Internet. Pàgines web. Correu electrònic.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer les propietats bàsiques dels metalls com a materials tècnics, les varietats i els transformats més empleats, identificar-los en les aplicacions tècniques més usuals, i emprar les tècniques bàsiques de conformació, unió i acabat de forma correcta, i mantenir els criteris de seguretat adequats.

2. Expressar mitjançant vistes i perspectives objectes senzills, a fi de comunicar un treball tècnic.

3. Assenyalar en màquines complexes els mecanismes simples de transformació i transmissió de moviments que les componen, i explicar-ne el funcionament en el conjunt. Calcular la relació de transmissió en els casos en què sigui procedent.

4. Fer muntatges de circuits elèctrics senzills en corrent continu, emprant piles, interruptors, resistències, bombetes, motors, electroimants i relès, com a resposta a una finalitat predeterminada.

5. Distingir les parts d'un motor d'explosió i descriure'n el funcionament.

6. Emprar l'ordinador com a eina de treball, per tal de processar textos, localitzar i manejar informació de diversos suports.

7. Fer a terme dibuixos geomètrics i artístics emprant algun programa de disseny gràfic senzill.

8. Emprar fulls de càlcul, i introduir-hi fórmules i elaborar gràfiques.

Tercer curs

Continguts

1. Materials d'ús tècnic.—Els plàstics: classificació. Obtenció. Propietats característiques. Tècniques bàsiques i industrials per al treball amb plàstics. Eines i ús segur de les eines.

2. Electricitat i electrònica.—Circuit elèctric: corrent altern i corrent continu. Electrònica: components. El transistor com a interruptor. Muntatges bàsics. El circuit integrat.

3. Energia i la seva transformació.—Energia elèctrica: generació, transport i distribució. Centrals. Energies renovables: sistemes tècnics per a l'aprofitament de l'energia eòlica i solar.

4. Tecnologies de la informació.—Arquitectura i funcionament de l'ordinador. Sistema operatiu. Llenguatges de programació i desenvolupament d'aplicacions. Organització de la informació: gestor de bases de dades. Recerca d'informació, creació i actualització d'una base de dades.

5. Tecnologies de la comunicació.—Comunicació amb fil i sense fil: telefonia, ràdio i televisió. L'espai radioelèctric.

6. Internet i comunitats virtuals.—L'ordinador com a mitjà de comunicació. Xats i videoconferències. Internet. Elaboració de pàgines web. Correu electrònic.

7. Control i robòtica.—Màquines automàtiques i robots: automatismes. Arquitectura d'un robot. Elements mecànics i elèctrics perquè un robot es mogui.

8. Tecnologia i societat.—Tecnologia i medi ambient: impacte ambiental del desenvolupament tecnològic. Contaminació. Esgotament dels recursos energètics i de les matèries primeres. Tecnologies correctores. Desenvolupament sostenible.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer les propietats bàsiques dels plàstics com a materials tècnics, identificar-los en objectes d'ús habitual, i usar les seves tècniques bàsiques de conformació i unió de forma correcta i amb seguretat.

2. Muntar un circuit senzill amb components electrònics, emprant almenys díodes, transistors i resistències, a partir d'un esquema predeterminat.

3. Descriure els elements que componen la instal·lació elèctrica d'un habitatge.

4. Identificar els elements que constitueixen l'arquitectura física de l'ordinador i els processos lògics que n'expliquen el funcionament.

5. Emprar l'ordinador com a instrument per buscar informació a Internet i comunicar-se per mitjà de correu electrònic, xat i videoconferència.

6. Localitzar informació fent servir un gestor de bases de dades. Crear una base de dades, actualitzar i modificar una base de dades ja creada.

7. Descriure esquemàticament els sistemes de telefonia sense fil, ràdio i televisió, i els principis bàsics del seu funcionament.

8. Identificar automatismes en sistemes tècnics quotidians, i descriure la funció que fan.

9. Muntar, fent servir sistemes mecànics i elèctrics, un robot senzill amb capacitat de moviment dirigit.

10. Reconèixer l'impacte que l'activitat tecnològica produeix sobre el medi i comparar els beneficis d'aquesta activitat davant els costos mediambientals que suposa.

Quart curs

Continguts

1. Tècniques d'expressió i comunicació gràfica.—Introducció al dibuix assistit per ordinador: dibuix en dues dimensions.

2. Electricitat i electrònica.—Sistemes electrònics: blocs (entrada, sortida, procés). Dispositius d'entrada: interruptors, resistències que varien amb la llum i la temperatura. Dispositius de sortida: bronzidor, relè, LED. Dispositius de procés: els integrats.

3. Tecnologies de la informació.—L'ordinador com a dispositiu de control: senyals analògiques i digitals. Adquisició de dades. Programes de control. Tractament de la informació numèrica a través de fulls de càlcul. Comunicació entre ordinadors: xarxes informàtiques.

4. Tecnologies de la comunicació.—Comunicació sense fil: grans xarxes de comunicació. Comunicació via satèl·lit, telefonia mòbil. Descripció i principis tècnics.

5. Internet i comunitats virtuals.—Internet. Descripció. Principis tècnics del seu funcionament. Comunitats i aules virtuals.

6. Control i robòtica.—Percepció de l'entorn: sensors emprats habitualment. Llenguatges de control de robots: programació. Realimentació del sistema.

7. Tecnologia i societat.—Tecnologia i el seu desenvolupament històric: fites fonamentals. Revolució neolítica, revolució industrial, acceleració tecnològica del segle XX. Interrelació entre tecnologia i canvis socials i laborals. Evolució dels objectes tècnics amb el desenvolupament dels coneixements científics i tecnològics, les estructures socioeconòmiques i la disponibilitat de diferents energies.

Críteris d'avaluació

1. Emprar l'ordinador com a sistema de disseny assistit, per representar gràficament un objecte senzill.

2. Identificar els blocs d'entrada, sortida i processament en un sistema electrònic real.

3. Muntar un sistema electrònic senzill usant blocs d'entrada, sortida i processament.

4. Manejar el full de càlcul per al tractament de la informació numèrica i analitzar pautes de comportament.

5. Descriure bàsicament una xarxa d'ordinadors d'àrea local i la xarxa Internet i fer-les servir amb facilitat.

6. Descriure un sistema de comunicacions via satèl·lit i un altre de telefonia mòbil, i descriure'n els principis de funcionament.

7. Muntar un robot que incorpori diversos sensors per adquirir informació en l'entorn on actua.

8. Desenvolupar un programa que permeti de controlar un robot i el seu funcionament de forma autònoma en funció de la realimentació que rebí.

9. Fer servir l'ordinador com a eina d'adquisició i interpretació de dades, i com a realimentació d'altres processos amb les dades obtingudes.

10. Conèixer les fites fonamentals del desenvolupament tecnològic i l'evolució d'alguns objectes tècnics, i valorar-ne la implicació en els canvis socials i laborals.

Educació secundària obligatòria SOCIETAT, CULTURA I RELIGIÓ

Introducció

L'àrea de societat, cultura i religió consta de dues opcions: confessional i no confessional.

Atès que aquests ensenyaments formen part de la programació escolar, el conjunt de l'àrea, en el doble vessant confessional i no confessional, ha de proporcionar a l'alumnat una formació humanística tant completa com sigui possible i garantir la qualitat formativa.

Ha d'emmarcar l'expressió religiosa en el seu context històric i social i dotar-la d'un sentit d'evolució en el temps, incloent-hi els fundadors de les grans religions.

Així mateix, ha d'incloure la dimensió cultural i artística del fet religiós, de manera que el seu coneixement, en tot cas, contribueixi al fet que els alumnes s'apropin millor a les diferents expressions culturals.

Finalment, ha de possibilitar l'anàlisi comparada dels continguts i les línies bàsiques de les grans religions vigents avui en el món i la seva relació amb un ordre polític basat en els drets fonamentals de les persones.

Dins de l'àrea de societat, cultura i religió, l'opció no confessional entén el fet religiós com a un element de la civilització, i les manifestacions i expressions històriques de les diferents religions, com a fenòmens que han influït en un grau més o menys gran en la configuració social i cultural dels pobles i en la seva trajectòria històrica. En conseqüència, l'opció no confessional de l'àrea de societat, cultura i religió contribueix en la formació humanística dels alumnes, que completen amb aquesta àrea els coneixements adquirits en altres assignatures.

Amb aquesta finalitat, l'àrea de societat, cultura i religió, en l'opció no confessional, enquadra el fet religiós dins les dimensions següents:

La dimensió històrica i cultural, que situa el coneixement de les religions en la realitat històrica concreta, amb les seves projeccions positives i negatives tant en la configuració de les societats on sorgeixen i en què influeixen com en les relacions entre els pobles. També hi tenen cabuda els condicionaments i les claus culturals que configuren les manifestacions de la religió, així com els condicionaments religiosos que han influït en els fets polítics, socials, i culturals de la civilització.

La dimensió humanística, que es desenvolupa mitjançant la combinació de tres tipus diferents de factors relatius a les religions: primer, les arrels religioses de moltes estructures, costums i usos socials de l'actualitat; segon, les diferències entre els codis de conducta individual i de relació que sustenten les diferents religions, derivades de les concepcions respectives del món i, tercer, la importància determinant de la llibertat de les consciències i de la llibertat religiosa com a elements essencials d'un sistema polític de llibertat i convivència.

La dimensió científica, que consisteix a considerar els fets religiosos tenint en compte la metodologia de la història i de les ciències socials i de la naturalesa per distingir amb claredat el que els correspon i és propi de la dimensió específicament religiosa.

La dimensió moral, resultat d'analitzar els diferents sistemes morals propis de cada religió i d'estudiar les diverses actituds que les diferents religions mantenen respecte dels grans problemes actuals de la humanitat.

D'altra banda, cal recordar que les religions més importants transmeten la tradició i els continguts en fonts escrites de gran valor literari, motiu pel qual la lectura dels documents que contenen llegendes, narracions, discursos doctrinals o poesia religiosa ha de contribuir a la finalitat que es cerca en la totalitat de la programació educativa que és estimular l'interès de l'alumne per la lectura, el seu nivell d'informació i la seva capacitat de

comprensió de diferents realitats. Així mateix, les representacions que les diferents cultures han fet de la religió, com les imatges, els símbols i els rituals de cada sistema religiós, també han d'estimular l'exercici de valoració estètica de les manifestacions artístiques del fet religiós. Finalment, atesa la importància que la societat concedeix a la conservació, la reconstrucció i el coneixement del patrimoni religiós de la humanitat pels seus valors històrics i artístics, les tecnologies de la informació i la comunicació han de servir per facilitar a l'alumne l'accés i coneixement de tot aquest ric patrimoni.

D'altra banda, en el procés que l'alumne d'educació secundària desenvolupa quant a les grans qüestions del sentit de la vida, descobreix i constata la religió com a una de les fonts de sentit que la humanitat ha desenvolupat durant la història. Per això, l'alumne de primer curs d'educació secundària obligatòria fa un recorregut per les religions en la seva història, des de la prehistòria, Mesopotàmia i Egipte, les religions indoeuropees, Grècia i Roma. I més tard, a partir del segon curs, analitza els grans temes del fenomen religiós, en la realitat de Déu en les diferents religions i les grans respostes que aquestes han donat a les qüestions sobre el sentit de la vida, amb un èmfasi especial en les tres religions monoteistes presents en la història de la nostra cultura. A quart curs, coneixen l'existència dels principals debats i reflexions sobre el fet religiós, forjats a Occident des del racionalisme del segle XVII i la il·lustració del segle XVIII. El programa també inclou l'anàlisi dels intents totalitaris d'abolir la religió, o de convertir-la, com a l'antiguitat, en una ideologia d'Estat.

Objectius

1. Enquadrar el naixement i desenvolupament de les religions dins una situació històrica que permeti a l'alumne situar-les en el context polític, social i cultural en què van sorgir i es van desenvolupar, i relacionar-les amb el desenvolupament dels pobles en les diferents facetes de la seva realitat històrica.

2. Conèixer els fets més significatius de les tres religions que han influït en la història i la cultura d'Espanya i les principals aportacions a l'evolució política, cultural i social del nostre país.

3. Aplicar estructures i mètodes propis de l'estudi científic de la religió al coneixement dels fets i problemes actuals de les religions.

4. Analitzar els factors que subjeuen en el fet religiós, les realitats, les aspiracions o els problemes humans que l'animen, i relacionar els fets religiosos del passat amb les manifestacions actuals de la religió.

5. Valorar les tradicions religioses i el patrimoni sociocultural que han generat.

6. Conèixer i valorar les actituds més significatives que la filosofia o altres manifestacions de la cultura han mantingut sobre la religió, tant durant la història com en l'actualitat.

7. Analitzar els sistemes morals proposats per les diferents religions, comparar cada un dels seus elements, la coherència que mostren entre si i les implicacions personals i socials que tenen.

8. Analitzar els processos històrics, intel·lectuals, culturals i polítics que han convertit la llibertat de consciència i la llibertat religiosa en el fonament de la civilització occidental.

Primer curs

Continguts

Història de les religions

1. Art i religió en els pobles prehistòrics.—Interpretació del paradigma religiós en coves i cavernes durant la prehistòria. La societat de caçadors

i els cultes totèmics: l'art rupestre i el seu significat religiós. Els cultes funeraris i la significació dels enterraments.

2. La religió a Mesopotàmia i Egipte.—Mesopotàmia: les ciutats estat i el seu déu. Les claus de la religió d'Egipte.

3. Religions de la tradició indoeuropea: hinduisme, budisme.—Múltiples déus i forces de la naturalesa en l'hinduisme. El camí de Buda.

4. Religió a Grècia i a Roma.—Origen dels déus grecs en la tradició indoeuropea. Mites i déus a Grècia. El panteó original romà i la seva referència a la religió grega.

5. Les religions de l'Amèrica precolombina.—Els asteques, els maies, els inques. El cristianisme al continent americà.

Criteris d'avaluació

1. Identificar les religions desaparegudes i localitzar la seva possible influència en determinats elements de la nostra tradició cultural.

2. Establir relacions d'influència mútua i recíproca entre les diferents religions de la història i els contextos socials respectius.

3. Construir i interpretar esquemes històrics en què s'estableixin referències paral·leles entre les religions dels diferents pobles durant la seva història.

4. Identificar expressions de les diferents cultures i civilitzacions que facin referència a esdeveniments religiosos.

5. Comparar expressions i concepcions de diferents religions respecte d'un mateix fet o objecte i determinar amb claredat les semblances i diferències observades.

6. Comparar les propostes que desenvolupen les diferents religions i les conseqüències que tenen en els comportaments morals de les persones.

Segon curs

Continguts

Els components temàtics del fenomen religiós.

1. Una realitat en dues dimensions.—Religiós i profà.

2. Politeisme i monoteisme.—Déus i Déu: la transcendència de l'ésser suprem.

3. Les mediacions del fet religiós.—El mite i els relats. El ritu i les celebracions. L'oració. La moral.

4. L'actitud religiosa.—La persona davant el misteri, el temor i la fascinació religiosos.

5. Els grans interrogants.—L'origen de la vida, el sofriment i la mort. Les religions i el sentit de la vida.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els principals elements que constitueixen el fenomen religiós i les relacions que s'estableixen entre els elements.

2. Aplicar l'esquema bàsic dels elements clau de la religió a l'anàlisi de les diferents religions.

3. Localitzar llocs, persones i accions sagrades en les diferents religions i raonar l'origen i les causes d'aquestes realitats.

4. Identificar les preguntes pel sentit de la vida i assenyalar quins són els grans temes sobre els quals giren en relació amb altres preguntes més orientades a l'àmbit científic.

5. Comparar les diferents concepcions i expressions divines en les diferents religions i establir-ne les semblances i diferències.

6. Establir relacions entre els ritus i les celebracions de les religions amb els cicles i ritmes de la vida humana i identificar les constants que es presenten en les diferents religions.

7. Identificar en oracions de les diferents religions les actituds bàsiques d'una persona religiosa.

8. Localitzar els mites més significatius de les diferents religions, establir relacions i comparacions i identificar la influència d'alguns mites en la nostra pròpia tradició cultural.

Tercer curs

Continguts

1. Història i religió del poble d'Israel. La tradició bíblica.
2. El cristianisme primitiu i el seu desenvolupament.
3. El cristianisme en la societat i en les institucions de l'Europa medieval.
4. L'islam: doctrina, civilització i cultures.
5. Les tres cultures religioses a la península ibèrica en l'edat mitjana i la formació de l'Estat modern. Religió i Estat.
6. Humanisme, Reforma i Contrareforma. Guerres de religió. Tolerància. Separació entre Estat i religió.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els moments fundacionals de les tres grans religions monoteïstes entorn de l'experiència dels fundadors que els van donar origen.
2. Establir les relacions entre el judaisme, el cristianisme i l'islam en el moment dels respectius naixements a fi de posar de manifest la tradició comuna i les diferències.
3. Examinar els efectes que les tres religions monoteïstes han produït durant la seva història en les relacions mútues.
4. Valorar la influència de les tres religions monoteïstes en la configuració de la nostra pròpia història i cultura.

Quart curs

Continguts

1. Cristianisme, il·lustració i liberalisme.
2. Ciència i religió a l'Europa del segle XIX. Anticlericalisme i clericalisme.
3. Totalitarisme i religió en el segle XX. L'ateisme d'Estat. La catàstrofe moral dels totalitarismes. L'Holocaust.
4. Islam contemporani: tradicionalisme, reformisme, integritisme i revisionisme crític.
5. Judaisme: tradició i modernitat.

Criteris d'avaluació

1. Identificar l'evolució de la història del judaisme, del cristianisme i de l'islam en els tres últims segles a fi d'explicar històricament la situació d'aquestes tres religions en el món actual.
2. Identificar els conflictes entre el cristianisme i la modernitat en tot el procés de canvi que va tenir lloc a l'Europa del XVII, XVIII i XIX.
3. Descriure la resposta que el judaisme, l'islam i el cristianisme han donat i donen als problemes de la modernitat social i cultural, el desenvolupament científic, la llibertat individual i la democràcia política.
4. Analitzar i valorar l'evolució del cristianisme a Espanya durant els segles XIX i XX amb relació als principals problemes culturals i polítics del nostre país en aquells dos segles.

Educació secundària obligatòria

CIÈNCIES DE LA NATURALESA

Introducció

En la societat actual la ciència és un instrument indispensable per comprendre el món que ens envolta i les

seves transformacions, així com per desenvolupar actituds responsables sobre aspectes lligats a la vida i la salut, i els referents als recursos i al medi ambient. Per aquest motiu, els coneixements científics s'integren en el saber humanístic que ha de formar part de la cultura bàsica de tots els ciutadans.

Els coneixements sobre ciències de la naturalesa adquirits per l'alumnat en l'educació primària s'han de refermar i s'han d'ampliar durant l'etapa de secundària obligatòria, i també s'hi han d'incorporar activitats pràctiques, pròpies de la tasca del naturalista i de la física i la química, enfocades sempre a la recerca d'explicacions.

Els continguts que es treballen en aquesta assignatura han d'estar orientats a l'adquisició per part de l'alumnat de les bases pròpies de la cultura científica, amb un èmfasi especial en la unitat dels fenòmens que estructuren el món natural, en les lleis que els regeixen i en l'expressió matemàtica d'aquestes lleis, i amb això obtenir una visió racional i global del nostre entorn amb la qual puguin abordar els problemes actuals relacionats amb la vida, la salut, el medi i les aplicacions tecnològiques.

En el currículum que es planteja, s'han englobat en l'assignatura de ciències de la naturalesa les matèries de biologia i geologia, i física i química en els dos primers cursos d'aquesta etapa, s'ha creat una unitat curricular i així es manté una aproximació de conjunt al coneixement dels fenòmens naturals, s'hi integren conceptes i se'n subratllen les relacions i connexions. Es pretén que l'alumne descobreixi l'existència de marcs conceptuals i procediments d'indagació comuns als diferents àmbits del saber científic. En els cursos tercer i quart, atesa la maduresa de l'alumne i la seva diversitat d'interessos, es poden separar les dues matèries per aprofundir d'una manera més especialitzada en els continguts.

Els continguts seleccionats en els diferents cursos obeeixen a un ordre creixent de complexitat i, per tant, s'associen a la maduresa de l'alumnat al qual es destinen. Els procediments que s'introdueixin són aspectes de l'aprenentatge relacionats estretament amb els conceptes; s'hi han d'incloure la tecnologia de la informació i la comunicació i els mitjans audiovisuals com a eines de treball. De forma transversal durant el currículum, també es considera convenient desenvolupar el mètode científic d'estudi de la naturalesa, així com de les implicacions que se n'infereixen amb la tecnologia i societat.

Els blocs de continguts que es refereixen els cursos primer i segon s'han seqüenciat seguint un criteri de ciència integrada. Per això, s'ha elegit com a fil conductor del primer curs la Terra i les peculiaritats que la fan diferent de la resta dels planetes del seu entorn, i el nucli principal d'estructuració de continguts és la matèria. En el segon curs, el nucli principal entorn del qual s'estructuren els continguts és l'energia, com fil conductor es tria el nostre planeta com a sistema material on flueix l'energia, i es ressalten les diferents maneres de fer-ho en els diferents subsistemes (escorça, atmosfera, ecosfera, etc.).

El tractament donat a aquestes matèries ha estat preferentment qualitatiu, i per això es posa més èmfasi en aspectes visuals i generalistes, de tipus formatiu, d'acord amb les capacitats de l'alumnat.

Objectius

1. Iniciar-se en l'observació dels fenòmens naturals.
2. Comprendre i expressar missatges científics fent servir el llenguatge oral i escrit amb propietat, així com interpretar diagrames, gràfiques i taules.
3. Interpretar científicament els principals fenòmens naturals, així com les seves possibles aplicacions tec-

nològiques, fent servir les lleis i els conceptes de les ciències de la naturalesa.

4. Participar de manera responsable en la planificació i realització d'activitats científiques.

5. Fer servir de forma autònoma diferents fonts d'informació, incloses les noves tecnologies de la informació i la comunicació, a fi d'avaluar el seu contingut i adoptar actituds personals crítiques sobre qüestions científiques i tecnològiques.

6. Aplicar els coneixements adquirits en les ciències de la naturalesa per gaudir del medi natural, valorar-lo i participar en la seva conservació i millora.

7. Reconèixer i valorar les aportacions de la ciència per millorar les condicions d'existència dels éssers humans i apreciar la importància de la formació científica.

Primer curs

Continguts

I. La Terra en l'univers.

1. L'univers, la Via Làctia i el sistema solar.—L'observació de l'Univers: planetes, estrelles i galàxies. Evolució històrica del coneixement de l'Univers. La Via Làctia i el sistema solar. Característiques físiques de la Terra i dels altres components del sistema solar. Els moviments de la Terra: les estacions, el dia i la nit, els eclipsis i les fases de la Lluna. Les capes de la Terra: nucli, mantell, escorça, hidrosfera, atmosfera i biosfera.

2. La matèria en l'Univers.—Propietats generals de la matèria universal: dimensions (superfície i volum), massa i densitat (SI). estats d'agregació de la matèria. Substàncies pures i mesclades. Homogeneïtat i heterogeneïtat. Àtoms i molècules. L'hidrogen i l'heli: abundància i propietats.

II. Materials terrestres.

3. L'atmosfera terrestre.—Origen, composició i localització de l'aire. Nitrogen i oxigen: abundància i propietats. Diòxid de carboni i ozó: implicacions mediambientals. Variacions en la composició de l'aire. Contaminants. L'aire i la salut.

4. La hidrosfera terrestre.—L'origen de l'aigua a la Terra. L'aigua en altres planetes. La molècula d'aigua: abundància, propietats i importància. L'aigua del mar com a dissolució. Sodi, potassi i clor: abundància i propietats. L'aigua als continents. El vapor d'aigua a l'atmosfera. El cicle de l'aigua. La contaminació de l'aigua, la seva depuració. L'aigua i la salut.

5. L'escorça terrestre.—L'escorça terrestre: la superfície, la composició química i els elements geoquímics. Silici i alumini: abundància i propietats. Magnesi, ferro i calci: abundància i propietats. Concepte de mineral i de roca. Els materials artificials. Importància i abundància relativa dels minerals. Tipus de roques.

III. La Terra i els éssers vius.

6. La Terra, un planeta habitat.—Factors que fan possible la vida en un planeta. Els elements bioquímics. El carboni; propietats. Característiques i funcions comunes dels éssers vius. La teoria cel·lular. La diversitat dels éssers vius: ambients, mides, formes, i maneres d'alimentar-se.

7. Classificació dels éssers vius.—Els cinc regnes. Introducció a la taxonomia. Virus, bacteris i organismes unicel·lulars eucariòtics. Fongs. El regne vegetal. Principals troncs. El regne animal. Principals troncs. L'espècie humana.

Críteris d'avaluació

1. Explicar l'organització del sistema solar i les característiques dels moviments de la Terra i la Lluna, així com algunes de les concepcions que sobre el sistema planetari s'han tingut durant la història.

2. Raonar per què els elements químics més abundants en l'Univers, en general, són els que tenen un nombre més petit de protons i explicar les propietats d'aquests elements.

3. Fer correctament càlculs senzills que incloguin l'ús de les diferents unitats del sistema internacional (SI).

4. Diferenciar entre substàncies pures i mesclades, i relacionar aquests conceptes amb els de mineral, roca, aire i aigua marina.

5. Aplicar el coneixement de la composició universal de la matèria per explicar fets com l'existència d'elements químics, tant en substàncies inertes com en els éssers vius, i la diferència entre elements i compostos.

6. Diferenciar els tres estats de la matèria en funció de les propietats generals (dimensions, massa, densitat), relacionar-los amb la nostra peculiar hidrosfera i fer menció de les propietats de l'aigua.

7. Explicar les característiques físiques i químiques de la Terra, fent notar la seva incidència en l'origen, el desenvolupament i el manteniment de la vida.

8. Establir els críteris que serveixen per classificar els éssers vius i identificar els principals models taxonòmics als quals pertanyen els animals i les plantes més comunes, i relacionar la presència de determinades estructures amb la seva adaptació al medi.

9. Explicar les funcions comunes a tots els éssers vius, tenint en compte la teoria cel·lular.

10. Descriure els trets que caracteritzen l'espècie humana.

Segon curs

Continguts

I. Matèria i energia.

1. Els sistemes materials i l'energia.—Sistemes materials. Escalles d'observació macroscòpica i microscòpica. L'energia com a propietat dels sistemes materials. Variació de l'energia en els sistemes materials: canvi de posició, forma i estat. Tipus d'energia. Fonts d'energia. La Terra: un sistema material en continu canvi.

2. Els canvis de posició en els sistemes materials.—Representació gràfica de moviments senzills. Les forces com a causa del moviment i la deformació. Massa i pes dels cossos. Energia mecànica.

3. L'energia que percebem.—Propagació de la llum i el so. Diferències entre aquestes. Altres tipus d'ones. Percepció de la llum i del so: l'ull i l'oïda. La calor: energia en trànsit. Efectes. Calor i temperatura. Els termòmetres. Propagació de la calor. Aïllants i conductors. Percepció de la calor: la pell.

II. Trànsit d'energia en la Terra.

4. L'energia externa del planeta.—Origen de l'energia solar. L'atmosfera com a filtre de l'energia solar: la seva estructura. L'energia reflectida: efecte hivernacle; últimes directrius internacionals. La hidrosfera com a regulador tèrmic. Corrents, mareas, ones. Distribució de l'energia solar que arriba a la superfície del planeta: origen dels agents geològics externs.

5. Agents geològics externs.—Agents atmosfèrics. La meteorització. Formació de sòls. El vent. Acció geològica. Energia eòlica. Aigües salvatges i torrents. Acció geològica. Els rius. Acció geològica. Energia hidràulica. Les glaceres. Acció geològica. Les aigües subterrànies. Acció geològica. Aprofitament. El mar. Acció geològica.

Energia mareomotriu. La formació de roques sedimentàries. Carbó i petroli.

6. L'energia interna del planeta.—Origen de la calor interna terrestre. Moviments dels continents. Vulcanisme i terratrèmols. El relleu terrestre. Continents i fons marins. La formació de roques magmàtiques i metamòrfiques.

III. L'energia i els éssers vius.

7. Les funcions dels éssers vius i el consum d'energia.—El manteniment de la vida. Nutrició autòtrofa i heteròtrofa. Fotosíntesi, respiració i nutrició cel·lular. L'energia consumida pels éssers vius: creixement, calor, moviment. El manteniment de l'espècie. La reproducció animal i vegetal: analogies i diferències. Coordinació, relació i adaptació.

8. Conceptes de biosfera, ecosfera i ecosistema.—Productors, consumidors i descomponedors. Cadenes i xarxes tròfiques. La biomassa com a font d'energia.

Críteris d'avaluació

1. Interpretar els sistemes materials com a parts de l'Univers en les seves diferents escales, i destacar l'energia com a una propietat intrínseca de tots aquests capaços d'originar-los canvis.

2. Descriure algunes de les transformacions que es produeixen en els sistemes materials (moviment, deformacions, canvis d'estat i d'ordre intern), analitzar algunes de les seves causes (actuació de forces, calor, etc.), i aplicar aquests conceptes generals a l'estudi de la Terra com a sistema material complet.

3. Definir el concepte de pes com a una força i diferenciar amb exactitud entre els conceptes d'energia cinètica i potencial i entre els de calor i temperatura.

4. Explicar fenòmens senzills referits a la transmissió de la llum i el so, i analitzar-ne les característiques, així com les estructures i el funcionament dels òrgans que els detecten.

5. Relacionar la distribució desigual de l'energia en la superfície del planeta amb l'origen dels agents geològics externs, i explicar les conseqüències d'aquests en el modelatge del relleu terrestre i en la formació de les roques sedimentàries.

6. Analitzar la incidència d'algunes actuacions individuals i socials relacionades amb l'energia en el deteriorament i la millora del medi ambient i en la qualitat de vida.

7. Relacionar el vulcanisme, els terratrèmols, la formació del relleu i la gènesi de les roques metamòrfiques i magmàtiques amb l'energia interna del planeta, i arribar a situar en un mapa les zones on aquestes manifestacions són més intenses i freqüents.

8. Definir els conceptes de nutrició cel·lular i respiració amb aplicació dels coneixements sobre l'obtenció d'energia.

9. Diferenciar els mecanismes que els éssers pluricel·lulars han de fer servir per dur a terme les seves funcions, distingir entre els processos que produeixen energia i els que la consumeixen, i arribar a distingir entre nutrició autòtrofa i heteròtrofa, i entre reproducció animal i vegetal.

10. Distingir entre els conceptes de biosfera i ecosfera i, mitjançant exemples senzills, explicar el flux d'energia en els ecosistemes.

Educació secundària obligatòria

EDUCACIÓ FÍSICA

Introducció

En la societat actual, cada vegada més, se sent la necessitat d'incorporar a la cultura i a l'educació els

coneixements que, relacionats amb el cos i l'activitat motriu, contribueixen al desenvolupament personal i una millora en la qualitat de vida. A l'home del segle XXI li és imprescindible exercitar el cos si no vol veure atrofiades prematurament moltes de les seves funcions i capacitats corporals. És a través del cos i el moviment com la persona es relaciona amb l'entorn.

Per tant, el desenvolupament harmònic i integral de l'ésser humà comporta ineludiblement incloure en la formació dels joves els ensenyaments que potencien el desenvolupament de les seves capacitats i habilitats motrius, aprofundir en el coneixement d'aquesta conducta com a organització significant del comportament humà, i assumir actituds, valors i normes amb referència al cos i els seus moviments.

D'altra banda, l'activitat corporal escassa que es du a terme en l'actual sistema de vida (desplaçaments en vehicles, substitució de les tasques fetes directament per l'home pel treball de màquines apropiades, habitatges amb espais molt reduïts, reducció progressiva del temps de treball, etc.) condueix que cada vegada siguin més importants les activitats físiques com a mitjà d'equilibri psicofísic i de manteniment d'ocupació del temps lliure.

El cos i el moviment són els eixos bàsics on s'ha de centrar l'acció educativa de l'àrea. En aquest sentit, es ressalta la importància del coneixement corporal viscut i del moviment, no solament pel seu valor funcional, sinó també pel caràcter integrador que té. Es tracta, doncs, d'educació del cos i el moviment pel valor propi i intrínsec que té aquesta formació, i també d'educació a través del cos i el moviment per aconseguir altres objectius també importants en el mode de vida actual (salut, lleure, reducció de l'estrès, etc.).

La concepció d'educació física que es proposa intenta unir i integrar els diferents corrents que actualment coexisteixen. En aquest sentit, s'admet la validesa de les diferents funcions assignades a l'educació física per aquests corrents: funció de coneixement; anatomicofuncional; estètica i expressiva; comunicativa i de relació; higiènica; agonística; catàrtica i plaent i de comprensió; en definitiva, l'educació física reconeix la multiplicitat de funcions, i contribueix a través de les funcions a aconseguir els objectius generals de l'educació obligatòria, motiu pel qual ha de recollir tot el conjunt de pràctiques corporals i no aspectes parcials d'aquestes.

Les línies d'actuació o les orientacions cap a les quals s'han de dirigir les accions educatives es concreten en:

Educació en la cura del cos i de la salut.

Educació per a la millora corporal.

Educació per a la millora de la forma física.

Educació de l'ús constructiu del lleure mitjançant la pràctica d'activitats recreatives i esportives individuals i col·lectives.

L'esport, considerat una part específica de les conductes motrius, té el valor social de ser la forma més habitual d'entendre i practicar l'activitat física en el nostre context social i cultural. En general, la valoració social de la pràctica esportiva correspon a plantejaments competitiu, selectius i restringits a una sola especialitat, que no sempre són compatibles amb les intencions educatives del currículum escolar. L'esport en l'àrea d'educació física ha de tenir un caràcter obert, sense que la participació se supediti a les característiques de sexe, nivells d'habilitat o altres criteris de discriminació, i no ha de respondre a plantejaments competitiu, selectius i restringits a una sola especialitat. Això no vol dir que s'hagi de desterrar la competició de les pràctiques esportives, ja que té un valor motivador molt alt per a l'alumne, sempre que es faci servir amb criteris estrictament educatius i acompanyada de pràctiques que fomentin la

col·laboració. Durant l'etapa s'ha de promoure i facilitar que l'alumne domini un nombre divers d'activitats corporals i esportives.

En aquesta etapa, les activitats deixen de tenir un sentit més recreatiu, per seguir un tractament cada vegada més específic en el desenvolupament dels continguts, tant de condició física, amb una clara orientació envers la salut, com de les habilitats específiques, on s'inclouen els jocs i esports, les qualitats motrius, les activitats en el medi natural i les activitats de ritme i expressió.

En l'educació secundària obligatòria, l'assignatura d'educació física ha de contribuir a aconseguir els objectius generals de l'etapa. No n'hi ha prou amb desenvolupar les capacitats instrumentals i habituar-se a la pràctica continuada d'activitats físiques, sinó que a més s'ha de vincular aquesta pràctica amb una escala de valors, actituds i normes, i amb el coneixement dels efectes que té sobre el desenvolupament personal. L'àrea també ha de contribuir a consolidar hàbits, valors i actituds que afavoreixin la salut i un nivell millor de qualitat de vida.

Objectius

1. Conèixer i valorar els efectes beneficiosos, els riscos i les contraindicacions que la pràctica regular de l'activitat física té per a salut individual i col·lectiva.

2. Practicar de forma habitual i sistemàtica activitats físiques a fi de millorar les condicions de salut i qualitat de vida.

3. Valorar l'estat de les seves capacitats físiques i habilitats específiques i planificar activitats que li permetin de satisfer les seves necessitats.

4. Dur a terme tasques dirigides a millorar la condició física i les condicions de salut i qualitat de vida, i fer un tractament discriminat de cada capacitat.

5. Incrementar les seves possibilitats de rendiment motor mitjançant el condicionament i la millora de les capacitats físiques i el perfeccionament de les seves funcions d'ajust, domini i control corporal.

6. Conèixer i practicar modalitats esportives individuals, col·lectives i d'adversari, i aplicar els fonaments reglamentaris, tècnics i tàctics en situacions de joc.

7. Participar, amb independència del nivell d'habilitat assolit, en jocs i esports (convencionals, recreatius i populars), col·laborar en l'organització de campionats, valorar els aspectes de relació que fomenten i mostrar actituds de tolerància i esportivitat.

8. Dissenyar i dur a terme activitats físicoesportives en el medi natural que tinguin un impacte ambiental baix, i contribuir a conservar-lo i millorar-lo.

9. Dur a terme activitats esportives i recreatives amb un nivell d'autonomia acceptable en la seva execució.

10. Conèixer i fer servir tècniques bàsiques de relaxació com a mitjà per reduir desequilibris i alleugerir tensions produïdes en la vida quotidiana i/o en la pràctica físicoesportiva.

11. Valorar, dissenyar i practicar activitats rítmiques amb una base musical com a mitjà de comunicació i expressió creativa.

Primer curs

Continguts

I. Condició física i salut.

1. L'escalfament. Concepte. Fases. Execució d'exercicis d'aplicació a l'escalfament general.

2. Condició física. Concepte. Capacitats físiques relacionades amb la salut.

3. Condicionament general de les capacitats físiques relacionades amb la salut. Pràctica de cursa con-

tínua, jocs, exercicis dinàmics de força general i estiraments.

4. Pràctica d'exercicis de manteniment de les posicions corporals en situacions d'assegut (estudi) i en l'aixecament i transport de càrregues pesades (carteres).

5. Enfortiment de la musculatura de suport mitjançant la realització d'exercicis de mobilitat articular, d'enfortiment muscular i de relaxació.

6. Valoració de l'escalfament general per prevenir lesions en qualsevol activitat física.

II. Habilitats específiques.

1r Jocs i esports. Qualitats motrius personals.

1. El moviment coordinat: equilibri i agilitat.

2. Habilitats gimnàstiques globals: salts, equilibris, grimpades, etc.

3. Classificació dels jocs esportius: convencionals, tradicionals i recreatius.

4. Pràctica de jocs reglats i adaptats que facilitin l'aprenentatge dels fonaments tècnics/tàctics i les estratègies d'atac i defensa comuns als esports col·lectius.

5. Realització d'activitats cooperatives i competitives encaminades a aprendre els fonaments tècnics i tàctics d'un esport col·lectiu.

6. Participació de forma activa en els diferents jocs i activitats esportives.

2n En el medi natural.

1. Possibilitats que ofereix el medi natural per dur a terme activitats físicoesportives: terra, aire i aigua.

2. Adquisició de tècniques bàsiques manipulatives: cordam.

3. Identificació de senyals de rastreig i realització d'un recorregut pel centre i els seus voltants, marcat prèviament.

4. Acceptació i respecte de les normes per conservar i millorar el medi urbà i natural.

3r Ritme i expressió.

1. Pràctica d'activitats expressives encaminades a aconseguir la cohesió del grup.

2. Experimentació d'activitats tendents a trencar els bloquejos i les inhibicions personals.

3. El tempo i el ritme.

4. Experimentació d'activitats en les quals es combinen diferents ritmes i es manegen diversos objectes.

5. Disposició favorable a la desinhibició.

Criteris d'avaluació

1. Confeccionar autònomament un catàleg d'exercicis que es puguin fer servir per elaborar escalfaments generals.

2. Incrementar les capacitats físiques relacionades amb la salut treballades durant el curs i millorar respecte al seu nivell de partida.

3. Emprar la respiració com a tècnica per afavorir l'autocontrol.

4. Aprendre a observar el medi natural en les diferents activitats que es duguin a terme i adoptar una actitud crítica davant la falta de cura i conservació a què està sotmès el medi.

5. Aplicar les habilitats específiques apreses en situacions reals, prestant atenció als elements de percepció i execució.

6. Practicar jocs i esports, amb aplicació de la tècnica i les regles de l'esport i dels jocs, i elaborar estratègies d'atac i defensa.

7. Participar de forma activa en la realització d'activitats físicoesportives, amb respecte de les regles i nor-

mes establertes i responsabilitzant-se de l'ús adequat dels materials i les instal·lacions.

8. Mostrar una actitud de tolerància i esportivitat, tant quan s'adopta el paper de participant com el d'espectador.

9. Practicar danses senzilles en grups petits, donar-los un matís expressiu i adaptar l'execució a la dels altres companys.

10. Manifestar, de forma individual o col·lectiva, estats d'ànim i idees, emprant tècniques de dinàmica de grup i d'expressió gestual.

Segon curs

Continguts

I. Condició física i salut.

1. L'escalfament general. Objectius. Pautes per elaborar-lo. Recopilació i posada en pràctica d'exercicis aplicats a l'escalfament general.

2. Capacitats físiques relacionades amb la salut: resistència aeròbica i flexibilitat. Concepte. Control de la intensitat de l'esforç per la freqüència cardíaca: presa de pulsacions i càlcul de la zona d'activitat.

3. Condicionament de la resistència aeròbica: cursa contínua, entrenament total i jocs.

4. Condicionament de la flexibilitat: exercicis estàtics i dinàmics.

5. Pràctica dels diferents tipus de respiració: clavicolar, toràcica i abdominal.

6. Presa de consciència de la pròpia condició física i predisposició a millorar-la amb un treball adequat.

7. Reconeixement i valoració de la relació existent entre l'adopció d'una postura correcta en el treball diari de classe i en la realització d'activitats físiques com a mitjà preventiu.

II. Habilitats específiques.

1r Jocs i esports. Qualitats motrius personals.

1. Execució de diferents combinacions d'habilitats gimnàstiques i acrobàtiques.

2. Característiques bàsiques i comunes de les habilitats esportives: normes, regles, aspectes tècnics i tàctics.

3. Realització de tasques dirigides a aprendre els fonaments tècnics bàsics, principis tàctics bàsics i reglamentaris d'un esport col·lectiu.

4. Pràctica de jocs i esports populars i tradicionals de la pròpia comunitat.

5. Pràctica d'activitats esportives, individuals i col·lectives, de lleure i recreació.

6. Respecte i acceptació de les normes i els reglaments.

2n En el medi natural.

1. Adquisició i posada en pràctica de tècniques bàsiques per al muntatge de tendes.

2. Nocions sobre supervivència i acampada: normes de seguretat, elecció del terreny i precaucions que cal tenir en compte per muntar tendes.

3. El senderisme: en què consisteix?; tipus de sender, material i vestimenta necessària. Realització d'un recorregut de sender.

4. Presa de consciència dels usos i abusos de què està sent objecte el medi urbà i natural.

3r Ritme i expressió.

1. Experimentació d'activitats encaminades al domini, al control corporal i a la comunicació amb els altres: els gestos i les postures.

2. Combinació de moviments de diferents segments corporals amb desplaçaments seguint una seqüència rítmica.

3. Execució de passos senzills de danses col·lectives.

4. Acceptació de les diferències individuals i respecte envers l'execució dels altres.

Criteris d'avaluació

1. Confeccionar autònomament un catàleg d'exercicis que es puguin fer servir per elaborar escalfaments generals.

2. Incrementar les capacitats físiques relacionades amb la salut treballades durant el curs i millorar respecte al seu nivell de partida.

3. Practicar els diferents tipus de respiració.

4. Aprendre a sobreviure en el medi natural amb l'exercici de l'observació, les normes de seguretat i el respecte a la naturalesa.

5. Aplicar les habilitats específiques apreses en situacions reals, prestant atenció als elements de percepció i execució.

6. Practicar jocs i esports, aplicar la tècnica i les regles de l'esport i dels jocs, i elaborar estratègies d'atac i defensa.

7. Participar de forma activa en la realització d'activitats físicoesportives, amb respecte de les regles i normes establertes i responsabilitat quant a l'ús adequat dels materials i les instal·lacions.

8. Mostrar una actitud de tolerància i esportivitat, tant quan s'adopta el paper de participant com el d'espectador.

9. Practicar combinacions de moviments seguint seqüències rítmiques i tenint cura dels gestos i les postures.

10. Manifestar, de forma individual o col·lectiva, estats d'ànim i idees, amb l'ús de tècniques de dinàmica de grup i d'expressió gestual.

Tercer curs

Continguts

I. Condició física i salut.

1. L'escalfament general. Efectes. Elaboració i posada en pràctica d'escalfaments generals.

2. Capacitats físiques relacionades amb la salut: resistència i flexibilitat. Classificació i mètodes d'entrenament.

3. Aplicació de sistemes específics d'entrenament de la resistència aeròbica: cursa contínua uniforme, entrenament total, cursa variable.

4. Aplicació del mètode estàtic i dinàmic en el treball de flexibilitat.

5. Efectes del treball de resistència aeròbica i flexibilitat sobre l'estat de salut.

6. Reconeixement de l'efecte positiu que la pràctica d'activitat física produeix en l'organisme.

II. Habilitats específiques.

1r Habilitats esportives.

1. Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports per practicar.

2. Realització d'activitats cooperatives i competitives dirigides a aprendre els fonaments tècnics i tàctics d'un esport col·lectiu.

3. Pràctica d'activitats encaminades a aprendre un esport individual o d'adversari.

4. Tolerància i esportivitat per sobre de la recerca desmesurada dels resultats.

2n En el medi natural.

1. Adquisició de tècniques bàsiques d'orientació: lectura de mapes, orientació de mapes i realització de recorreguts d'orientació.

2. Nocions bàsiques sobre orientació. Normes de seguretat que cal tenir en compte per fer recorreguts d'orientació en medi urbà i natural.

3. Acceptació de les normes de seguretat i protecció en la realització d'activitats d'orientació.

3r Ritme i expressió.

1. Pràctica dirigida a prendre consciència dels diferents espais emprats en expressió corporal: espai interior, espai físic, espai parcial o propi i espai social.

2. Realització de moviments combinant les variables d'espai, temps i intensitat.

3. Pràctica de moviments globals i segmentaris amb una base rítmica.

4. La relaxació. Pràctica del mètode de relaxació de Jacobson.

5. Realització d'activitats rítmiques, i destacar-ne el valor expressiu.

 criteris d'avaluació

1. Elaborar autònomament escalfaments generals.

2. Incrementar les capacitats físiques de resistència i flexibilitat respecte a si mateix i a l'entorn de referència.

3. Fer servir les modificacions de la freqüència cardíaca i respiratòria com a indicadors de la intensitat de l'esforç.

4. Analitzar els efectes duradors que són beneficiosos per a la salut del treball de resistència aeròbica i de flexibilitat.

5. Dur a terme activitats en el medi natural que tinguin com a finalitat aprendre a desenvolupar-s'hi, i comprometre's en la seva cura i conservació.

6. Coordinar les accions pròpies amb les de l'equip, i participar en l'esport seleccionat de forma cooperativa.

7. Resoldre problemes de decisió sorgits en la realització d'activitats esportives amb l'ús d'habilitats específiques i avaluació de l'ajust de l'execució a l'objecte previst.

8. Practicar danses col·lectives, donar-los un matís expressiu i adaptar l'execució a la dels companys.

Quart curs**Continguts****I. Condició física i salut.**

1. L'escalfament específic. Característiques. Pautes per elaborar-lo. Realització i posada en pràctica d'escalfaments amb l'anàlisi prèvia de l'activitat física que es du a terme.

2. Capacitats físiques relacionades amb la salut: força i resistència muscular. Concepte. Manifestacions bàsiques. Tipus d'exercicis.

3. Condicionament de la força-resistència mitjançant la pràctica d'exercicis localitzats i en parelles. Elaboració d'un repertori d'exercicis de força.

4. La postura corporal en les activitats quotidianes. Anàlisi dels mals hàbits. Com corregir-los?

5. Efectes del treball de força sobre l'estat de salut.

6. Elaboració i posada en pràctica d'un pla de treball de la resistència aeròbica i la flexibilitat.

7. Presa de consciència de la importància d'evitar actituds posturals inadequades.

II. Habilitats específiques.**1r Habilitats esportives.**

1. Realització d'activitats encaminades a aprendre i perfeccionar l'esport col·lectiu.

2. Planificació de propostes d'activitats aplicables als esports que s'estan practicant, i portar-les a la pràctica de manera autònoma.

3. Pràctica d'activitats esportives individuals i col·lectives de lleure i recreació.

4. Planificació i organització de campionats esportius.

5. Cooperació i acceptació de les funcions atribuïdes dins una tasca d'equip.

2n En el medi natural.

1. Aspectes generals per considerar en l'organització d'activitats en el medi natural.

2. Perfeccionament i aprofundiment de tècniques d'orientació. Localització de controls seguint la simbologia internacional.

3. Relació entre l'activitat física, la salut i el medi natural.

4. Presa de consciència de l'impacte que tenen algunes activitats físicoesportives en el medi natural.

3r Ritme i expressió.

1. Pràctica d'activitats rítmiques amb una base musical.

2. Directrius que cal seguir per elaborar dissenys coreogràfics.

3. Creació d'una composició coreogràfica col·lectiva amb suport d'una estructura musical i que inclogui els diferents elements: espai, temps i intensitat.

4. La relaxació. Pràctica del mètode de relaxació de Schultz.

5. Participació i aportació al treball en grups.

 criteris d'avaluació

1. Dur a terme escalfaments generals i específics adequats a les activitats físiques que practica.

2. Incrementar les capacitats físiques de resistència, flexibilitat i força i resistència muscular respecte a si mateix i a l'entorn de referència.

3. Dissenyar de manera autònoma un pla de treball encaminat a millorar la resistència aeròbica i flexibilitat.

4. Analitzar els efectes duradors que són beneficiosos per a la salut del treball de força i resistència muscular.

5. Comportar-se respectuosament amb el medi natural i fer servir les tècniques adequades en el desenvolupament d'activitats físiques en la naturalesa.

6. Coordinar les accions pròpies amb les de l'equip, i participar en l'esport seleccionat de forma cooperativa.

7. Practicar esports col·lectius, de lleure i recreació, aplicar-hi les regles i la tècnica, i elaborar estratègies d'atac i defensa.

8. Participar de forma activa en la realització d'activitats físicoesportives.

9. Acceptar les diferències d'habilitat, sense que això sigui objecte de discriminació per raons de sexe, raça, capacitat física, etc.

10. Fer servir tècniques de relaxació per recobrar l'equilibri psicofísic i com a preparació per dur a terme altres activitats.

11. Dur a terme, mitjançant l'aplicació de tècniques bàsiques, produccions artístiques senzilles, amb cooperació amb els companys i donar-los un matís expressiu.

Educació secundària obligatòria**EDUCACIÓ PLÀSTICA****Introducció**

El desenvolupament de l'individu es fa a partir d'estímul sensorials, gran part dels quals són de naturalesa visual i tàctil.

La informació rebuda a través d'aquests estímuls prové de la naturalesa i de les obres creades per l'home. Perquè l'esmentada informació es pugui assimilar és necessari reflexionar de manera crítica sobre l'entorn visual i plàstic.

Aquesta realitat quotidiana, tant natural com d'imatges i fets plàstics, en la qual viuen immersos els alumnes i on hi ha els objectes dels diferents dissenys i les imatges transmises pels diversos mitjans, cinema, TV, imatge digital, etc., ha de ser el punt de partida de l'assignatura.

Aquest món visual i tàctil es manifesta a través d'un llenguatge: el llenguatge plàstic, el coneixement del qual constitueix el fonament de l'assignatura.

Com qualsevol llenguatge, el llenguatge plàstic necessita dos nivells de comunicació: saber comprendre i saber veure, i saber expressar-se i saber fer.

El saber veure constitueix un procés psicofísic, on la percepció immediata, en primer lloc, ha de ser la base per iniciar un procés de sensibilització i, posteriorment, una comprensió més racional.

El saber fer implica el saber veure i es manifesta de dues maneres: l'expressió i la representació. Per a tots dos modes es necessita una eina o instrumentació.

En un món d'imatges i fets plàstics, és necessari capacitar els individus per apreciar, analitzar, expressar i criticar la informació visual que reben.

L'assignatura de plàstica i visual té com a objectiu fonamental desenvolupar aquestes capacitats.

L'educació plàstica i visual possibilita el procés de relació a què està sotmesa la persona amb tot el que l'envolta i hi incideix, tenint en compte els diferents moments evolutius, a fi de potenciar el seu desenvolupament.

En el primer i segon curs, s'inicia el procés de sensibilització al contingut plàstic de l'entorn de l'alumne i l'apropament al significat dels missatges visuals es fa des dels aspectes concrets, se'n determinen els elements constitutius per mitjà d'un reconeixement i diferenciació, i d'aquesta manera augmenten les capacitats perceptives.

Alhora, es tracta que l'alumne descobreixi les possibilitats expressives de les formes reals i la seva interpretació, i així estimular la seva capacitat creativa.

En aquesta primera etapa, l'alumne també adquireix determinades habilitats en l'ús dels diferents mitjans expressius o destreses del llenguatge plàstic.

En el tercer curs d'educació secundària obligatòria, l'alumne aprofundeix en la percepció, analitza l'entorn natural i cultural i en sintetitza els elements constitutius en un procés creatiu personal.

La naturalesa de l'assignatura permet establir una sèrie d'idees centrals que proporcionin continuïtat en el tractament dels continguts durant tota l'etapa, de manera que l'alumne pugui relacionar i progressar, reprendre cada nou procés allà on es va quedar anteriorment, i assolir nivells de complexitat més alts.

Per tot això, els blocs de continguts es mantenen en tots els cursos, i presenten una estructuració clara de la sintaxi dels llenguatges plàstics, visual, etc.

Així mateix, durant tota l'etapa es presenten i es desenvolupen les capacitats i destreses de l'assignatura, que queden definides en els objectius generals.

Els continguts són fonamentalment conceptuals. No obstant això, com que es tracta d'una assignatura procedimental, el desenvolupament i l'aprenentatge d'aquests conceptes es fa a través dels procediments (instrumentació i tècniques).

Objectius

1. Percebre i interpretar de manera crítica les imatges i les formes del seu entorn natural i cultural, i ser

sensible a les seves qualitats evocadores, plàstiques, estètiques i funcionals.

2. Apreciar el fet artístic com a font de gaudi estètic i com a part integrant d'un patrimoni cultural, i contribuir activament al seu respecte, conservació, divulgació i millora.

3. Desenvolupar la creativitat i expressar-la, preferentment, amb la subjectivitat del seu llenguatge personal o fent servir els codis, la terminologia i els procediments del llenguatge visual i plàstic, a fi d'enriquir les possibilitats de comunicació.

4. Interpretar les relacions del llenguatge visual i plàstic amb altres llenguatges i buscar la manera personal i expressiva més adequada per comunicar les troballes obtingudes.

5. Respectar, apreciar i aprendre a interpretar altres modes d'expressió visual i plàstica diferents del propi i dels modes dominants en l'entorn, superar estereotips i convencionalismes i elaborar judicis personals que li permetin actuar amb iniciativa i adquirir criteris.

6. Relacionar-se amb altres persones i participar en activitats de grup, adoptar actituds de flexibilitat, solidaritat, interès i tolerància, superar inhibicions i prejudicis i rebutjar discriminacions o característiques personals o socials.

7. Valorar la importància del llenguatge visual i plàstic com a mitjà d'expressió i comunicació, per tant, de vivències, sentiments i idees, superar inhibicions i apreciar la seva contribució a l'equilibri i el benestar personal.

8. Apreciar les possibilitats expressives que ofereix la investigació amb diverses tècniques plàstiques i visuals, i valorar l'esforç de superació que suposa el procés creatiu.

9. Planificar, individualment i conjuntament, les fases del procés de realització d'una obra, analitzar-ne els components per adequar-los als objectius que es pretenen aconseguir, i revisar-la quan s'acabi cada una de les fases.

Primer curs

Continguts

1. Elements configuratius dels llenguatges visuals.—La línia com a element configurador de formes. La textura: identificació de la forma a través de la textura. Textures naturals i artificials. El color. Colors primaris i secundaris. El color com a mitjà d'expressió.

2. Representació de formes planes.—Bidimensionalitat: formes i figures planes. Classificació de les formes. Estructura de la forma. Direccions: vertical, horitzontal, obliqua. Concepte de mesura. Transport de mesures: fonament de l'ús del compàs. La circumferència. Divisió de la circumferència. Formes poligonals. Triangles. Quadrilàters.

3. Espai i volum.—Concepte espacial. Relacions prop-lluny entre formes planes: per canvi de mida, per superposició i per contrast.

4. Procediments i tècniques emprades en els llenguatges visuals.—Acostament al lèxic propi de l'àrea. Acostament experimental a diferents mitjans d'expressió gràficoplàstics: llapis de grafit, de color, retoladors.

Criteris d'avaluació

1. Distingir els elements figuratius dels llenguatges visuals.

2. Fer servir el color com a mitjà d'expressió.

3. Representar amb formes planes sensacions espacials, fent servir canvis de mida, superposicions i contrastos.

4. Dibuixar formes geomètriques simples.

5. Conèixer els diferents mitjans d'expressió gràficoplàstics.

Segon curs

Continguts

1. El llenguatge visual.—Identificació dels diferents llenguatges visuals: canals de comunicació de masses: premsa, TV; disseny gràfic; arts plàstiques; noves tecnologies. Finalitats dels llenguatges visuals: informativa, comunicativa, expressiva i estètica. La percepció visual. Relació forma-entorn. Relacions de formes entre si.

2. Elements configuratius dels llenguatges visuals.—La línia com a element configurador de formes. Textures visuals i tàctils. El color. El cercle cromàtic. Gammes cromàtiques. El color com a representació i el color com a sistema codificat.

3. Representació de formes planes.—Bidimensionalitat: representació de formes i figures planes. Estructura de la forma. Direccions. Relació entre direccions: paral·lelisme, angles, bisectriu, perpendicularitat, mediatriu. Concepte de mesura. Divisió d'un segment: teorema de Tales. Equidistàncies. Formes poligonals. Construcció de polígons regulars inscrits. Igualtat i semblança.

4. Espai i volum.—Concepte d'espai: percepció i representació. Perspectiva cònica. Punt de vista i punts de fuga. Incidència de la llum en la percepció. Valor expressiu i representatiu de la llum en formes i ambients.

5. Procediments i tècniques emprades en els llenguatges visuals.—Coneixement del lèxic propi de l'àrea. Us de diferents mitjans d'expressió gràficoplàstics: llapis de grafit, de color, retoladors, pastels, tinta, ceres, tremes, collage. Acostament experimental a diferents tipus de suports gràficoplàstics: paper, fusta, cartró, etc.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer els diferents llenguatges visuals en les imatges de l'entorn i classificar-los segons la finalitat.

2. Descriure gràficament i plàsticament una forma donada i identificar-ne els elements constitutius: configuració estructural, textures i color.

3. Diferenciar la varietat de textures visuals i tàctils que es poden produir mitjançant la manipulació de tècniques i materials diversos.

4. Descriure gràficament formes i identificar-ne l'orientació espacial i la relació entre les direccions.

5. Representar un espai de l'entorn, fent servir els contrastos lluminosos com a recurs expressiu.

6. Conèixer diferents mitjans d'expressió gràficoplàstics.

7. Valorar les qualitats estètiques d'entorns, objectes i imatges de la vida quotidiana.

Tercer curs

Continguts

1. El llenguatge visual.—La imatge com a mitjà d'expressió, comunicació i coneixement. Lectura d'imatges. Estructura formal. Modes d'expressió. Símbols i signes en els llenguatges visuals. Anagrames, logotips, marques i pictogrames. Signes convencionals: senyals. Significants i significats.

2. Elements configuratius dels llenguatges visuals.—La línia. La línia com a element expressiu. La textura: qualitats expressives. Textures orgàniques i geomètriques. El color. El color com a fenomen físic i visual: mesclades additives i subtractives. Colors complementaris. Valor expressiu, representatiu i codificat.

3. Anàlisi i representació de formes.—Formes geomètriques i formes orgàniques. Estructura de la forma. Formes poligonals. Formes corbes en la naturalesa i en l'art. Proporció. Repetició i ritme: concepte de mòdul.

Estructures modulars. Xarxes poligonals: formes modulars bidimensionals bàsiques.

4. La composició.—Organització de la forma i el seu entorn en el pla.

5. Espai i volum.—Representació objectiva de formes tridimensionals. Sistema dièdric: vistes de sòlids senzills. Perspectiva cònica. Fonaments del sistema.

6. Procediments i tècniques fetes servir en els llenguatges visuals.—Coneixement i ús de les tècniques gràficoplàstiques: tècniques seques i humides. Identificació i ús de diferents suports, segons les intencions expressives i descriptives de la representació.

7. Apreciació del procés de creació de les arts visuals.—Diferenciació dels processos expressius de les tècniques gràficoplàstiques.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar imatges tenint en compte elements bàsics constitutius de la sintaxi visual.

2. Seleccionar els elements configuratius de línia i textura i adequar-los a la descripció analítica de la forma.

3. Diferenciar i representar els matisos de color en la naturalesa i en l'entorn.

4. Representar geomètricament formes naturals i artificials.

5. Dissenyar composicions modulars sobre xarxes poligonals.

6. Interpretar composicions buscant diferents alternatives a l'organització de les formes.

7. Descriure una forma tridimensional simple mitjançant la representació de les vistes fonamentals.

8. Representar la sensació espacial en un pla, fent servir la perspectiva cònica com a recurs gràfic.

9. Reconèixer diferents suports i tècniques d'expressió gràficoplàstiques.

10. Fer servir adequadament les tècniques gràfiques segons les intencions comunicatives.

Quart curs

Continguts

1. El llenguatge visual.—Lectura d'imatges. La imatge representativa i simbòlica: funció sociocultural de la imatge en la història. Apropament als mitjans de comunicació de masses i les noves tecnologies. Interacció entre els diferents llenguatges: plàstic, musical, verbal, gestual. El dibuix tècnic en la comunicació visual: àmbit d'ús dels diferents sistemes.

2. Els elements gràficoplàstics com a vehicle per analitzar i crear imatges.—La línia. La línia, element estructurador de la forma: encaix. La línia com a abstracció de la forma. Caràcter expressiu del traç i el grafisme en l'ús de la línia. La textura. Ús de tècniques específiques (trames, plantilles). El color. Simbolisme i psicologia del color: aplicacions del color segons cada camp: industrial, artístic, senyals. Incidència del color en la composició: relativitat i apreciacions objectives i subjectives. El color com a configurador d'ambients.

3. Anàlisi i representació de formes.—Estructura de la forma. Estructura de formes naturals complexes: ramificació, translació, expansió. Comparació de la forma. Concepte de cànon, mesura o mòdul. Proporcionalitat i escales. Estudi de proporcions en l'art. Possibilitats expressives: desproporcions i deformacions. Representació de la forma. Representació icònica. Configuració abstracta. Representació tècnica de formes planes, polígons regulars i corbes.

4. La composició.—Criteris de composició. Elements per tenir en compte: pla bàsic, centre visual, lleis de composició.

5. Percepció i representació. El volum.—Volum. Formes tridimensionals. Sistemes de representació. Sistema dièdric. Sistema axonomètric. Sistema cònic. Formes modulars tridimensionals.

6. Procediments i tècniques emprades en els llenguatges visuals.—Materials i tècniques gràficoplàstics (bidimensionals i tridimensionals). Els pigments. Els aglutinants. Els dissolvents. La matèria en la forma volumètrica.

7. Procés de creació.—Fases d'una obra. Esbós, guió, maqueta. Realització. Acabat. Fases d'un projecte tècnic. Croquis. Projecte. Presentació final.

Críteris d'avaluació

1. Analitzar els elements representatius i simbòlics d'una imatge.

2. Seleccionar el tipus de línia i textura, i adequar-les a la finalitat expressiva de la representació gràfica.

3. Canviar el significat d'una imatge per mitjà del color.

4. Analitzar l'estructura de formes de la naturalesa, i determinar eixos, direccions i proporcions.

5. Buscar diferents variables compositives en un determinat camp visual, tenint en compte els conceptes d'enquadrament i equilibri entre tots els elements constitutius.

6. Descriure gràficament o plàsticament objectes tridimensionals i identificar-ne els elements essencials.

7. Descriure, mitjançant els diferents sistemes de representació, formes tridimensionals elementals.

8. Dur a terme un projecte, i, entre els diferents llenguatges gràfics, plàstics i visuals, seleccionar el més adequat a les necessitats d'expressió.

9. Saber manejar els diferents materials i instruments adequats a les diverses tècniques gràfiques, plàstiques i visuals.

Educació secundària obligatòria

ÈTICA

Introducció

Una de les finalitats essencials de l'educació és el desenvolupament ple de la personalitat humana dels alumnes, incloent-hi preeminentment la formació moral, de manera que el procés i l'acció educativa permeti que assumeixin de manera crítica, reflexiva i progressiva l'exercici autèntic de la llibertat, dels drets i dels deures individuals i socials en un clima de respecte i de tolerància positiva envers altres actituds morals, polítiques i religioses diferents de les de la pròpia cultura original.

En aquesta mateixa línia, es diu en el Dictamen sobre l'ensenyament de les humanitats en l'ensenyament secundari que l'educació moral és inherent a totes les àrees de coneixement i és una tasca encomanada a tota la comunitat educativa. Ara bé, sense perjudici de valorar de manera positiva que l'acció de tota la comunitat educativa també és de caràcter moral, és necessari advertir que la reflexió ètica, de caràcter estrictament filosòfic, és indispensable en l'educació moral transmesa durant tot l'ensenyament secundari.

La filosofia pràctica, entesa en un sentit ampli, inclou un conjunt de temes de filosofia moral, de filosofia política i de filosofia del dret, que exigeixen un nivell de coneixements superior i que són propis de la reflexió racional i una capacitat d'argumentació crítica que no es produeix en el nivell de l'educació moral; per tot això, la filosofia moral aporta específicament una reflexió més profunda i més crítica sobre els fonaments de la vida moral, de l'acció política i de la llei jurídica i tot això

permet ajudar de manera important els alumnes a construir una consciència moral i cívica concorde amb les societats democràtiques, plurals, complexes i canviants en les quals vivim.

Així doncs, l'ètica constitueix una matèria pròpia, autònoma, de caràcter filosòfic i està ubicada netament fora de l'àmbit de l'àrea de les ciències socials, encara que en permanent contacte i diàleg amb les seves aportacions conceptuals. En cap cas i sota cap concepte no es pot considerar que l'ensenyament de l'ètica és una alternativa a la religió o les religions confessionals. L'ètica ha de ser patrimoni comú de tots els alumnes i ha de contribuir a formar ciutadans racionals, crítics, oberts i tolerants; és a dir, que sàpiguen fonamentar racionalment les conviccions morals i aprenguin a tolerar els altres de manera positiva, és a dir, a valorar i respectar les diferents posicions religioses, morals o polítiques pel que tenen d'enriquiment de la cultura humana i d'acceptació de les limitacions de la raó humana. Aquesta dimensió cívica de l'ensenyament de l'ètica és molt important en el context del sistema educatiu actual i de la societat en la qual vivim.

Per tant, la matèria d'ètica per als alumnes de quart curs de l'educació secundària obligatòria reforça de manera significativa el paper de l'educació moral en tot l'ensenyament secundari i culmina amb un nou nivell d'aprofundiment i de crítica racional tot l'entramat conceptual i actitudinal que han construït els alumnes durant tota l'educació obligatòria. La reflexió filosòfica pròpia de l'ètica se centra en la dialèctica conceptual de nocions contraposades com llibertat-determinisme, dret-deure, bé-malament, valors-disvalors, normativitat-anomia, autonomia-heteronomia, responsabilitat-irresponsabilitat, legalitat-illegalitat, etc. A més, la filosofia moral ajuda de manera específica a situar els problemes èticopolítics i eticojurídics en un nivell d'universalitat i d'abstracció racional més ampli que les ciències socials, que, normalment, es limiten a la mera descripció i explicació de fets i de conflictes. A tot això s'afegeix que l'ètica sol presentar els problemes morals generats en el món actual en forma de dilemes, tracta de desenvolupar en els alumnes la capacitat crítica i argumentativa d'una manera eminent i d'evitar sempre qualsevol forma d'adocrinament moral, polític o religiós.

La dimensió filosòfica de l'ètica no s'ha entès com un tractament historiogràfic o sistemàtic de totes les teories ètiques que han sorgit durant la història de la cultura occidental; referent a això s'ha d'assenyalar que la pràctica docent en aquest nivell de quart curs de l'educació secundària obligatòria demana una fundamentació filosòfica de l'especificitat moral dels éssers humans i d'alguns conceptes claus de la moralitat humana (llibertat, autonomia, valor, norma, dret, deure, etc.) i, al costat d'això, una breu introducció a les principals teories ètiques del món occidental. En aquest sentit, la filosofia moral que s'ensenya a quart curs de l'educació secundària obligatòria ha de ser una propedèutica filosòfica de caràcter ètic que connecti amb alguns temes de la filosofia de primer curs de batxillerat (la persona, l'acció i la societat) i que serveixi d'iniciació al vocabulari filosòfic, als procediments argumentatius i a les teories filosòfiques d'alguns autors importants de la filosofia occidental que es poden estudiar posteriorment.

Finalment, l'ensenyament de l'ètica als adolescents aconsegueix una funció molt important en proporcionar-los una ajuda important en la configuració de la seva pròpia identitat moral, ja que en aquestes edats els alumnes aprenen a reflexionar sobre criteris morals, sobre estils de vida, i a prendre decisions sobre qüestions que els interessin molt en aquella etapa de la seva vida (amistats, sexualitat, temps lliure, etc.).

Objectius

1. Conèixer i comprendre els trets específics que fonamenten la moralitat humana en la pràctica individual i social, i valorar el significat de la dignitat personal, de la llibertat de la recta consciència, del bé i la veritat, i dels principis que orienten el ben obrar.

2. Comprendre la gènesi dels valors i de les normes morals, i assumir de manera crítica que constitueixen una construcció històrica i vàlida per a tots els éssers humans i la seva fundamentació objectiva i comuna a tots, present en la Declaració universal dels drets humans.

3. Valorar d'una manera crítica el pluralisme cultural i moral de les societats modernes, i identificar les raons morals en les quals es basen els diferents plantejaments ètics que hi conviuen. En concret, s'ha de potenciar l'estudi de l'espai cultural europeu com a un espai de valors morals molt important en la construcció del futur de la humanitat.

4. Identificar i analitzar els principals conflictes morals del món actual en els quals es manifesten tesis antropològiques i ètiques diferents i/o contraposades, com ara materialisme i espiritualisme, liberalisme i socialisme, individualisme i comunitarisme, universalisme i contextualisme.

5. Identificar i analitzar els principals projectes ètics contemporanis, sobretot els drets humans, i tractar de comprendre les aportacions originals i les temptatives de solució que proposen sobre els principals problemes morals de la nostra època.

6. Identificar i analitzar les diferents formes d'organització política de les societats actuals, sobretot el sistema democràtic i l'estat social de dret, i valorar-ne de manera crítica els èxits, les deficiències i l'horitzó ètic de recerca incessant de la justícia.

7. Conèixer i valorar les principals aportacions teòriques de la història de l'ètica i sobretot les que han contribuït més a reconèixer els drets i les llibertats individuals, sense oblidar les exigències del deure moral en totes les cultures humanes.

8. Fer servir adequadament el procediment dialògic i el debat com a instruments essencials en el plantejament dels conflictes i dilemes morals i com a mitjà idoni per estimular la capacitat argumentativa.

9. Participar de manera racional i constructiva en les activitats de classe, individualment o en grup, i tractar de comprendre les tesis i les actituds ètiques dels altres en un clima de diàleg i de tolerància positiva.

10. Iniciar el descobriment dels principis i valors morals, adquirir independència de criteri i judici crític, i adoptar progressivament hàbits de conducta moral que planifiquen la pròpia vida i rebutjar els que la fan decaure en la seva dignitat d'ésser humà, així com estimular una autoimatge positiva i una autoestima adequada a les capacitats i actituds de cada alumne.

Continguts

La distribució dels epígrafs temàtics i de les unitats didàctiques s'ha fet en concordança amb els objectius proposats i s'ha articulat entorn de les exigències ètiques derivades d'un projecte d'ètica cívica fonamental en la nostra època: els drets humans. Sobretot inclou temes de filosofia moral i, en menor mesura, de filosofia política i jurídica. Els continguts de l'ètica de 4t de l'ESO s'han d'atenir als blocs temàtics següents, tenint en compte les disponibilitats horàries actuals d'aquesta matèria a 4t de l'ESO.

1. Problemes morals del nostre temps.—En aquest bloc temàtic, sense pretensions d'exhaustivitat, s'enumeren una sèrie de problemes morals que, exemplar-

ment, es presenten com els més conflictius de la nostra època, i en els quals s'involucren factors socials, polítics, econòmics, científicotecnològics i ecològics. A causa de l'actualitat d'aquesta problemàtica moral i de l'interès que aquests temes susciten en els alumnes, han de ser l'inici del currículum d'ètica.

Unitat 1: Problemes derivats de factors socials, polítics i econòmics. (La marginació social. Les discriminacions per raons de sexe, raça, llengua, religió, etc.).

Unitat 2: Problemes derivats de factors científicotecnològics. (Degradació del medi ambient, cursa armamentística, manipulació genètica dels éssers humans, etc.).

Unitat 3: Problemes derivats del món personal. (Plans i ideals de vida, responsabilitat, hàbits, valors i virtuts morals, sentit del deure, realització personal, inserció en el món del treball, relacions personals: amor, amistat, sexualitat, etc.).

2. La democràcia com a àmbit dels projectes ètics contemporanis.—En aquest camp temàtic s'ha d'analitzar el significat ètic, jurídic i polític de la democràcia com a espai de la vida moral, que possibilita i emmarca la realització pública de projectes ètics. Els drets humans s'entenen com la condició de la vida democràtica i com l'horitzó per dur a terme aquests projectes ètics.

Unitat 4: Els drets humans.

Unitat 5: Democràcia i ciutadania.

Unitat 6: Defensa de la pau, protecció del medi ambient, solidaritat, voluntariat i altres projectes ètics.

3. La racionalitat i l'estructura de la vida moral.—En aquest camp temàtic s'aborden els conceptes fonamentals per analitzar la vida moral, de manera que serveixin com a fonament teòric dels problemes i projectes que s'han vist en els nuclis temàtics anteriors.

Unitat 7: Heteronomia i autonomia.

Unitat 8: Valors i normes morals.

Unitat 9: L'autoritat i la seva legitimació.

4. Teories ètiques.—En aquest bloc temàtic s'aborden les grans línies de reflexió ètica en la història i en el temps present. Ocupen aquest camp les ètiques de la felicitat, les del deure, i la manera en la qual aquestes i altres teories defineixen el fonament de la vida moral.

Unitat 10: Fundamentació de la vida moral.

Unitat 11: Ètiques dels fins.

Unitat 12: Ètiques del deure.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer i expressar amb claredat els trets propis de la moralitat humana i els conceptes bàsics de l'estructura moral dels éssers humans, com ara dignitat personal, valor, norma, deure i responsabilitat moral.

2. Comprendre i expressar correctament el significat històric i plural de les normes i els valors morals dels individus i de les societats humanes, sense derivar de manera crítica en l'indiferentisme moral ni en un relativisme absolut.

3. Conèixer i apreciar les diferents pautes culturals i morals que es donen en les societats modernes, com a expressió de la riquesa cultural de la humanitat.

4. Identificar i expressar de manera fonamentada els principals conflictes morals del món actual en què es presenten posicions ètiques diferents o oposades de manera clara.

5. Conèixer i exposar de manera adequada les principals aportacions teòriques dels projectes ètics de la nostra època, en particular dels drets humans.

6. Conèixer i expressar de manera correcta i raonada la noció de sistema democràtic i de l'estat social

de dret com a forma d'organització política a Espanya i en tot el món.

7. Conèixer i expressar adequadament els principals nuclis conceptuals d'alguns sistemes ètics occidentals que més han contribuït amb les seves aportacions conceptuals i amb la seva pràctica social a reconèixer les llibertats i els drets de les persones en tot el món.

8. Fer servir el diàleg i l'argumentació com a mitjà adequat per justificar les pròpies posicions ètiques i per refutar les alienes. Es pretén avaluar l'ús adequat de l'argumentació sobre dilemes i conflictes morals i el grau de coneixement i respecte envers les posicions divergents dels interlocutors tant en l'aula com en l'àmbit familiar i social.

9. Participar de manera democràtica i cooperativa en totes les activitats programades tant a l'aula com fora de l'aula.

10. Iniciar la construcció d'un codi de conducta moral personal i autònom. Es pretén avaluar si l'alumnat és capaç de començar en aquesta etapa de desenvolupament psicològic a crear el seu propi itinerari de maduresa moral, superar els nivells convencionals del desenvolupament moral i iniciar el nivell d'universalitat i imparcialitat ètiques.

Educació secundària obligatòria

FÍSICA I QUÍMICA

Introducció

La ciència en la societat actual és una àrea de coneixement imprescindible per comprendre els avenços tecnològics que es produeixen contínuament i que, a poc a poc, transformen les nostres condicions de vida.

En el camp de les ciències bioquímica, física i química, ha estat on els èxits aconseguits pels investigadors han sigut més espectaculars, sobretot en aspectes directament relacionats amb les telecomunicacions, la salut, el medi ambient i els recursos tecnològics. Per aquesta raó, els coneixements científics s'han d'integrar en el currículum bàsic perquè la formació integral, tant científica com humanística, estigui degudament compensada. Amb el coneixement dels aspectes bàsics d'ambdós camps, els alumnes tenen la possibilitat d'escollir el futur amb expectatives d'èxit.

Els coneixements que els alumnes han adquirit en el nivell d'educació primària sobre les ciències naturals o experimentals s'han refermat i ampliat durant l'etapa d'educació secundària obligatòria. Per això, i després d'haver estudiat les ciències de la naturalesa, des d'un punt de vista general, en el primer i el segon cursos de l'educació secundària obligatòria, s'han separat, en els cursos de tercer i quart d'aquesta etapa, la biologia i geologia de la física i química.

Els continguts que es treballen en aquesta assignatura han d'estar orientats al fet que l'alumnat adquireixi les bases pròpies de la cultura científica, amb un especial èmfasi en la unitat dels fenòmens que estructuraven el món natural, en les lleis que els regeixen i en l'expressió matemàtica d'aquestes lleis, i amb això obtenir una visió racional i global del nostre entorn amb la qual es puguin abordar els problemes actuals relacionats amb la vida, la salut, el medi ambient i les aplicacions tecnològiques.

En el currículum que es planteja en l'assignatura de física i química, en els dos últims cursos d'aquesta etapa, s'ha elaborat una aproximació de conjunt al coneixement dels fenòmens naturals, s'han integrat conceptes i se n'han subratllat les relacions i connexions. Es pretén que l'alumne descobreixi l'existència de marcs conceptuals i procediments d'indagació comuns en els diferents àmbits del saber científic.

Els continguts seleccionats en els dos cursos obeeixen a un ordre creixent de complexitat i, per tant, s'associen a la maduresa de l'alumnat al qual es destinen. Els procediments que s'introdueixen són aspectes de l'aprenentatge estretament relacionats amb els conceptes; s'hi han d'incloure la tecnologia de la informació i la comunicació i els mitjans audiovisuals com a eines de treball. També es considera que cal desenvolupar el mètode científic en l'estudi de la física i química, així com les implicacions que se n'infereixen amb la tecnologia i societat.

Els blocs de continguts de l'assignatura de física i química s'han distribuït de forma asimètrica entre els dos cursos que els componen. Així, prenent en consideració els coneixements matemàtics que tenen els alumnes, en el tercer curs predominen els continguts de química sobre els de física i, a quart, els de física sobre els de química, per aconseguir un coneixement compensat i homogeni d'ambdues matèries al final de l'etapa.

En particular, a tercer s'introdueix de manera concreta el mètode i el treball científic. S'estudia l'estructura de la matèria macroscòpicament i microscòpicament, com els principals elements de la reactivitat química. Es fa especial èmfasi en la considerable repercussió que aquesta ciència té en la societat actual. La física que s'estudia en aquest curs desenvolupa conceptes energètics especialment relacionats amb l'electricitat, atès que són senzills i amb múltiples aplicacions al seu entorn.

En el quart curs, s'ofereixen dues opcions, una opció A, orientada als alumnes que vulguin cursar cicles formatius o fins i tot incorporar-se en el món laboral, i una opció B, destinada als alumnes que pretenen seguir estudis d'enginyeria o llicenciatures de ciències i perquè els puguin fer en condicions òptimes de rendiment acadèmic.

L'objectiu del currículum de l'opció A és oferir als alumnes una preparació científica més generalista i cultural, suficient per desenvolupar-se de manera adequada en el món del segle XXI.

En l'elaboració d'aquest currículum, s'han tingut en compte els conceptes fonamentals que conformen l'estructura d'ambdues matèries. Aquest currículum requereix un desenvolupament fonamentalment experimental, de manera que els alumnes aprenguin conceptes bàsics de física i química a partir d'aplicacions habituals en la vida real. Per aquest motiu, és fonamental que el desenvolupament dels continguts parteixi des de la perspectiva d'una metodologia pràctica.

En el currículum de l'opció B, s'engloben, a la part de física, els conceptes i les aplicacions de forces i moviments, i, a més, s'hi estudien les energies mecànica, calorífica i ondulatoria. La química aborda sobretot els canvis químics, així com una introducció dels compostos del carboni.

Els alumnes han de conèixer i han de fer servir alguns mètodes habituals en l'activitat científica desenvolupada en el procés d'investigació, i els professors, tant en els plantejaments teòrics com en les activitats pràctiques, han de reforçar els aspectes del mètode científic corresponents a cada contingut.

Finalment, en la mesura que sigui possible, no s'ha d'oblidar incloure-hi tots els aspectes que es relacionen amb els grans temes actuals que la ciència aborda, així com fer servir les metodologies específiques que les tecnologies de la informació i la comunicació posen al servei d'alumnes i professors, ampliar els horitzons del coneixement i facilitar-ne la concreció en l'aula o el laboratori.

Objectius

1. Iniciar-se en el coneixement i l'aplicació del mètode científic.

2. Comprendre i expressar missatges científics fent servir el llenguatge oral i escrit amb propietat, així com interpretar diagrames, gràfiques, taules, expressions matemàtiques senzilles i altres models de representació.

3. Interpretar científicament els principals fenòmens naturals, així com les possibles aplicacions tecnològiques, fent servir les lleis i els conceptes de la física i la química.

4. Conèixer la interpretació que la física i la química atorguen a molts dels esdeveniments del nostre entorn habitual i la base científica que tenen els aparells d'ús quotidià.

5. Participar de manera responsable en la planificació i realització d'activitats científiques.

6. Fer servir de forma autònoma diferents fonts d'informació, incloses les tecnologies de la informació i la comunicació, a fi d'avaluar-ne el contingut i d'adoptar actituds personals crítiques sobre qüestions científiques i tecnològiques.

7. Reconèixer i valorar les aportacions de la ciència per millorar les condicions d'existència dels éssers humans i apreciar la importància de la formació científica.

8. Aplicar els coneixements adquirits en la física i química per gaudir del medi natural, i valorar-lo i participar en la seva conservació i millora.

9. Entendre el coneixement científic com un fet integrat, que es compartimenta en diferents disciplines que permeten d'aprofundir en els diferents aspectes de la realitat.

Tercer curs

Continguts

1. Introducció al mètode científic.—Mètode científic: les seves etapes. L'informe científic. Mesurament de magnituds. Sistema internacional d'unitats. Caràcter aproximat de la mesura. Sensibilitat i precisió. Xifres significatives. Notació científica. Anàlisi de dades en taules i gràfics. El treball en el laboratori.

I. Estructura i diversitat de la matèria.

2. La matèria, elements i compostos.—Estats d'agregació de la matèria: sòlid, líquid i gasós. Teoria cinètica i canvis d'estat. Substàncies pures i mescles. Mètodes de separació de mescles. Dissolucions.

3. Àtoms, molècules i cristalls.—Estructura atòmica: partícules constituents. Ús de models. Nombre atòmic i elements químics. Unions entre àtoms: molècules i cristalls. Fórmules i nomenclatura de les substàncies més corrents segons les normes de la IUPAC. Masses atòmiques i moleculars. Isòtops.

II. Canvis químics i les seves aplicacions.

4. Reactivitat química.—Conservació de la massa. Concepte de mol. Equacions químiques i el seu ajust. Càlculs de massa en reaccions químiques senzilles.

5. La química en la societat.—Elements químics bàsics en els éssers vius. La química i el medi ambient: efecte hivernacle, pluja àcida, destrucció de la capa d'ozó, contaminació d'aigües i sòls. Petroli i derivats. Energia nuclear. Medicaments.

III. Energia i electricitat.

6. Energia.—Energies tradicionals. Fonts d'energia. Energies alternatives. Conservació i degradació de l'energia.

7. Electricitat.—Càrregues elèctriques i la seva interacció. Camp elèctric. Conductors i aïllants. Flux de càrregues, generadors i corrent elèctric. Circuits elèctrics senzills. L'electricitat a casa.

Críteris d'avaluació

1. Descriure les característiques dels estats sòlid, líquid i gasós. Comentar en què consisteixen els canvis d'estat, emprant la teoria cinètica, incloent-hi la comprensió de gràfiques i el concepte de calor latent.

2. Diferenciar entre elements, compostos i mescles, així com explicar els procediments químics bàsics per estudiar-los. Descriure les dissolucions. Efectuar correctament càlculs numèrics senzills sobre la seva composició. Explicar i emprar les tècniques de separació i purificació.

3. Distingir entre àtoms i molècules. Indicar les característiques de les partícules components dels àtoms. Diferenciar els elements. Calcular les partícules components d'àtoms, ions i isòtops.

4. Formular i anomenar algunes substàncies importants. Indicar-ne les propietats. Calcular-ne les masses moleculars.

5. Discernir entre canvi físic i químic. Comprovar que la conservació de la massa es compleix en qualsevol reacció química. Escriure i ajustar correctament equacions químiques senzilles. Resoldre exercicis numèrics en els quals hi intervinguin mols.

6. Enumerar els elements bàsics de la vida. Explicar quins són els principals problemes mediambientals de la nostra època i les seves mesures preventives.

7. Explicar les característiques bàsiques de compostos químics d'interès social: petroli i derivats, i fàrmacs. Explicar els perills de l'ús inadequat dels medicaments. Explicar en què consisteix l'energia nuclear i els problemes que en deriven.

8. Raonar avantatges i inconvenients de les fonts energètiques. Enumerar mesures que contribueixen a l'estalvi col·lectiu o individual d'energia. Explicar per què l'energia no es pot reutilitzar sense límits.

9. Descriure els diferents processos de càrrega de la matèria. Classificar materials segons la conductivitat. Dur a terme exercicis fent servir la llei de Coulomb. Indicar les diferents magnituds elèctriques i els components bàsics d'un circuit. Resoldre exercicis numèrics de circuits senzills. Saber calcular el consum elèctric en l'àmbit domèstic.

10. Dissenyar i muntar circuits de corrent continu respectant les normes de seguretat, on es puguin dur a terme mesuraments de la intensitat de corrent i de diferència de potencial, i indicar les quantitats d'acord amb la precisió de l'aparell emprat.

11. Dur a terme correctament experiències en el laboratori proposades durant el curs.

12. Descriure les interrelacions existents en l'actualitat entre societat, ciència i tecnologia.

Quart curs

Opció A

Continguts

1. Les magnituds i el seu mesurament.—Magnituds. Sistema internacional d'unitats. Caràcter aproximat de la mesura. Notació científica. Arrodoniment. Aparells de mesura. Mesurament de masses, volum, longitud i temps. El treball en el laboratori: mètode científic.

I. Forces i energies.

2. Moviments i forces.—Trajectòria i posició. Desplaçament i espai recorregut. Velocitat i acceleració. Interaccions entre els cossos. Tipus de forces. Lleis de la dinàmica. Tractament qualitatiu de la força de fricció. Gravitació. Pes dels cossos.

3. Forces en fluids.—Concepte de pressió. Pressions hidrostàtica i atmosfèrica. Aplicacions. Pascal i la mul-

tiplicació de la força. Arquimedes i la flotació de vaixells i globus. Tensió superficial.

4. Treball i energia.—Treball mecànic. Aplicació a màquines i eines. Potència. Energia mecànica. Principi de conservació. Energies tradicionals. Fonts d'energia. Energies alternatives. Degradació de l'energia.

5. Intercanvis d'energia.—Calor i transferència d'energia. Efectes de la calor sobre els cossos. La temperatura. Escales i termòmetres.

II. Estructura i diversitat de la matèria.

6. La matèria.—Densitat de sòlids, líquids i gasos. Substàncies pures i mescles. Mètodes de separació de mescles. Dissolucions i sistemes col·loïdals. Estructura atòmica. Nombre atòmic i masses atòmiques. Isòtops. Fórmules i nomenclatura de les substàncies més corrents segons les normes de la IUPAC.

III. La singularitat química.

7. Característiques dels processos químics.—Reacció química: aspectes bàsics. Calor de reacció. Concepte d'exotèrmia i endotèrmia. Reaccions d'oxidació i de combustió. Electròlits i ions. Conductivitat de les seves dissolucions. Electròlisi. Piles i bateries.

8. Reaccions acidobàsiques.—Característiques d'àcids i bases. Neutralització. Indicadors i pH. Antiàcids, sabons i detergents.

9. La química en la societat.—La química present en la vida: elements químics bàsics en els éssers vius. La química en la millora de la qualitat de vida. La química i la salut: medicaments i antibiòtics. L'aigua. Característiques físiques i químiques. Tipus d'aigua. Contaminació, purificació i potabilització. La química, el medi ambient i el desenvolupament sostenible. Processos radioactius. Contaminació. Aplicacions. Fertilitzants, insecticides, herbicides. Conservants i additius alimentaris. Materials de construcció. Cel·lulosa: la indústria del paper. La química en la llar i la vida diària.

10. La química dels compostos del carboni.—El carboni com a component essencial dels éssers vius. El carboni i els compostos orgànics. Característiques. Descripció dels compostos orgànics més senzills: hidrocarburs, petroli i derivats, alcohols i àcids orgànics.

Criteris d'avaluació

1. Dur a terme correctament mesuraments de massa, volum, longitud i temps, emprant els aparells corresponents.

2. Conèixer els conceptes de velocitat i acceleració i saber fer servir les unitats corresponents.

3. Identificar les forces que actuen sobre un cos, mitjançant les lleis de la dinàmica a les quals obeeixen. Determinar la importància de la força de fricció en la vida real. Explicar el caràcter universal de la força de la gravitació.

4. Conèixer el concepte de pressió.

5. Explicar com actuen els fluids sobre els cossos que floten o hi estan submergits mitjançant l'aplicació del principi d'Arquimedes.

6. Diferenciar entre treball i esforç muscular. Identificar la potència i explicar la importància que aquesta magnitud té en la indústria i la tecnologia.

7. Relacionar la variació d'energia mecànica que ha tingut lloc en un procés amb el treball realitzat. Aplicar de forma correcta el principi de conservació de l'energia. Discernir avantatges i inconvenients de les fonts energètiques.

8. Identificar la calor com a una energia en trànsit entre els cossos i descriure casos reals en què es posa de manifest. Aplicar el principi de conservació de l'energia a transformacions energètiques relacionades amb la vida real.

nergia a transformacions energètiques relacionades amb la vida real.

9. Diferenciar entre elements, compostos i mescles. Descriure les dissolucions. Diferenciar entre àtoms i molècules i indicar les característiques de les partícules components dels àtoms.

10. Formular i anomenar algunes substàncies importants. Calcular-ne les masses moleculars.

11. Explicar la formació de noves substàncies a partir d'altres de preexistents en un procés químic.

12. Descriure els processos químics en els quals participa la conductivitat elèctrica i les seves aplicacions principals.

13. Explicar els processos d'oxidació i combustió, i analitzar-ne la incidència en el medi ambient.

14. Explicar les característiques dels àcids i de les bases, i dur-ne a terme la neutralització. Emprar els indicadors per esbrinar el pH.

15. Enumerar els elements bàsics de la vida. Explicar quins són els principals problemes mediambientals de la nostra època i la prevenció.

16. Comentar les característiques de l'aigua, les propietats, la classificació i com purificar-la en el cas que estigui contaminada.

17. Explicar les característiques bàsiques dels processos radioactius, la perillositat i les aplicacions.

18. Conèixer els principals compostos del carboni: hidrocarburs, petroli, alcohols i àcids.

19. Descriure algunes de les principals substàncies químiques que s'apliquen en diversos àmbits de la societat: agrícola, alimentari, construcció i industrial.

Opció B

Continguts

I. Forces i moviment.

1. Iniciació en l'estudi del moviment.—Moviment i sistema de referència. Trajectòria i posició. Desplaçament i espai recorregut. Velocitat i acceleració. Estudi del moviment rectilini i uniforme. Estudi del moviment rectilini i uniformement accelerat. Anàlisi dels moviments quotidians.

2. Les forces i el seu equilibri.—Interaccions entre els cossos: forces. Els seus tipus. Composició i descomposició de forces de la mateixa direcció i angulars. Equilibri de forces. Lleis de la dinàmica. Tractament qualitatiu de la força de fricció. Força gravitacional. Pes dels cossos. Concepte de pressió. Forces en l'interior dels fluids. Pressions hidrostàtica i atmosfèrica.

II. Energia, treball i calor.

3. Treball, potència i energia mecànica.—Concepte de treball. Unitats. Treball mecànic. Aplicació a màquines i eines. Concepte de potència. Energia mecànica. Principi de conservació.

4. Intercanvis d'energia.—Calor i transferència d'energia. Principi de conservació de l'energia. Efectes de la calor sobre els cossos.

5. L'energia de les ones: llum i so.—Concepte d'ona. Tipus i característiques de les ones. Transferència d'energia sense transport de massa. La llum i el so. Propietats de la seva propagació. Espectre lluminós.

III. L'àtom i els canvis químics.

6. Les unions entre àtoms.—Ordenació dels elements químics. L'enllaç químic sobre la base de la posició dels elements en el sistema periòdic. Compostos amb enllaç iònic. Compostos amb enllaç covalent. Compostos amb enllaç metàl·lic. Formulació química inorgànica segons les normes IUPAC.

7. Les reaccions químiques.—Tipus de reaccions químiques. Relacions estequiomètriques i volumètriques en

les reaccions químiques. Calor de reacció. Concepte d'exotèrmita i endotèrmita. Velocitat d'una reacció química. Factors que hi influeixen.

8. La química dels compostos del carboni.—El carboni com a component essencial dels éssers vius. El carboni i la gran quantitat de compostos orgànics. Característiques dels compostos de carboni. Descripció dels compostos orgànics més senzills: hidrocarburs. Alcohols. Àcids orgànics. Polímers sintètics. Fabricació i reciclatge de materials plàstics.

Criteris d'avaluació

1. Aplicar correctament les principals equacions, i explicar les diferències fonamentals dels moviments MRU, MRUA i MCU. Distingir clarament entre les unitats de velocitat i acceleració, així com entre magnituds lineals i angulars.

2. Identificar les forces que actuen sobre un cos, generin moviment o no en generin, i explicar les lleis de la dinàmica a les quals obeeixen. Determinar la importància de la força de fricció en la vida real. Dibuixar les forces que actuen sobre un cos en moviment, justificar l'origen de cada una, i indicar les possibles interaccions del cos en relació amb altres cossos.

3. Explicar el caràcter universal de la força de la gravitació.

4. Diferenciar entre treball mecànic i treball fisiològic. Explicar que el treball consisteix a transmetre energia d'un cos a un altre mitjançant una força. Identificar la potència amb la rapidesa amb què es du a terme un treball i explicar la importància que aquesta magnitud té en la indústria i la tecnologia.

5. Relacionar la variació d'energia mecànica que ha tingut lloc en un procés amb el treball amb què s'ha dut a terme. Aplicar de forma correcta el principi de conservació de l'energia.

6. Identificar la calor com a una energia en trànsit entre els cossos i descriure casos reals en els quals es posa de manifest. Aplicar el principi de conservació de l'energia a transformacions energètiques relacionades amb la vida real.

7. Descriure el funcionament teòric d'una màquina tèrmica i calcular-ne el rendiment. Identificar les transformacions energètiques que es produeixen en aparells d'ús comú (mecànics, elèctrics i tèrmics).

8. Explicar les característiques fonamentals dels moviments ondulatoris. Identificar fets reals en els quals es posi de manifest un moviment ondulatori. Relacionar la formació d'una ona amb la propagació de la pertorbació que l'origina. Distingir les ones longitudinals de les transversals i fer càlculs numèrics en els quals intervenen el període, la freqüència i la longitud d'ones sonores i electromagnètiques.

9. Indicar les característiques que han de tenir els sons perquè siguin audibles. Descriure la naturalesa de l'emissió sonora.

10. Fer servir la teoria atòmica per explicar la formació de noves substàncies a partir d'altres de preexistents. Expressar mitjançant equacions la representació de les esmentades transformacions, i observar-hi el principi de conservació de la matèria.

11. Diferenciar entre processos físics i processos químics. Escriure i ajustar correctament les equacions químiques corresponents a enunciats i descripcions de processos químics senzills i analitzar les reaccions químiques que intervenen en processos energètics fonamentals.

12. Escriure fórmules senzilles dels compostos de carboni, i distingir entre compostos saturats i insaturats.

Educació secundària obligatòria

GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Introducció

El coneixement de la societat, tant referent al passat històric com pel que fa al territori en què s'assenta, dins la tradició occidental, ha constituït sempre una part fonamental de l'educació dels joves. La geografia i la història exerceixen una funció vertebradora dins l'àmbit de les humanitats, atès que estableixen les coordenades d'espai i de temps en les quals s'insereix qualsevol realitat o procés social.

La història ha de proporcionar als alumnes coneixements i mètodes per comprendre l'evolució de les societats a través del temps. La geografia ho ha de fer preferentment en la dimensió espacial. Ambdues acompleixen la finalitat de formar els alumnes, oferint-los una visió global del món i un conjunt de valors imprescindibles perquè adoptin una actitud ètica i compromesa, dins una societat plural i solidària.

Tenint a la vista aquestes consideracions i dins el marc dels objectius generals propis de l'educació secundària obligatòria, s'han definit uns objectius comuns a tota l'assignatura, que concreten en finalitats educatives les virtualitats formatives referides, cobreixen capacitats generals i també aprenentatges concrets, i garanteixen l'adquisició d'una idea general adequada de l'assignatura. En geografia, aquests objectius pretenen assegurar en la seva concreció espacial una percepció i una sensibilitat dels aspectes ambientals i el coneixement de les grans unitats geogràfiques, preferentment d'Europa, d'Iberoamèrica i dels aspectes comuns i la varietat de paisatges d'Espanya i de les comunitats autònomes. En història, s'espera que els alumnes adquireixin el concepte d'evolució i memòria històrica, les nocions de canvi i permanència, comprenguin la interrelació dels factors multicausals que expliquen aquestes transformacions, identifiquin i localitzin en el temps i en l'espai els processos i els esdeveniments rellevants, i s'assegurin, en tot cas, la percepció del comú i el plural en la història d'Espanya amb les nacionalitats i regions com a part del seu patrimoni i la seva riquesa.

La definició dels continguts bàsics comuns constitueix el nucli d'aquest plantejament. Els conceptes hi apareixen expressats d'una manera oberta, per permetre un desenvolupament posterior que atengui la diversitat, i permeti introduir continguts en funció dels elements específics de les diverses comunitats autònomes. La història i la geografia aporten la part més gran dels continguts, i s'hi articulen conceptes d'altres ciències properes. En la presentació dels continguts s'ha pretès una seqüència en blocs delimitats clarament, que permet conjuguar diacronia, sincronia i escala. En el desenvolupament dels continguts en el temps i en l'espai, s'han subratllat els aspectes més pròxims, sense que per aquest motiu s'oblidin perspectives més àmplies i realitats més remotes. En aquest sentit, s'ha prestat un interès prioritari als àmbits d'Europa, Iberoamèrica, Espanya i les seves nacionalitats i regions. La selecció i l'ordenació dels continguts respecten el caràcter específic de les dues matèries de l'assignatura. En història, s'ordenen amb un criteri cronològic concorde amb la clàssica divisió en edats. Els de geografia trasllueixen els plantejaments espacials, ambientals, territorials i escalars específics.

En cada un dels cursos, els continguts s'agrupen en conjunts temàtics, dividits al seu torn en epígrafs que enuncien aspectes concrets del tema. En aquesta distribució de continguts s'han tingut en compte criteris fonamentalment cronològics en la història, i espacials i escalars, en la geografia.

En els cursos primer i segon, s'ha optat per introduir continguts d'ambdues matèries a cada curs. A primer, referent a la història, s'inclouen la prehistòria i l'edat antiga; referent a geografia, l'estudi de la Terra i els medis naturals. En el segon curs, l'edat mitjana i l'anàlisi geogràfica de les societats, respectivament. En els cursos tercer i quart, que exigeixen més especialització, ha semblat convenient separar els continguts d'ambdues matèries. D'aquesta manera, el tercer curs es dedica exclusivament a continguts geogràfics. El quart curs aborda l'evolució de les societats històriques des de l'edat moderna fins al món actual. Els criteris d'avaluació estan relacionats de manera directa amb els objectius i els continguts.

Tot el disseny descrit ha de respectar l'edat mental i el desenvolupament psicològic dels alumnes als quals es dirigeix, i el nivell de conceptualització i d'abstracció s'incrementa progressivament, sense oblidar mai un objectiu prioritari: iniciar els alumnes de l'ensenyament secundari obligatori en l'estudi de la geografia i de la història, i establir una base suficient que els permeti aprofundir posteriorment en els temes tractats en els estudis de batxillerat, o a través d'altres vies acadèmiques o de caràcter autodidàctic. Aquest plantejament es refereix, doncs, a coneixements mínims comuns.

Objectius

1. Conèixer els processos i mecanismes bàsics que regeixen els fets socials i fer servir aquest coneixement per comprendre el passat i l'organització de les societats.

2. Adquirir i emprar amb precisió i rigor el vocabulari específic de l'assignatura. Seleccionar informació amb els mètodes i les tècniques propis de la geografia i de la història, per explicar les causes i conseqüències dels problemes i per comprendre el passat històric i l'espai geogràfic.

3. Fer servir les imatges i les representacions cartogràfiques per identificar i localitzar objectes i fets geogràfics i explicar-ne la distribució a diferents escales, amb una especial atenció al territori espanyol. Així mateix, fer servir altres fonts geogràfiques d'informació: textos escrits, sèries estadístiques, gràfics i imatges, i elaborar croquis i gràfics senzills.

4. Identificar els elements del medi físic i descriure i caracteritzar els principals mitjans naturals i la seva distribució. Analitzar l'ús dels recursos per part dels grups socials i valorar-ne les conseqüències ambientals.

5. Descriure un espai geogràfic i assenyalar-ne les característiques. Identificar els espais rurals, industrials, de serveis i urbans.

6. Conèixer la diversitat geogràfica del món, els seus trets bàsics físics i humans i distingir les grans àrees socioeconòmiques, culturals i polítiques. Comprendre els trets físics i humans d'Espanya i la diversitat de la seva geografia i les seves cultures.

7. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i els esdeveniments rellevants, a fi d'adquirir una perspectiva global de l'evolució històrica de la humanitat, dins un marc cronològic determinat i d'un esquema de dates clau, i distingir les nocions de canvi i permanència dins l'evolució històrica.

8. Comprendre la interrelació dels factors multicausals que expliquen l'evolució de les societats humanes, així com el paper que en aquest procés han exercit col·lectivitats i grans personalitats, i evitar una visió reduccionista de la història.

9. Adquirir una memòria històrica que permeti elaborar una interpretació personal del món, a través d'uns coneixements bàsics tant d'història universal com d'història d'Espanya, i respectar i valorar els aspectes comuns i els de caràcter divers, a fi de facilitar la comprensió

de la possible pertinença simultània a més d'una identitat col·lectiva.

10. Valorar i respectar el patrimoni natural, històric, lingüístic, cultural i artístic, i assumir les responsabilitats que suposa la seva conservació i millora.

Primer curs

Continguts

La terra i els medis naturals.

1. El planeta Terra.—La Terra, planeta del sistema solar. Els moviments de la Terra i les seves conseqüències. La representació de la Terra. Mapes i imatges.

2. Els elements del medi natural.—La composició de la Terra. Les plaques terrestres i la seva distribució. Continents i oceans. El relleu terrestre. Les grans unitats del relleu dels continents i la seva distribució. El relleu dels fons oceànics. L'atmosfera i els fenòmens atmosfèrics. Els climes i el seu repartiment geogràfic. Els éssers vius: la vegetació, el sòl i els animals. Les aigües continentals.

3. Els medis naturals i els recursos. La seva distribució geogràfica.—Els medis naturals en relació amb el seu maneig pels grups humans. Els medis humits, les regions polars, les tundres, el bosc boreal, les muntanyes alpines i els deserts. Els boscos tropicals i les sabanes. Els medis temperats, amb referència especial als medis temperats d'Europa i d'Espanya. Conservació i gestió sostenible de medis i recursos.

4. Els riscos naturals.—Els riscos climàtics: sequeres, pluges torrencials i ciclons tropicals. Els terratrèmols i les erupcions volcàniques.

Prehistòria i història antiga.

5. El procés d'hominització. La prehistòria.—Paleolític. La revolució neolítica i l'edat dels metalls.

6. Les primeres civilitzacions històriques.—Egipte i Mesopotàmia. Art i cultura.

7. Grècia: fonaments de la cultura europea.—La polis. La democràcia grega. L'helenisme. Art i cultura.

8. La civilització romana: la unitat del món mediterrani.—La república i l'imperi. Els pobles germànics. El cristianisme. Art i cultura.

9. La Hispània romana.—La romanització. El regne visigot.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer el planeta Terra: forma, dimensions i condicions essencials que hi fan possible la vida.

2. Fer servir els diferents tipus d'imatges i altres representacions de l'espai terrestre. Localitzar llocs i espais concrets en mapes. Conèixer la distribució de les plaques continentals, els oceans i els estats. Orientar-se i calcular distàncies. Elaborar croquis i gràfics.

3. Identificar i localitzar els trets físics més destacats: relleu, clima, aigües i elements biogeogràfics que configuren els grans medis naturals del planeta, amb referència especial als d'Europa i als d'Espanya.

4. Distingir els diferents tipus de medis segons les possibilitats de transformació per l'acció humana.

5. Comprendre el procés d'hominització i l'evolució cultural de la humanitat fins a l'aparició de l'escriptura, i analitzar els canvis radicals que acompanyen la revolució neolítica.

6. Conèixer els trets essencials de les primeres civilitzacions històriques i identificar els aspectes originals de la civilització grega, així com les seves aportacions a la civilització occidental.

7. Caracteritzar els trets de la civilització romana. Distingir i situar en el temps i en l'espai les cultures

que es van desenvolupar a la península ibèrica durant l'antiguitat i valorar la transcendència de la romanització i la pervivència del seu llegat al nostre país.

8. Formar un esquema de comprensió bàsica del període visigot com a pont entre la Hispània romana i l'edat mitjana.

Segon curs

Continguts

Les societats humanes.

1. La població mundial.—La distribució geogràfica de la població mundial. La dinàmica de la població. Moviment natural i moviments migratoris. Les estructures demogràfiques. El creixement de la població.

2. L'activitat econòmica de les societats.—El funcionament de l'activitat econòmica. Producció, intercanvi i consum. Els agents econòmics. Els factors productius. Recursos naturals, treball i capital. Característiques de l'activitat econòmica. L'economia europea i l'economia espanyola. Societat i economia de la informació.

3. L'organització de les societats.—L'estructura de la societat. Estratificació social. La divisió tècnica i social del treball. La dinàmica de la societat. Els processos de canvi i conflicte social. Principals característiques de la societat europea i de la societat espanyola. La diversitat cultural dels grups humans.

4. L'organització política de les societats.—L'Estat com a entitat política i geogràfica. Organitzacions subestats i supraestats. Els règims polítics. Estats democràtics, dictadures i altres estats no democràtics. El mapa polític d'Espanya. El mapa de la Unió Europea. El mapa polític del món. L'Organització de les Nacions Unides.

Edat mitjana.

5. La ruptura de la unitat de la Mediterrània.—Bizanci i l'islam. L'imperi de Carlemany. El naixement d'Europa. Art i cultura.

6. L'Europa feudal.—El feudalisme. Senyors, clergues i camperols. El ressorgiment de les ciutats. Burgesia i organització gremial.

7. Europa del segle XI al XV.—Expansió i crisi. L'art romànic i l'art gòtic.

8. La península ibèrica en l'edat mitjana: Al-Andalus.—Evolució política, econòmica i social: emirat, califat i regnes de taifes. Cultura i art.

9. La península ibèrica en l'edat mitjana: els regnes cristians.—Reconquesta i repoblació. Les institucions polítiques.

Espanya, punt de trobada de cultures: cristians, musulmans i jueus.

Críteris d'avaluació

1. Conèixer la distribució de la població en el món, i diferenciar regions i estats per la densitat de població, dinàmica i la seva estructura. Aplicar els conceptes de superpoblació, migració i envelliment a diferents escales. Interpretar mapes temàtics sobre població. Interpretar i elaborar gràfics referents a fets demogràfics.

2. Conèixer i diferenciar a través de l'anàlisi d'exemples concrets el funcionament de l'activitat econòmica, els seus mecanismes bàsics i els seus agents. Caracteritzar els principals sistemes econòmics, amb referència especial als aspectes geogràfics de l'activitat econòmica d'Espanya. Interpretar i elaborar gràfics i mapes temàtics.

3. Identificar, analitzar i valorar la divisió del treball i les seves conseqüències socioeconòmiques. Conèixer la dinàmica de la societat i l'organització del món laboral, amb referència especial a Europa i a Espanya.

4. Identificar i localitzar els estats del món. Interpretar mapes polítics. Conèixer l'organització politicoadministrativa d'Espanya, el seu mapa polític i el de la Unió Europea.

5. Destacar la transcendència de la ruptura de la unitat del món mediterrani i la configuració de tres models de civilització diferents: Bizanci, l'islam i la cristiandat llatina.

6. Identificar i descriure els aspectes socioeconòmics, polítics i ideològics de l'Europa feudal i la seva evolució fins a l'aparició de l'Estat modern.

7. Distingir i situar en el temps i en l'espai les diverses unitats polítiques que es van succeir o van coexistir a la península ibèrica durant l'edat mitjana, i analitzar-ne els aspectes comuns i les peculiaritats.

8. Percebre la transcendència dels aspectes culturals de l'edat mitjana i la seva contribució a la riquesa del nostre patrimoni historicoartístic.

Terçer curs

Continguts

Els espais geogràfics.

1. Les actuacions de la societat sobre els medis naturals. Espais geogràfics i activitats econòmiques.—Les relacions entre naturalesa i societat. La formació dels espais geogràfics. Les activitats agràries. Tipus principals. L'activitat pesquera. Els paisatges agraris i el seu repartiment geogràfic. Les fonts d'energia, les matèries primeres i la indústria. La seva distribució geogràfica. Els espais industrials. Els serveis. El comerç, els transports i les comunicacions. El turisme. Els espais comercials. Les xarxes de transport i comunicacions en el món. Els espais de lleure. Els problemes derivats de la sobreexplotació del medi natural. Les conseqüències mediamambientals de les activitats humanes. Les crisis mediamambientals.

2. La ciutat com a espai geogràfic.—El poblament humà. Poblament rural i poblament urbà. La rururbanització. La ciutat. Les activitats urbanes. L'espai interior de les ciutats. La diversitat de les estructures urbanes. El creixement espacial de les ciutats. Conurbacions i megalòpolis. La urbanització del territori. Els problemes urbans.

3. L'espai geogràfic espanyol.—Les grans unitats físiques. Les regions naturals. Els problemes ambientals a Espanya. La població espanyola. Les activitats econòmiques. La modernització de les activitats agràries i la reestructuració de la indústria. El desenvolupament dels serveis. Les ciutats espanyoles i el procés d'urbanització. L'organització territorial de l'Estat en la Constitució de 1978. L'organització autonòmica de l'Estat. El paper dels recursos físics i humans, de l'evolució històrica i del desenvolupament econòmic contemporani en l'articulació del territori. La diversitat geogràfica d'Espanya: estudi geogràfic de les comunitats autònomes.

4. L'espai món i els seus problemes.—Un món progressivament interrelacionat. Els efectes de la mundialització. La formació d'un espai geogràfic mundial. Els problemes del món actual vistos des d'una perspectiva geogràfica.

El creixement de la població i l'evolució dels recursos. Les desigualtats socioeconòmiques i ambientals. Les relacions nord-sud.

Els conflictes polítics en el món actual.

La diversitat geogràfica del món. Estudis de grans conjunts regionals i d'alguns estats, amb especial atenció a Europa i Iberoamèrica.

Críteris d'avaluació

1. Obtenir i fer servir informacions rellevants sobre temes geogràfics de fonts diverses però simples i progressivament més complexes. Relacionar les informacions, valorar-les i combinar-les per explicar fets socials. Adquirir autonomia per prendre notes, consultar fonts escrites i accedir a bases de dades senzilles aprofitant les possibilitats de les tecnologies de la informació.

2. Elaborar individualment o en grup treballs senzills i exposicions orals sobre temes de l'àrea, fent servir el vocabulari pertinent i la correcció formal adequada.

3. Manejar, interpretar i elaborar correctament diferents tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques, fent-los servir com a fonts d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.

4. Conèixer, identificar i valorar els aspectes geogràfics de l'entorn, com a resultat de les interaccions entre el medi natural i l'activitat humana.

5. Explicar les interaccions que es produeixen entre les societats i el medi en la gènesi i organització dels espais geogràfics. Diferenciar-ne els diversos tipus, segons el grau i la naturalesa de la intervenció humana i valorar-ne les conseqüències ambientals.

6. Distingir els principals tipus de recursos naturals i la distribució en el món. Valorar-ne la importància social i comprendre la necessitat d'explotar-los racionalment. Percebre i descriure els efectes mediambientals de les activitats humanes, particularment a Europa i a Espanya. Conèixer els plantejaments en defensa del medi ambient i manifestar interès i respecte pel medi.

7. Conèixer els espais rurals, industrials, comercials i turístics i la seva distribució. Localitzar els principals eixos de transport i comunicacions i els fluxos d'intercanvi.

8. Explicar l'estructura de la ciutat. Conèixer com les ciutats articulen el territori. Valorar els avantatges i els problemes de la vida urbana.

9. Comparar els trets geogràfics comuns i diversos que caracteritzen Espanya. Identificar i explicar l'organització politicoadministrativa de l'Estat espanyol. Caracteritzar i valorar l'estructura autonòmica de l'Estat i la diversitat de les comunitats autònomes. Analitzar els desequilibris territorials.

10. Identificar i localitzar les àrees geopolítiques, econòmiques i culturals del món. Analitzar els caràcters geogràfics d'alguns estats representatius. Conèixer els caràcters geogràfics de la Unió Europea i la seva diversitat. Analitzar els efectes de la integració d'Espanya en la Unió Europea. Explicar la situació d'Espanya en el sistema món.

11. Identificar i analitzar des del punt de vista geogràfic els principals problemes del món actual.

Quart curs

Continguts

L'edat moderna.

1. El naixement de l'Estat modern.—Els Reis Catòlics. L'expansió europea: les illes Canàries i el descobriment d'Amèrica.

2. Renaixement i reforma.—Humanisme i crisi religiosa. L'Europa de Carles V i la monarquia hispànica de Felip II.

3. L'Europa del barroc.—Transformacions polítiques i econòmiques. L'Europa de Westfàlia. El segle d'or espanyol.

4. El segle de les llums.—El despotisme il·lustrat i el parlamentarisme anglès. El reformisme borbònic a Espanya i Amèrica.

Edat contemporània.

5. Crisi de l'antic règim. El liberalisme.—La Revolució Francesa. Restauració i revolucions liberals. La independència dels Estats Units i de l'Amèrica espanyola.

6. La revolució industrial.—Les transformacions econòmiques i socials: l'apogeu de la burgesia. El moviment obrer.

7. Espanya en el segle XIX.—Crisi de l'antic règim: guerra i revolució. La construcció de l'Estat liberal. La Restauració. Art i cultura del segle XIX.

8. L'època de l'imperialisme.—Nacionalisme i expansió colonial. La Primera Guerra Mundial. La Pau de París. La cultura europea del segle XIX.

9. El període d'entreguerres.—La Revolució Russa. La Gran Depressió i l'ascens dels totalitarismes. Art i cultura en el segle XX.

10. Espanya en el primer terç del segle XX.—Regnat d'Alfons XIII. La II República. La Guerra Civil.

El món actual.

11. La Segona Guerra Mundial i les seves conseqüències.—El nou ordre internacional. L'ONU. La Guerra Freda i la descolonització.

12. El món occidental.—L'hegemonia dels Estats Units. La construcció de la unitat europea.

13. El món comunista.—La URSS i les «democràcies populars». Situació actual de l'Europa de l'est. Xina: del maïsmo a l'actualitat.

14. Espanya durant el franquisme.—El règim polític i les relacions internacionals. Evolució econòmica i social. L'oposició política i sindical.

15. L'Espanya democràtica.—La Transició. La Constitució de 1978 i l'estat de les autonomies. Els governs democràtics i la integració a Europa.

Críteris d'avaluació

1. Analitzar els canvis de mentalitats que caracteritzen la modernitat i, en concret, descriure els trets bàsics del Renaixement i la Reforma.

2. Distingir els principals moments en la formació i evolució de l'Estat modern, i destacar els fets més rellevants de la monarquia hispànica.

3. Valorar la importància de l'ampliació del món conegut, i subratllar el protagonisme dels pobles ibèrics.

4. Enumerar les transformacions del segle XVIII, i incidir en les pròpies del reformisme borbònic a Espanya i Amèrica.

5. Distingir els canvis polítics que condueixen a la crisi de l'antic règim i a les revolucions liberals, així com la repercussió a Espanya.

6. Comprendre les transformacions socioeconòmiques que acompanyen la revolució industrial, així com els esdeveniments més rellevants que expliquen el protagonisme d'Europa durant l'època de l'imperialisme, les conseqüències i el declivi.

7. Assenyalar les connexions entre els conflictes de la primera meitat del segle XX, i relacionar-los amb la història del nostre país.

8. Caracteritzar els profunds canvis i els esdeveniments més significatius posteriors a la II Guerra Mundial, i de manera específica els que afecten Espanya.

9. Subratllar la transcendència de la construcció europea i la participació d'Espanya en aquest procés.

10. Valorar els principis i les institucions bàsiques dels sistemes democràtics i reconèixer-los en la vigent Constitució espanyola. Situar la Constitució de 1978 dins el procés de la transició democràtica, i destacar-ne la projecció en la vida pública i en l'articulació territorial de l'Estat.

Educació secundària obligatòria**LLATÍ***Introducció*

El coneixement del llatí ens obre una via fonamental d'accés a un dels grans llegats de la cultura d'Occident. Aquesta assignatura té un caràcter d'iniciació en l'educació secundària obligatòria, que després en desenvolupa els continguts en el batxillerat.

Es coneguda la gran capacitat formativa del llatí, en primer lloc, perquè constitueix un mètode molt eficaç d'estructuració mental gràcies a l'estudi de l'origen del lèxic de totes les llengües llatines i, en part, del de les saxones, i de les estructures gramaticals bàsiques d'una llengua que és l'origen de l'espanyol. En segon lloc, perquè permet aprofundir en la interpretació de les més diverses terminologies científiques. Finalment, i de manera molt especial, obre la possibilitat de posar-se en contacte amb el ric patrimoni literari, cultural i jurídic de l'antiga Roma i amb les múltiples obres literàries i científiques de l'Occident europeu escrites en llatí durant segles.

L'objectiu de l'estudi del llatí en l'educació secundària obligatòria consisteix a familiaritzar l'alumne amb els procediments de formació del vocabulari i amb les estructures elementals de la frase en aquesta llengua, així com donar-li a conèixer l'evolució dels del vocabulari llatí al de les llengües romàniques.

Així mateix, es pretén que l'alumne reconegui l'influx que ha exercit el mode de vida dels antics romans sobre el món actual, el paper de l'esperit cívic i la moral dels antics per contrast amb la manera d'entendre la llibertat dels moderns.

Objectius

1. Reconèixer la pervivència de la cultura romana en la literatura i en les arts plàstiques i visuals.
2. Conèixer l'origen i l'evolució de les llengües romàniques.
3. Identificar l'etimologia i conèixer el significat de les paraules d'origen grecollatí de la llengua pròpia, tant del lèxic comú com del vocabulari culte i de la terminologia científica i tècnica.
4. Millorar la comprensió lectora.
5. Endinsar-se en els procediments de formació del lèxic llatí, la derivació i la composició per entendre millor els de les llengües actuals, derivades o no del llatí.
6. Comprendre de manera correcta el significat dels llatínismes i les expressions llatines que s'han incorporat a la llengua parlada i al llenguatge culte.
7. Aprofundir en l'anàlisi de la llengua pròpia a través de la comparació amb el llatí, model de llengua flexiva.
8. Assimilar amb més facilitat estructures d'altres llengües amb vista al seu aprenentatge.
9. Valorar l'aportació del món clàssic al nostre patrimoni.

Continguts

1. Món clàssic i món modern.—La llengua llatina com a transmissora de cultura. Institucions i vida quotidiana dels romans i el seu reflex en el món modern. La mitologia com a font d'inspiració en la literatura i en les arts plàstiques.

2. El llatí en la història.—Orígens del llatí. Llatí clàssic i llatí vulgar. La formació de les llengües romàniques. La influència del llatí en les llengües modernes que deriven del llatí.

3. Sistema del lèxic.—Principals procediments de formació del lèxic grecollatí i la continuïtat en les llengües romàniques. Etimologia del vocabulari científic i tècnic: termes patrimonials, helenismes i llatínismes en la llengua científica. Locucions llatines incorporades a les llengües modernes.

4. Sistema de la llengua. Elements bàsics de la llengua llatina.—Alfabet i pronunciació del llatí. Introducció general a la morfologia: morfema i paraula. Les classes de paraules. El llatí com a llengua flexiva en comparació amb llengües d'una altra tipologia. Presentació de la flexió nominal i pronominal en llatí. Els casos i els seus principals valors. Preposicions més usades. Presentació de la flexió verbal llatina. La concordança i l'ordre de paraules en llatí: comparació amb els de les nostres llengües. Estructures oracionals bàsiques. Nexes més freqüents.

Criteris d'avaluació

1. Assenyalar elements clàssics en obres literàries, plàstiques i visuals.
2. Comparar elements lingüístics d'origen comú en llengües diverses.
3. Explicar l'evolució de paraules llatines fins a arribar a la forma que presenten en les llengües objecte de comparació.
4. Formar famílies de paraules aplicant els mecanismes de derivació i composició.
5. Constatar l'existència d'un vocabulari culte internacional d'origen grecollatí.
6. Conèixer l'etimologia d'elements lèxics propis de la llengua científica i tècnica i deduir-ne el significat.
7. Localitzar paraules i locucions llatines incorporades a les llengües conegudes per l'alumne i explicar-ne el significat.
8. Identificar elements morfològics i estructures sintàctiques elementals de la llengua llatina.
9. Comparar elements morfològics del llatí amb els de la llengua pròpia.
10. Traduir frases senzilles del llatí a la llengua d'ús de l'alumne i viceversa.

ANNEX II**Horari escolar corresponent als ensenyaments comuns per a l'educació secundària obligatòria**

Assignatures	Primer curs	Segon curs
	Hores	Hores
Ciències de la naturalesa	70	70
Educació física	35	35
Educació plàstica	35	—
Geografia i història	70	70
Llengua castellana i literatura	140	105
Llengua estrangera	105	105
Matemàtiques	105	70
Música	—	35
Tecnologia	55	70
Societat, cultura i religió	35	70
Total	650	630

	Terçer curs	Hores	Quart curs	Hores
Assignatures comunes.	Biologia i geologia	45	Ètica	35
	Cultura clàssica	35	Educació física	35
	Educació física	35	Geografia i història	90
	Geografia i història	70	Llengua castellana i literatura	105
	Llengua castellana i literatura	140	Llengua estrangera	135
	Llengua estrangera	105	Societat, cultura i religió	70
	Societat, cultura i religió	35		
Assignatures específiques.	Matemàtiques (A/B)	80	Matemàtiques (A/B)	80
	Dues assignatures (cada una 70 hores).	140	Dues assignatures (cada una 70 hores).	140
Total		685		690

D'acord amb el que estableix l'article vuitè, apartat 2, de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, les comunitats autònomes que, juntament amb la llengua castellana, tinguin una altra llengua oficial, per organitzar els ensenyaments de l'esmentada llengua, disposen del deu per cent de l'horari escolar total que deriva d'aquest annex. En tot cas, l'horari escolar corresponent als ensenyaments comuns de la llengua castellana i literatura és de 3 hores setmanals per a cada curs, com a mínim.

ANNEX III

Horari escolar corresponent als ensenyaments comuns per als programes d'iniciació professional

Àmbits/Mòduls	Primer curs	Segon curs
	Hores	Hores
Social i lingüístic	123	70
Científic i matemàtic	123	70
Llengua estrangera	70	70
Educació física	35	—
Societat, cultura i religió	35	35
Mòduls de formació professional	314	420
Total	700	665

ANNEX III

ENSENYAMENTS COMUNS CORRESPONENTS A LA FORMACIÓ BÀSICA DELS PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Educació secundària obligatòria

PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Àmbit social i lingüístic

Introducció

S'ha dut a terme una selecció de continguts bàsics, però fonamentals, per oferir una formació general que permeti als alumnes que cursin aquests programes assolir les capacitats bàsiques de l'etapa, i obtenir d'aquesta manera el títol de graduat en educació secundària obligatòria. La finalitat és obrir-los vies d'integració en la vida activa.

Els continguts d'aquest àmbit s'enuncien de forma general, de manera que sigui el professor qui determini el grau d'aprofundiment amb què s'hagin d'abordar, en funció de les característiques dels seus alumnes. Abans que res, s'ha de potenciar l'ús de la llengua per desen-

volupar les capacitats bàsiques de comprensió i expressió oral i escrita. Amb aquest objectiu es posa un èmfasi especial en l'expressió escrita, així com en la comprensió de diversos textos, ja que ambdós aspectes són la base per continuar un procés d'aprenentatge durant la vida.

La didàctica d'aquest àmbit s'ha de plantejar de forma essencialment pràctica i amb estratègies individualitzades, tenint en compte les particularitats dels alumnes als quals s'adrecen aquests programes. I per aquest motiu és essencial partir de les seves necessitats i nivell de coneixements.

Objectius

1. Fer servir i interpretar imatges i representacions cartogràfiques, amb especial atenció al territori espanyol.
2. Identificar i localitzar en el temps els processos i esdeveniments més rellevants de la història d'Espanya.
3. Desenvolupar la comprensió lectora com a forma d'adquirir nous coneixements, d'autoaprenentatge i d'enriquiment personal.
4. Fer servir la llengua per expressar-se oralment i per escrit de la forma més adequada a les situacions quotidianes de comunicació.
5. Ser capaços de reconèixer i fer servir els tipus de textos bàsics.
6. Conèixer i usar les normes lingüístiques bàsiques, especialment les ortogràfiques.
7. Reconèixer les característiques dels diferents gèneres literaris.
8. Localitzar les llengües constitucionals diferents del castellà.
9. Manejar els processadors de textos i fer servir els mitjans informàtics complementaris.
10. Comprendre com a un valor objectiu la preparació pràctica, prèvia a l'inici de la vida laboral.
11. Potenciar com a valors positius l'esforç personal i l'autoestima en el propi procés d'aprenentatge.

Primer curs

Continguts de geografia

Els espais geogràfics.

1. Espais geogràfics i activitats econòmiques. Sectors de producció.
2. L'espai geogràfic espanyol.
3. Les regions naturals d'Espanya i les comunitats autònomes.
4. La població espanyola.
5. Els grans conjunts socioeconòmics d'Europa i del món.

criteris d'avaluació de geografia

1. Fer servir informació de fonts bàsiques diverses sobre temes geogràfics. Consultar fonts i bases de dades aprofitant les possibilitats de les tecnologies de la informació.

2. Conèixer les característiques físiques de les regions naturals espanyoles i l'organització politicoadministrativa de l'Estat espanyol.

3. Localitzar les grans àrees econòmiques i culturals del món i conèixer les característiques bàsiques de la Unió Europea.

Continguts de llengua castellana i literatura

I. Comunicació oral i escrita.

1. Missatges orals i la seva producció.
2. Missatges orals i la seva comprensió.
3. Textos escrits de la vida quotidiana i la seva producció.

4. Textos literaris breus i la seva comprensió.

5. Textos periodístics i la seva comprensió.

6. Recerca d'informació en nous suports: CD-ROM, Internet, etc.

7. Tractament informàtic de textos.

II. Estudi de la llengua.

1. Normes ortogràfiques.

2. Concordança i el seu ús en els textos.

3. Vocabulari I. Ús del vocabulari adequat segons els tipus de text.

III. Literatura.

1. Els gèneres literaris i les seves característiques bàsiques.

2. La literatura medieval. Lectura i comprensió de textos significatius.

3. La literatura del segle d'or. Lectura i comprensió de textos representatius.

criteris d'avaluació de llengua castellana i literatura

1. Produir amb correcció textos orals senzills.

2. Escriure amb correcció textos breus.

3. Captar les idees essencials de textos escrits i orals.

4. Identificar el gènere al qual pertanyen els textos literaris.

5. Fer servir les tecnologies de la informació i la comunicació.

Segon curs

Continguts d'història

I. L'edat moderna.

1. El naixement dels estats moderns a Europa. Els Reis Catòlics i l'expansió espanyola.

2. Art i cultura de l'època.

II. L'edat contemporània.

1. La Revolució Francesa.

2. La revolució industrial.

III. El segle XX.

1. Les grans transformacions del segle XX.

2. Construcció de la Unió Europea.

3. La Transició espanyola i la Constitució de 1978.

4. Els drets humans i els valors democràtics.

criteris d'avaluació d'història

1. Conèixer els esdeveniments històrics més rellevants de l'edat moderna.

2. Conèixer la revolució industrial i les seves conseqüències.

3. Situar cronològicament i geogràficament els grans conflictes que han tingut lloc en el segle XX.

4. Entendre l'estructura i els principis dels sistemes democràtics, com a forma d'organització política a Espanya i en el món occidental.

Continguts de llengua castellana i literatura

I. Comunicació oral i escrita.

1. Comprensió dels textos més usuals en els mitjans de comunicació.

2. Comprensió de textos literaris senzills.

3. Producció oral i escrita de textos relacionats amb l'àmbit personal i professional.

4. Tractament informàtic de textos.

II. Estudi de la llengua.

1. Normes ortogràfiques II.

2. Composició de textos: nexos més usuals.

3. Estructura bàsica d'un text.

4. Vocabulari II. Adquisició del vocabulari específic de l'àmbit professional de l'alumne.

III. Literatura.

Principals autors de la literatura espanyola i universal dels segles XVIII, XIX i XX.

criteris d'avaluació de llengua castellana i literatura

1. Comprendre textos procedents dels mitjans de comunicació.

2. Expressar amb correcció textos orals de l'àmbit personal i professional.

3. Captar les idees essencials de diferents tipus de textos orals i escrits.

4. Estructurar textos amb vocabulari adequat a la seva temàtica i tipologia.

5. Resumir textos, i captar-ne les idees principals.

6. Conèixer els principals autors i obres de la literatura dels segles XVIII, XIX i XX.

7. Manejar els processadors de textos i aplicar-los a tasques senzilles. Fer servir les tecnologies de la informació i la comunicació.

Educació secundària obligatòria

PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Àmbit científic i matemàtic

Introducció

S'ha dut a terme una selecció de continguts bàsics per assolir una formació general que permeti obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria, la qual cosa, al seu torn, facilita la integració dels alumnes en la vida activa en la societat. Aquest currículum proporciona als escolars una formació matemàtica bàsica, mitjançant l'adquisició de destreses numèriques i el desenvolupament de competències geomètriques de caràcter elemental que els permetin respondre a les exigències de l'activitat laboral.

També s'han seleccionat uns continguts de biologia i geologia, i de física i química que ofereixin respostes als alumnes amb actituds i interessos diversos que es vulguin incorporar en el món laboral o vulguin cursar cicles formatius.

Els continguts dels cursos primer i segon de l'àmbit científic i matemàtic tenen per objectiu un desenvolupament

pament més pràctic, experimental i operacional dels coneixements bàsics de cada matèria. L'aprenentatge es planteja de forma essencialment pràctica a partir de les aplicacions habituals en la vida real, tenint sempre en compte les característiques dels alumnes.

Objectius

1. Incorporar al llenguatge i els modes d'argumentació habituals les formes elementals d'expressió científicomatemàtica a fi de comunicar-se de manera clara, concisa i precisa.
2. Fer servir tècniques senzilles i autònomes de recollida de dades, i familiaritzar-se amb les que proporcionen les tecnologies de la informació i la comunicació, per obtenir informació sobre fenòmens i situacions diverses.
3. Participar en la realització d'activitats científiques elementals i en la resolució de problemes senzills.
4. Fer servir els coneixements adquirits en el medi natural i comprendre i analitzar el món físic que ens envolta.
5. Adquirir coneixements sobre el funcionament de l'organisme humà per desenvolupar i refermar hàbits de cura i salut corporal.
6. Conèixer i fer servir les habilitats matemàtiques bàsiques per resoldre problemes de la vida quotidiana.
7. Reconèixer i valorar les aportacions de la ciència, per millorar les condicions de vida dels éssers humans i, sobretot, els nous avenços del segle XX.
8. Assumir com a un valor objectiu la preparació pràctica, prèvia a l'inici de la vida laboral, com a continuació dels estudis duts a terme anteriorment.
9. Potenciar com a valors positius l'esforç personal i l'autoestima en el propi procés d'aprenentatge.

Primer curs

Continguts de biologia i geologia

- I. Roques i minerals.

Els minerals.

 1. Concepte de mineral.
 2. Minerals més abundants en l'escorça terrestre.
 3. Principals minerals d'interès econòmic. Les seves aplicacions.

Les roques.

 1. Concepte de roca.
 2. Aplicacions d'interès industrial i econòmic dels diferents tipus de roques.
- II. Anatomia i fisiologia humana.

L'ésser humà com a ésser viu pluricel·lular.

 1. La cèl·lula, els teixits, els òrgans i els aparells.
 2. El concepte d'organisme pluricel·lular.
 3. El concepte de salut i el de malaltia.
 4. Principals agents causants de malalties infeccioses. La lluita contra aquestes malalties.
 5. Malalties no infeccioses. Causes, remeis i prevencions.
 6. El trasplantament d'òrgans. Implicacions ètiques i socials.

Nutrició i salut.

 1. Concepte de nutrició. Dietes saludables i equilibrades. Prevenció de les malalties provocades per la malnutrició.
 2. La conservació, manipulació i comercialització dels aliments. Els aliments transgènics.

Els aparells del cos humà.

 1. Els aparells: digestiu, respiratori, circulatori i excretor.
 2. L'aparell locomotor.

3. Hàbits saludables. Malalties més freqüents en cada un.

El sistema nerviós.

1. Funcionament general del sistema nerviós.
2. Els receptors sensitius.
3. Els actes involuntaris i els actes voluntaris.
4. Processos degeneratius del cervell.
5. El control intern de l'organisme. El sistema endocrí.

La reproducció humana.

1. L'aparell reproductor. Funcionament.
2. Fecundació. Embaràs i part. Mètodes anticonceptius.
3. Nous avenços en reproducció i la seva valoració ètica i social.

Criteris d'avaluació de biologia i geologia

1. Diferenciar entre mineral i roca.
2. Comprendre el valor de minerals i roques per als diferents sectors de producció.
3. Descriure la morfologia cel·lular i explicar el funcionament dels òrgans més importants.
4. Explicar els processos fonamentals dels aparells del cos humà.
5. Explicar el funcionament del sistema nerviós davant diferents estímuls i de l'endocrí.
6. Localitzar els principals ossos i músculs que integren l'aparell locomotor.

Continguts de matemàtiques

- I. Aritmètica i àlgebra.
 1. Nombres racionals. Jerarquia de les operacions elementals i ús del parèntesi. Existència de nombres irracionals.
 2. Errors absolut i relatiu.
 3. Resolució algebraica de l'equació de primer grau.
 4. Mètodes de resolució de sistemes senzills d'equacions lineals 2x2.
- II. Geometria.
 1. Translacions, girs i simetries en el pla.
 2. Polígons semblants. Poliedres regulars.
 3. Càlcul d'àrees i volums.
- III. Estadística i probabilitat.
 1. Caràcters i variables estadístics. Població i mostres.
 2. Freqüències. Gràfics estadístics.
 3. Paràmetres estadístics.
 4. Formes de comptar.
 5. La probabilitat. Càlcul de probabilitats.

Criteris d'avaluació de matemàtiques

1. Aplicar correctament la jerarquia operacional i l'ús del parèntesi i dels signes en la resolució d'exercicis i problemes.
2. Conèixer i fer servir els conceptes d'aproximació, precisió i error.
3. Plantejar equacions i sistemes, relacionar les variables d'un problema i resoldre'ls fent servir tècniques de procediments numèric i algebraic.
4. Reconèixer i expressar figures geomètriques, els seus elements més notables i identificar possibles semblances i relacions.
5. Fer servir tècniques de composició, descomposició, simetries i desenvolupament de figures per calcular àrees i volums.

6. Presentar i interpretar informacions estadístiques tenint en compte l'adequació de les representacions gràfiques.

7. Resoldre problemes senzills de probabilitats en situacions pròximes a l'alumne.

Segon curs

Continguts de física i química

I. Introducció al mètode científic.

Mesurament de magnituds. Sistema internacional d'unitats.

II. Estructura i diversitat de la matèria.

La matèria, elements i compostos.

1. Propietats generals de la matèria: definició de superfície, volum, massa i densitat.

2. Estats de la matèria: sòlid, líquid i gasós. La seva relació amb la temperatura. Temperatura de fusió i ebullició d'una substància.

3. Substàncies pures i mesclures. Mètodes de separació de les mesclures.

4. Concepte de dissolució; expressió de la concentració % en pes, % en volum, gr/l.

Àtoms i molècules.

1. Estructura atòmica, partícules constituents de l'àtom. Elements químics.

2. Molècules.

Les reaccions químiques.

Reaccions d'oxidació i de combustió.

La química en la societat.

1. L'aigua. Característiques físiques i químiques. Tipus d'aigües. Contaminació i potabilització.

2. La química i la salut: medicaments.

3. Fertilitzants, insecticides, herbicides.

4. Avenços de la química per millorar la qualitat de vida en l'àmbit domèstic i social.

III. Forces i moviment.

Iniciació a l'estudi del moviment.

1. Moviment. Velocitat i acceleració.

Les forces i el seu equilibri.

1. Interaccions entre els cossos: forces.

2. Força gravitatòria. Pes dels cossos.

Treball, energia i calor.

1. Treball mecànic. Aplicació a màquines i eines.

2. Potència. Energia mecànica.

3. Calor i temperatura. Termòmetres.

4. Fonts d'energia. Degradació de l'energia.

El corrent elèctric.

1. Naturalesa elèctrica de la matèria. Càrregues elèctriques i la seva interacció.

2. Corrent elèctric. Conductors i aïllants.

3. Circuits elèctrics senzills. L'electricitat a la llar.

Críteris d'avaluació de física i química

1. Maneig d'instruments de mesura senzills: balança, proveta, bureta, termòmetre. Conèixer i aplicar les unitats del SI.

2. Diferenciar entre substàncies pures i mesclures.

3. Diferenciar els tres estats de la matèria en funció de les seves propietats generals.

4. Diferenciar entre àtoms i molècules.

5. Explicar els processos d'oxidació i combustió, i analitzar-ne la incidència en el medi ambient i la prevenció.

6. Conèixer les característiques de l'aigua, les propietats, la classificació i purificació.

7. Dur a terme correctament mesuraments de longitud, temps, massa i volum, emprant els aparells de mesura.

8. Conèixer els conceptes de velocitat i acceleració.

9. Identificar les forces que actuen sobre un cos.

10. Indicar els components bàsics d'un circuit.

Continguts de matemàtiques

I. Aritmètica i àlgebra.

1. Significat i ús dels diferents tipus de nombres. Expressions decimals. Notació científica.

2. Operacions amb nombres aproximats. Ús de la calculadora.

3. Raons i proporcions. Percentatges. Repartiments proporcionals.

4. Sistema de mesures. Sistema mètric decimal. Conversions.

5. Equacions de primer i segon grau. Sistemes d'equacions lineals amb dues incògnites.

II. Geometria.

1. Triangles rectangles semblants.

2. Maneig i ús de la brúixola en plans i mapes.

3. Determinacions d'angles, perímetres, àrees i volums.

III. Funcions i gràfiques.

1. Dependència entre variables. Taules, fórmules i gràfiques.

2. Fenòmens i gràfiques de proporcionalitat directa i inversa. Aplicacions a operacions econòmiques i financeres més freqüents en la vida quotidiana.

IV. Estadística.

1. Taules i diagrames de freqüències. Paràmetres estadístics.

2. Núvols de punts. Ús de la calculadora científica.

Críteris d'avaluació de matemàtiques

1. Fer servir els nombres racionals i irracionals per presentar i intercanviar informació i resoldre problemes senzills del seu entorn, i desenvolupar el càlcul aproximat fent servir la calculadora.

2. Saber aplicar els coneixements matemàtics adquirits per interpretar i valorar informació de premsa i omplir documents oficials o bancaris.

3. Reconèixer les regularitats que presenten sèries numèriques senzilles i resoldre problemes referents a aritmètica comercial.

4. Fer servir les equacions i els sistemes per facilitar el plantejament i la resolució de problemes de la vida real i interpretar la solució obtinguda dins el context del problema.

5. Descobrir l'existència de relacions entre parells de valors corresponents a dues magnituds en situacions concretes fent servir la terminologia adequada.

6. Fer servir tècniques de composició, descomposició, simetries i desenvolupament de figures per calcular proporcionalitats, longituds, àrees i volums.

7. Presentar i interpretar informacions estadístiques tenint en compte l'adequació de les representacions gràfiques i la representativitat de les mostres emprades.

Educació secundària obligatòria

PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Àmbit de llengua estrangera

Introducció

El coneixement d'una o més llengües estrangeres és imprescindible avui en dia per a la inserció en el món laboral i per a la comunicació en general.

La integració del nostre país en la Unió Europea fa necessari conèixer diferents llengües per facilitar els intercanvis entre els diferents estats membres.

En l'elaboració d'aquest currículum s'han tingut en compte els conceptes elementals de comunicació. Amb aquests conceptes es pretén que els alumnes desenvolupin les capacitats bàsiques establertes per a l'etapa i obtinguin d'aquesta manera el títol de graduat en educació secundària obligatòria, la qual cosa permet als alumnes que cursin aquests programes integrar-se amb facilitat en la vida laboral.

L'aprenentatge de les llengües estrangeres sempre s'ha de plantejar d'una manera pràctica i tenint en compte les característiques i necessitats de coneixements i els interessos d'aquests alumnes. A fi d'aplicar la metodologia adequada, és necessari conèixer el nivell de coneixements en els quals es troben inicialment i els seus diferents ritmes i estils d'aprenentatge.

Objectius

1. Desenvolupar destreses de comunicació a fi de poder expressar-se en contextos personals, familiars o professionals.

2. Comprendre i escriure textos breus i senzills.

3. Transferir al coneixement de la llengua estrangera les estratègies adquirides en la llengua materna.

4. Emprar les tecnologies de la informació i de la comunicació a fi de poder aprendre una llengua estrangera de forma individualitzada.

5. Apreciar el valor de la llengua estrangera com a un mitjà de comunicació en el món professional.

6. Comprendre com a un valor objectiu la preparació pràctica prèvia a l'inici de la vida laboral com a continuació dels estudis anteriors.

7. Potenciar com a valors positius l'esforç personal i l'autoestima en el propi procés d'aprenentatge.

Primer curs

Continguts

I. Habilitats de comunicació.

1. Comprensió de textos orals senzills.

2. Transmissió oral d'informació a altres persones.

3. Comprensió de les idees principals i secundàries en textos escrits.

4. Producció de textos escrits relacionats amb la vida quotidiana i l'àmbit professional.

II. Reflexió sobre la llengua.

A) Funcions del llenguatge.

1. Informació quotidiana.

Identificar/-se.

Presentar-se i presentar altres.

Afirmar i negar.

Informar sobre un fet.

Descriure.

2. Oferiments.

Oferir alguna cosa.

Oferir ajuda.

3. Peticions.

Demandar permís.

Demandar ajuda.

Demandar i donar instruccions.

Demandar informació.

Demandar alguna cosa.

Donar instruccions.

4. Relacions interpersonals.

Saludar.

Acomiadar-se.

Agrair.

Demandar disculpes.

Atreure l'atenció.

Interessar-se per algú o per alguna cosa.

Acceptar una invitació.

Declinar una invitació.

Felicitar.

5. Expressions de sentiments i estats d'ànim.

Expressar alegria o satisfacció.

Expressar tristesa.

Expressar preferència.

Expressar dubte o desconeixement.

B) Vocabulari.

1. Ús del vocabulari específic sobre els temes tractats.

2. Fórmules i expressions quotidianes.

C) Gramàtica.

1. Pronoms personals, possessius, demostratius, interrogatius.

2. Adjectius. Graus de comparació.

3. Adverbis. Graus de comparació.

4. Present simple d'indicatiu.

5. Passat simple i continu (indicatiu).

6. Passat compost (indicatiu).

7. Verbs modals.

8. Estructures perifràstiques.

9. Fenòmens de concordança.

D) Fonètica.

1. Pronunciació de fonemes de dificultat especial.

2. Entonació i ritme.

III. Aspectes socials i culturals.

1. Valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació.

2. La diversitat lingüística i cultural: principals elements socials i culturals.

Criteris d'avaluació

I. Habilitats de comunicació.

1. Extreure la idea principal i els detalls més rellevants en missatges orals senzills.

2. Participar en converses breus, relatives a situacions conegudes.

3. Extreure la idea principal i els detalls més rellevants de textos escrits.

4. Redactar textos senzills coherents.

II. Reflexió sobre la llengua.

1. Usar les diferents formes lingüístiques associades a la funció del llenguatge.

2. Emprar els termes lingüístics bàsics per referir-se als elements gramaticals, tant en els processos d'ús com en els de reflexió sobre aquests.

III. Aspectes socials i culturals.

Apreciar l'ús de la llengua estrangera com a mitjà per establir relacions amb persones d'altres països, i valorar l'enriquiment que suposa comunicar-se de forma oberta en el món.

Segon curs

Continguts

- I. Habilitats de comunicació.
 1. Comprendre la intenció del parlant en emetre missatges orals.
 2. Comprendre la intenció de l'autor en textos escrits.
 3. Produir textos orals i escrits coherents i senzills.
- II. Reflexió sobre la llengua.
 - A) Funcions del llenguatge.
 1. Informació quotidiana.
 - Anunciar.
 - Recordar alguna cosa a algú.
 - Expressar una opinió.
 - Assentir/dissentir.
 - Expressar acord/desacord.
 - Rectificar.
 - Formular hipòtesi.
 - Classificar.
 2. Oferiments i intencions.
 - Convidar.
 - Oferir-se a fer alguna cosa.
 - Expressar la intenció de fer alguna cosa.
 - Expressar la voluntat de fer alguna cosa.
 3. Peticions i sol·licituds.
 - Demandar opinió.
 - Demandar que algú faci alguna cosa.
 - Demandar confirmació.
 - Donar ordres.
 - Prohibir/denegar.
 - Permetre.
 - Proposar.
 - Aconsellar.
 - Alertar.
 4. Relacions interpersonals.
 - Donar la benvinguda.
 - Lamentar.
 - Refusar.
 - Aprovar.
 5. Expressions de sentiment i estats d'ànim.
 - Expressar esperança.
 - Expressar decepció.
 - Expressar estimació/simpatia.
 - Expressar desinterès.
 - B) Vocabulari.
 1. Relacionat amb els temes tractats.
 2. Fórmules i expressions quotidianes.
 - C) Gramàtica.
 1. Pronoms indefinits, reflexius i relatius.
 2. Preposicions.
 3. Expressions de futur.
 4. Modalitat dels verbs.
 5. Expressió de condició, causa, finalitat, concessió i resultat.
 6. Relacions temporals (anterioritat, posterioritat, simultaneïtat).
 - D) Fonètica.
 - Entonació i ritme.
- III. Aspectes socials i culturals.
 1. Elements culturals i socials de les llengües estrangeres.

2. Valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació internacional.

Criteris d'avaluació

- I. Habilitats de comunicació.
 1. Identificar la informació global i específica en textos orals i escrits breus sobre temes que siguin familiars per a l'alumne.
 2. Participar en converses breus, relatives a situacions conegudes, emprant-hi un llenguatge senzill i incorporar-hi expressions usuales en les relacions socials.
 3. Comprendre textos curts i senzills amb suport visual i aprendre el maneig correcte del diccionari.
 4. Produir textos escrits senzills que siguin comprensibles per al lector.
- II. Reflexió sobre la llengua.
 1. Manifestar en la pràctica el coneixement dels aspectes formals de la llengua estrangera.
 2. Establir relacions entre funcions del llenguatge i estructures lingüístiques.
- III. Aspectes socials i culturals.
 1. Reconèixer elements socials i culturals en textos curts i senzills i de temàtica propera a l'alumne.
 2. Mostrar estima per les visions culturals diferents de la pròpia i actituds de respecte envers els valors i comportaments d'altres pobles.

Educació secundària obligatòria

PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Àmbit d'educació física

Introducció

En la societat actual, cada vegada més se sent la necessitat d'incorporar a la cultura i l'educació els coneixements que es relacionen amb el cos i l'activitat motriu i contribueixen a millorar la qualitat de vida i a desenvolupar harmònicament les persones.

Les orientacions educatives pròpies d'aquest àmbit són:

- Educació en la cura del cos i de la salut.
 - Educació per a la millora corporal.
 - Educació per a la millora de la forma física.
 - Educació per a l'ús constructiu del lleure mitjançant la pràctica d'activitats esportives individuals i col·lectives.
- L'esport, considerat com a una part específica de les conductes motrius, té el valor social de ser la forma més habitual d'entendre i practicar l'activitat física en el nostre context social i cultural.
- No obstant això, aquests principis s'han d'adaptar a les característiques, les actituds i els interessos dels alumnes que cursin aquests programes.

Objectius

1. Conèixer i valorar els efectes beneficiosos, els riscos i les contraindicacions que té la pràctica regular de l'activitat física per a la salut individual i col·lectiva.
2. Practicar, de forma habitual i sistemàtica, activitats físiques a fi de millorar les condicions de salut i qualitat de vida.
3. Incrementar les possibilitats de rendiment motor mitjançant el condicionament i la millora de les capacitats físiques.
4. Dur a terme activitats físicoesportives que tinguin baix impacte ambiental.
5. Dur a terme activitats esportives amb un nivell d'autonomia acceptable en la seva execució.

6. Conèixer i fer servir tècniques bàsiques de relaxació com a mitjà per reduir desequilibris i alleugerir tensions produïdes en la vida quotidiana.

7. Potenciar com a valors positius l'esforç personal i l'autoestima en el propi procés d'aprenentatge.

Continguts

I. Condició física i salut.

1. La preparació muscular prèvia abans de fer esport. Característiques i efectes. Elaboració i posada en pràctica de tècniques senzilles de preparació muscular.

2. Capacitats físiques relacionades amb la salut: resistència muscular i flexibilitat. Tipus d'exercicis.

3. Efectes del treball de resistència aeròbica i flexibilitat sobre l'estat de salut.

4. Reconeixement de l'efecte positiu que la pràctica d'activitat física produeix en l'organisme.

II. Habilitats específiques.

1r Habilitats esportives.

1. Realització d'activitats de cooperació i de competició dirigides a aprendre els fonaments tècnics i tàctics d'un esport.

2. Pràctica d'activitats encaminades a aprendre un esport individual o d'adversari.

3. Esportivitat. Comportament degut en espectacles esportius. Prevenció de la violència en l'esport.

2n En el medi natural.

1. Adquisició de tècniques bàsiques d'orientació. Realització de recorreguts d'orientació amb acceptació de les normes de seguretat i protecció.

2. Exercici de l'esport individual i col·lectiu i respecte per la naturalesa i el medi ambient.

3r Ritme i expressió.

1. Pràctica dirigida a la presa de consciència dels diferents espais emprats en expressió corporal: espai interior, espai físic, espai individual i espai social.

2. La relaxació. Pràctica de diversos mètodes.

3. Participació i aportació al treball en grups.

Críteris d'avaluació

1. Dur a terme exercicis de preparació muscular generals i específics adequats.

2. Incrementar les capacitats físiques de resistència i flexibilitat respecte a si mateix i a l'entorn de referència.

3. Analitzar els efectes duradors que són beneficiosos per a la salut del treball de resistència aeròbica i de flexibilitat.

4. Dur a terme activitats en el medi natural que tinguin com a finalitat aprendre a desenvolupar-s'hi.

5. Coordinar les accions pròpies amb les de l'equip, i participar adequadament en l'esport elegit.

6. Resoldre problemes de decisió sorgits en la realització d'activitats esportives.

Educació secundària obligatòria

PROGRAMES D'INICIACIÓ PROFESSIONAL

Àmbit de societat, cultura i religió

Introducció

Atesa la rellevància de les manifestacions religioses en el desenvolupament de la nostra pròpia cultura, l'as-

signatura de societat cultura i religió ha d'aportar als alumnes una formació que els permeti comprendre el seu propi entorn i situar-s'hi.

Aquest currículum aporta els elements bàsics per comprendre les claus de religió des dels seus propis orígens. També aborda les grans fites de la seva evolució posterior, així com de la influència que ha tingut en la cultura present en la nostra societat i en la generació de principis i valors socials.

Aquesta síntesi essencial s'ha de desenvolupar fonamentalment amb un apropament metodològic experimental a partir dels fenòmens culturals de caràcter religiós que l'alumne pugui identificar i adaptar-se tant a la seva diversitat com a les seves actituds i interessos.

S'han seleccionat uns continguts bàsics de societat, cultura i religió que permetin desenvolupar les capacitats bàsiques establertes per a l'etapa.

Objectius

1. Enquadrar el naixement i desenvolupament de les religions dins la pròpia situació històrica.

2. Conèixer els fets més significatius de les tres religions que han influït en la història i la cultura d'Espanya.

3. Valorar les tradicions religioses i el patrimoni sociocultural que han generat.

4. Comprendre com a un valor objectiu la preparació pràctica, prèvia a l'inici de la vida laboral.

5. Potenciar com a valors positius l'esforç personal i l'autoestima en el propi procés d'aprenentatge.

Primer curs

Continguts

1. El fet religiós. Primeres concepcions religioses: animisme, zoomorfisme, antropomorfisme.

2. El politeisme. La religió de l'antic Egipte. Mitologia grecoromana.

3. Principals religions d'Àsia: hinduisme, budisme.

4. Monoteisme: la Bíblia com a font de les tres grans religions monoteistes.

5. El judaisme. Història i religió del poble d'Israel.

6. El cristianisme. Naixement i expansió.

7. L'islam. Naixement i expansió.

8. Les relacions del cristianisme, el judaisme i l'islam en la península ibèrica.

Críteris d'avaluació

1. Identificar la pervivència de les antigues religions politeistes en la nostra cultura.

2. Identificar els moments fundacionals de les tres grans religions monoteistes entorn de l'experiència dels fundadors que els van donar origen.

3. Establir les relacions entre el judaisme, el cristianisme i l'islam durant la història.

4. Valorar la influència de les tres religions monoteistes en la configuració de la nostra pròpia història i cultura.

Segon curs

Continguts

1. Humanisme, Reforma i Contrareforma.

2. Cristianisme, il·lustració i liberalisme.

3. Ciència i religió en l'Europa del segle XIX.

4. Totalitarisme i religió en el segle XX. La catàstrofe moral dels totalitarismes.

5. Islam contemporani: tradicionalisme, reformisme i integritisme.

6. Judaisme: l'establiment de l'estat d'Israel. Tradició i modernitat.

Criteris avaluació

1. Analitzar l'evolució de la història del judaisme, del cristianisme i de l'islam des del segle XVI fins als nostres dies.
2. Identificar els conflictes entre el cristianisme i la modernitat al llarg dels segles XVII, XVIII i XIX.
3. Analitzar i valorar l'evolució del cristianisme a Espanya.
4. Analitzar el paper de les diferències religioses i culturals estudiades en el manteniment de la pau o l'esclat de conflictes.

MINISTERI DE SANITAT I CONSUM

13285 REIAL DECRET 744/2003, de 20 de juny, pel qual es modifica el Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris, en matèria de classificació d'implants mamaris. («BOE» 158, de 3-7-2003.)

L'annex IX del Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris, estableix les regles de classificació d'aquests productes. El Reial decret esmentat va incorporar a l'ordenament jurídic nacional la Directiva 93/42/CEE del Consell, de 14 de juny de 1993, relativa als productes sanitaris, l'última modificació de la qual es va efectuar mitjançant la Directiva 2001/104/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 7 de desembre de 2001.

El Reial decret 414/1996 ha sofert diverses modificacions que recullen el Reial decret 2727/1998, de 18 de desembre, pel qual es modifica el Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris; el Reial decret 1662/2000, de 29 de setembre, sobre productes sanitaris per a diagnòstic «in vitro», i el Reial decret 710/2002, de 19 de juliol, pel qual es modifica el Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris, pel que fa als que incorporin derivats estables de la sang o el plasma humans.

La Directiva 2003/12/CE de la Comissió, de 3 de febrer de 2003, sobre la nova classificació dels implants mamaris, en el marc de la Directiva 93/42/CEE reclassifica els implants mamaris de manera que, malgrat les regles que estableix l'annex IX de la Directiva 93/42/CEE, els implants passen de ser productes sanitaris «classe IIb» a ser productes sanitaris «classe III», categoria reservada als productes més crítics.

Per incorporar a l'ordenament jurídic intern la Directiva 2003/12/CE cal modificar el Reial decret 414/1996, d'1 de març, la qual cosa s'efectua mitjançant aquesta disposició.

Així mateix, s'ha considerat convenient incloure entre les facultats de desplegament atribuïdes al Ministeri de Sanitat i Consum la d'adoptar les disposicions que, en relació amb la classificació o reclassificació dels productes sanitaris o la modificació o adaptació, si s'escau, de les regles de classificació d'aquests productes, s'adoptin al nivell comunitari o siguin aconsellables per raons tècniques o científiques.

Aquest Reial decret es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.16a de la Constitució, i d'acord amb el que estableixen els articles 40.5, 95 i 110 de la Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, i els articles 1.3, 2.1 i la disposició final única de la Llei 25/1990, de 20 de desembre, del medicament.

En l'elaboració d'aquesta disposició han estat escoltats els sectors afectats i les comunitats autònomes, i n'ha emès informe el Consell de Consumidors i Usuaris.

En virtut d'això, a proposta de la ministra de Sanitat i Consum, d'acord amb el Consell d'Estat i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 20 de juny de 2003,

DISPOSO:

Article únic. *Modificació del Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris.*

S'introdueixen les modificacions següents en el Reial decret 414/1996, d'1 de març, pel qual es regulen els productes sanitaris:

U. S'hi afegeix una disposició addicional onzena, amb la redacció següent:

«Disposició addicional onzena. *Reclassificació d'implants mamaris.*

No obstant les regles que estableix l'annex IX d'aquest Reial decret, els implants mamaris es reclassifiquen com a productes sanitaris inclosos en la classe III.»

Dos. S'hi afegeix una disposició transitòria sisena, amb la redacció següent:

«Disposició transitòria sisena. *Vigència de la legislació anterior sobre classificació i comercialització d'implants mamaris.*

1. Els implants mamaris comercialitzats abans de l'1 de setembre de 2003 i que hagin estat avaluats de conformitat amb el que disposa el paràgraf a) de l'apartat 1.2a de l'article 8, o de conformitat amb el que disposa el paràgraf b).3r de l'apartat 1.2a de l'article 8 d'aquest Reial decret, estan subjectes a un nou procediment d'avaluació de la conformitat com a productes sanitaris de classe III abans de l'1 de març de 2004.

2. No obstant el que disposa l'article 23.4 d'aquest Reial decret, no s'han de prorrogar les decisions sobre implants mamaris adoptades per l'organisme notificat abans de l'1 de setembre de 2003, d'acord amb el paràgraf a) de l'apartat 1.2a de l'article 8.»

Tres. Es modifica la redacció de la disposició final única, que queda redactada de la manera següent:

«Disposició final única. *Facultat de desplegament.*

Es faculta el ministre de Sanitat i Consum per dictar les disposicions necessàries per aplicar i desplegar aquest Reial decret, així com per actualitzar les relacions de productes que estableixen l'apartat 4 de l'article 25 i la disposició addicional cinquena, i per adoptar les disposicions que, en relació amb la classificació o reclassificació dels productes sanitaris o la modificació o adaptació, si s'escau, de les regles de classificació d'aquests productes, s'adoptin al nivell comunitari o siguin aconsellables per raons tècniques o científiques.»

Disposició final primera. *Títol competencial.*

Aquest Reial decret es dicta a l'empara del que disposa l'article 149.1.16a de la Constitució, i d'acord amb el que estableixen els articles 40.5, 95 i 110 de la Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, i els articles 1.3, 2.1 i la disposició final única de la Llei 25/1990, de 20 de desembre, del medicament.